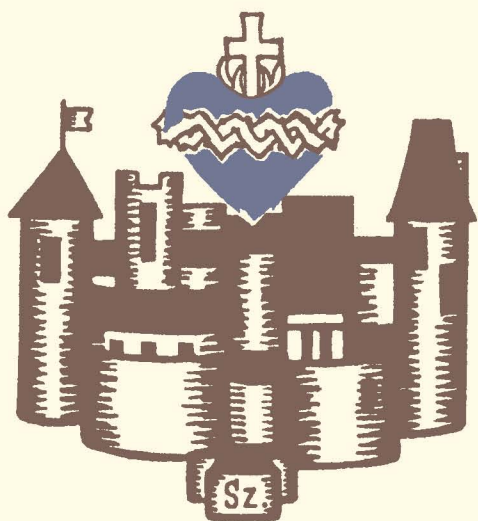

ISTEN VÁROSA

Írások
Jézus Szíve Szellemében

Tartalommutató:

L E L K I É L E T

Lap

1. Imádkozó nagyhatalom (P. Ramière Henrik S. J.)
3. Szeretet nélkül nem építhetünk új világot (Vas László)
9. A hit sötétje (Páter Ernő)
15. A nők szerepe az ősegyházban (Szentfülöpi Antal)
18. Boldog Alexia szelleme (Gábor atya)
20. A föld szimbolumai (Cser László S. J., Kína)

A P O S T O L K O D Á S

23. Bepillantás az apostoli lelkekbe (Kollár Ferenc S. J.)

1. A családban:

34. A férfi apostoli küldetése a családban (Dr. Lenkey Károly)
38. A sötétben fénylő ablakokról (Nagy Miklós)
41. A házasság hétköznapijai ((Sinkó Ferenc)

2. A hivatásban:

48. A munkakedv s a mi mögötte van (Dr. Hajdók János)
53. Alacoque Szent Margit leveleiből

3. Az Egyházközségben:

55. Mi nekünk az Egyházközség? (P. K.)
56. Krisztus Pesten és Budán (Dr. Kisdi Gergely)
60. A Szegedi Apostoliskola

E N G E S Z T E L É S

63. Az engesztelés forrásánál (Halász Pius O. Cist.)
67. A családfelajánlás liturgiája (D. Pannonius)
73. Ének családfelajánlásra (Hajdók János—Szabó Pilikárp)

Figyelő:

74. Ami Hitlernek útjában volt . . . (Fritschi Ádám S. J.)
76. Új könyvek

* * *

Főegyházmegyei jóváhagyással.

* * *

ÖSSZEÁLLITJA:

KOLLÁR FERENC S. J.

A JÉZUS SZÍVE SZÖVETSÉG ORSZÁGOS IGAZGATÓJA
(Budapest, VIII., Mária-utca 23.)

Kiadó: KORDA Ipari és Kereskedelmi R. T.
Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4. — Csekkszám: 42.881.

Felelős kiadó: Varga E. — Nyomtatott: Korda R. T. nyomdájában,
Budapest, VIII., Csépreghy-utca 2. — Felelős: Schaff Árpád.

Imádkozó nagyhatalom

A jelen sorok P. Ramière Henrik S. J. könyve alapján íródtak. Ő volt a Jézus Szíve-tisztelet kivirágzásának, az imaapostolságnak világotjáró, fáradhatatlan apostola. Nálunk Magyarországon is 1866-ban ő szervezi meg az imaapostolság táborát. — A leghitelesebb forrásból merítünk, mikor a szüntelenül az Egyházért dolgozó apostolkodás távlatait nyitogatjuk.

Az imaapostolság célja: annyi apostolt toborozni, amennyi Imádságra képes keresztény csak akad a világon. Ámde imádkozik a keresztény, mikor elmélkedik vagy ajkával mond imát; imádkozik, mikor dolgozik, szenved, mert ezáltal is kegyelmet eszközöl ki.

Az imaapostolság alapigazságát a keresztények gyakran elfelejtették. Ugyanis nemcsak szóval, igehirdetéssel apostolkodhatunk, mint ahogy isteni Mesterünk nyilvános életének három évén keresztül tette, és ahogy papjai ma is az Ő nevében szüntelenül dolgoznak. Van még egy másik módja is az apostolkodásnak, éspedig érdemekben még gazdagabb apostolkodás, amelyből az igehirdetés is meríti erejét.

Ez az imaapostolság.

Az imával való apostolkodásra szentelte az isteni Megváltó rövid földi életének harminc esztendejét. Imával apostolkodik most és mindörökké megdicsőült életében a mennyben. Imával apostolkodik szüntelenül az Oltáriszentségben. Imával apostolkodik a Bold. Szűz, Szent József és mindazoknak a lelke, akik az emberek szeme előtt elrejtettek, de Isten előtt hatalmasak. A lelkeknek ez a megszámlálhatatlan sokasága nem tett kevesebbet az Egyház védelmére, mint az összes tudósok minden írásukkal, s az összes nagy szónokok ékesszólásukkal.

Az imaapostolság minden keresztényt felszólít: egyesüljete Jézus Szíve és Szűz Mária szeplőtelen Szívének belső életével és apostoli fáradozásával. Jézus és Mária Szívének szándékait tegyék magatokévá és velük együtt együtt zörgessetek az Atyánál azokért a terveért, amelyekért szüntelenül imádkoznak. Éspedig:

**Isten dicsőségének terjedéséért,
a bűnösök megtéréséért,
a buzgóbbaknak Istenben való gyarapodásáért,
az Egyház diadaláért.**

Az imaapostolság felhív bennünket, hogy emelkedjünk felül az anyagi érdekeken, a pillanatnyi elfoglaltságokon, előítéleteken, amelyek valósággal elnyelik és felemészti az örök életre szánt lelünk minden erejét, és vegyünk részt tevékenyen az Egyház

küzdelmekben, a papok munkájában, a Gondviselés hatalmas művében, a lelkek üdvösségének munkálásában.

Az imaapostolság ösztönöz bennünket arra, hogy fogjunk hozzá sikeresebben, mint ezt a világi ügyekkel bajlódó politikusok teszik, ennek a megvénhedi Európának újjáépítéséhez. Hiszen Európa hullafoltjai épp onnan erednek, hogy elvesztette a hitnek éltető lüktetését.

Az imaapostolság végül még szélesebbre tágítja látókörünket. Megérteti velünk: az a mi hivatásunk és küldetésünk, hogy a mennyel világosságot és kegyelmet esdjük le a halál árnyékában ülő pogány nemzetekre, s ezáltal sietessük azt az órát, amikor az Úr Jézus szavai szerint egy akol lesz és egy pásztor.

Hogyan építsük ki az imádkozó nagyhatalmat?

Az imaapostolság megszervezése éppolyan egyszerű, mint annak a gyakorlása. Ahogy a gyakorlata összeilleszthető nehézség nélkül a mindennapi élettel, éppúgy szervezete is minden nehézség nélkül összekapcsolható bármilyen egyesülettel, közösséggel, foglalkozással.

IX. Pius pápa a következő döntéseket hagyta jóvá az imaapostolságot illetőleg. (1866. szept. 12. és 1867. május 24.)

1. Az imával, munkával, áldozattal való apostolkodás bár az egyházmegyékben csak a főpásztorok beleegyezésével terjeszthető, még sincs alávetve azoknak a formaságoknak, amelyek más egyesület megalakításához szükségesek.

2. Minden vallási közösség, plébánia, egyesület, intézet, szerzetes-testület bekebelezhető testületileg az imaapostolságba egy okmány által.

3. Az imaapostolság szervezésében főtörekvésünk legyen a szellem ébrentartása, hogy a vállalkozók el ne felejtsek az apostolkodást megvalósítani. Erre a célra igen előnyös a szellemet valami külső és közös gyakorlatban megállapítani és foghatóvá tenni, éspedig erre alkalmas eszközök: naponta reggel a felajánló ima; egyes emberek, családok, egyesületek, közösségek, nemzetek hivatalos felajánlása Krisztus király Szívének; a B. Szűz naponkénti segélyül hívása; gyakori engesztelő szentáldozás és szentóra megvalósítása Krisztus szándékaira (pl. békéért, szociális kérdés megoldásáért, az ifjúságért stb.); imában való egyesülés terjesztése főleg buzgóbbak körében; a havi szándék szemmeltartása, amelyet Jézus helyettese, a Szentatya tűz ki, megáld és Krisztus nevében magáévá tesz; hetenkint és havonként, időszakonként megjelenő folyóiratokat, naptárakat, imaszándék-lapokat közvetítjük a szellem ébrentartására.

Az okos sáfárok

A bölcs sáfár minden vállalkozása előtt számot vet és így okoskodik: mi hasznom van mindebből, jelen esetben az imaapostolságból?

Először is minden imámmal és jócselekedetemmel hódítom a világot Krisztusnak; szívem egyszerű szándékával lelkeket tudok üdvözíteni és téríteni.

Másodszor: Jézus szándékainál nagyszerűbb terveket nem ismerek. Ha tehát magamról megelégedezem és

felebarátom üdvösségét, Krisztus király uralmát nagyobbra tartom, sokkal gazdagabb hasznot merítek magam számára is, mintha kizárólag csak a magam bajával tépelődnék.

Harmadszor: kicsoda erőt merítek belőle...! Hogyan rettennék vissza valamilyen áldozattól, ha arra gondolok: most ezt felajánlom egy lélek üdvösségéért? Hogy engedhetek meg magamnak valami aljas örömet, ha arra gondolok, hogy ezáltal egy haldokló vagy kárhozat szélére csúszott embert megfosztok a kegyelemtől, amelyet akkor nyerne, ha magamon uralkodni tudok...! Felébred bennem a férfias felelősségtudat és győzni fogok.

Végül egyesülök negyvenmilliónyi és állandóan növekedő számú buzgó katolikussal, aki velem az imaapostolságban világszerte szövetkezik.

*

Mózes, Ábrahám, Dániel és Istennek annyi más szolgálja egymaguk felfüggesztették közbenjárásukkal Isten szigorú végzéseit és sietteték embertársaik számára az üdvösséget, az Egyház diadalát. Mit tud akkor elérni közel negyvenmillió lélekből álló hatalmas imádkozó szövetség...?

Isten megígérte Zachariás próféta által, hogy jönni fog a nap, amikor Júda házában és Jeruzsálem lakói között kiárad a kegyelem és imádság lelke; amikor a bálványok leomolnak és a népek gonzságai megtisztulnak. Ez a fenséges jövődőlés kétségtől az első pünkösdi napján beteljesedett és megkezdődött, és annál jobban közeledik a beteljesüléshez, minél jobban terjed a kegyelem és imádság szelleme a keresztények szívében.

Szeretet nélkül nem építhetünk új világot

A szakértők, a mérvadó tényezők váltig hangoztatják, hogy a világ gyötrelme, a feszültség feloldódik a békében. A holnapi boldogság rendjének tervei már készülnek birodalmak, világnézetek, sőt az egész föld számára. Az egyik rózsaszínnel rajzol politikai délibábokat a hiszékenyek; a másik általános biztosítást ígér, a harmadik az új társadalmi alkotmány alapelveit szövegezi. Bármint áll is a dolog, annyi bizonyos, hogy a társadalmi kérdések megoldására roppant arányú kísérletek születnek mindenütt, mert a háborús erőfeszítésben termelt belátások és kezdeményezések a békében is föltétlenül éreztetik hatásukat. E tervezetek tartalmát elemező irodalom hamarosan könyvtárrá duzzadt, a javaslatokat a bírálat nyomán módosítják, bővítik és javítják, csak azt nem látják, hogy a lényeg hiányzik belőlük. A javaslatok hangja árulja el ezt leginkább. Maga az érdekelt közönség, a dolgozó milliók sem érzik ezt a hiányt. A mérnök hangja ez, aki egy új eljárást fedezett föl és arról szakszerűen beszámol. A tanár hangja, aki halott testet boncol hallgatósága előtt. Úgy beszélnek a társadalomról, mint a nyersanyagról, amelyet új formába kell önteni. Csupa jogszabály, műszaki kifejezés, pénzügyi levezetés, számadatok tömkelege minden szöveg; oly megdöbbenően szakszerű, mint a mérnöki asztal-

nál készült tervrajz vagy természettudományi képlet. Az emberi tényező úgy szerepel benne, mintha valami *fizikai adat* vagy vegyi elem volna és csak annyiban különbözik a többitől, hogy mozgását az idegrendszer ingerei és törvényei határozzák meg.

A társadalom mérnökei

Régi, de világos szóval mondva a társadalomtudomány *legnagyobb eretnokségével* állunk itt szemben, azzal a világnézettel, amely az érzéki tapasztalat tárgyain, a számtani, fizikai és lélektani képletekbe foglalható valóságon túl más és több valóságot nem hajlandó tudomásul venni. Ezek a társadalmi mérnökök meseországban élnek, ahol a törvények és elvek halálisan pontos játéka folyik. Nekik szól Dosztojeszkijnek az a gyilkos humorú megjegyzése: „Elismerem, hogy a „kétszer kettő négy” nagyon csinos dolog, de a „kétszer kettő öt” sem rossz.” Ezek a jó urak a *szellem és a szív szabadságának* tényével nem számolnak, mert ezt képletekbe foglalni nem lehet.

Az eretnokség annyi, mint *szakadás, elszakadás az igazságtól és a valóságtól*. Olyan világ számára készítenek terveket, amilyen nincs és nem is lesz és ezért minden szavuk tévedés, de nem annyira abban, amit mondanak, hanem a végzetes elhallgatások miatt. A szociális kérdés kétségtelenül gazdasági, politikai, de nemcsak az, amint az ember gyomor, izom, csont és idegrendszer és még valami lényegesen több. A racionalista szemlélet a szellemi látóhatárt önkényesen megszükiti és azt a valóságot, ami a határon túl van, egyszerűen vagy megdöbbenően *felületes megokolással nemlétezőnek tartja*. Pedig ha a lélek lényege nem is tapasztalat tárgya, működése és megnyilvánulásai éppen olyan erős tények, mint a fizika vagy fiziológia jelenségei. A racionalista vaskos logikai tévedés áldozata, mert azt a nyilvánvalóan hamis föltevést vallja, hogy a valóság csak annyi, amennyi belőle a racionalista szemléletben elfér és módszereivel megközelíthető.

A technika vallása

Jóllehet az embert, ezt a „különös állatot” teljesen félreismeri a racionalizmus és e miatt minden tervezgetésnek el kell buknia, mégis van valami hallatlanul megejtő és kápráztató varázsa a leleknek, mert *igyekszik az ész uralmának alávetni az egész életet*. Ebből a törekvésből született a *szabad verseny* rendszere s mikor az tévesnek bizonyult, jött a *kollektívizmus*. A most készülő szociális tervezetek akarva, nem akarva szükségképpen az *államszocializmus* útját egyengetik és a háború miatt bevezetett átalakulások is az *osztály nélküli társadalom* eszménye felé mutatnak.

Tudásunk mélyen behatolt a természet és a világegyetem titkaiba és ezáltal a természet erőit egyre tökéletesebb eljárásokkal állítja az emberi jólét szolgálatába. Az elméleti és gyakorlati tudománynak e lenyűgöző teljesítményei, a kutató értelem bámulatos sikerei a korlátlan haladás lehetőségeit teremtették meg számunkra. A technika birtokában alkotó tehetségünk előtt nincs többé korlát és saját képünkre és hasonlatosságunkra teremthetjük újra a föld színét. Ezért kiáltja bele oly démoni hangon a mai nemzedék lelkébe Jünger: „*A holnap vallása a technika lesz.*” Miért ne lehetne

ekkora hatalommal felruházva az emberi természet zabolátlan ösztönén is véglegesen úrrá lennünk, amikor a Niagara ósvad zuhatagait is arra tudtuk kényszeríteni, hogy meleggel és fénnel áraszsa el családi otthonok millióit? Az anyagelvű embernek megváltást kereső hite ebből a következtetésből forrászik. Azért az emberiség elleni káromlásnak és boldogságunkat megrontó gondolatnak tekinti az *eredeti bűnt* állító dogmát, amit gyűlölettel és megvetéssel taszít el magától.

A nagy ábránd

Ehhez járul az a másik megejtő tétel, hogy *minden társadalmi bajnak csak egyetlen kútjeje van: a szegénység és a nyomor*. Mi-helyt ezt megszüntetjük és a vagyonnal üzőtt visszaélések lehetőségét a termelő javak közössétételével kizárjuk, meghal az osztályok háborúja egymás ellen és értelmét veszti minden forradalom, mert a gyöngébbek, a dolgozó tömegek kizsákmányolására nem lesz többé alkalom. Szinte a keresztény erkölcstan egyik lényeges tanítása visszhangzik ebben a fölfogásban: *kerüld a bűnalkalmat, ha szabadulni akarsz a bűntől*. Csak elszánt és következetes cselekvés kell hozzá, amely összetöri a kizsákmányolás jogrendjét és az egyenlőség elvét győzelemre viszi a társadalom és gazdasági élet minden viszonylatában. Ennek az életrendnek győzelme után szükségképpen, minden kényszer nélkül önmagától átalakul az emberiség fölfogása és magatartása is. Kialszanak a gyűlölet tüzei, mert nem lesz kit gyűlölni; elorvad a harácsoló önzés, mert az alkalmommal együtt értelmét veszti; vágyak, szenvedélyek és ösztönök mind jóságosra szelidülnek, amikor fölvirrad az örök béke hajnala a társadalomra. A tökéletes jogrend újjáteremti az emberek lelkét és teljesedik a megváltás, amelyet a kereszténység rosszul értelmezett és soha meg nem tudott valósítani. Azért mondja Wilbrandt: *A kereszténység fontos eszméi csak a szocializmusban lesznek üdvözítő valósággá*.

Nem is törődni ezekkel az ábrándokkal, ha nem fogalmaznák újra erős tehetségek. A humanizmus legújabb változata ez és a legélesebb ellentétben áll a kereszténységgel. Nem kell neki az egyéni jólét mindaddig, sőt azt egyenesen bűnnek tartja, amíg másokat a nyomor fojtogat. *A mindenkit fölkaroló és önmagával azonosító jóakarat új evangéliuma ez*, a vallástalan testvériség vallása, amely minden embert a föld urává tesz. Könnyű megsejteni, mekkora vonzóerő van ebben a gondolatban! Fölséges és bűvölő ígért és hallatlan remények árjával tölti meg a szíveket. Csak egyszer kell látni egy tömeget, amikor ezt a látomást vetítik eléje a szónoki vagy színpadi művészet varázsával, akkor megértjük, milyen óriási szenvedélyek mozgatják a mai történelmet. Valami megrendítő áhítat tüzébe borulnak a keserű és durva arcok és az ajkak gyermekes sírásba torzulnak. A jobbik énük tiszta szépsége ragyog föl bennük és az élmény nagyszerűsége egy-egy órára sajgó boldogsággal árasztja el őket. Azt hiszik, vallásos honvágyuk igazi beteljesülést nyer és az egyetlen valószínű üdvösség útjára léptek, amikor ezt a világnézetet elfogadják.

A merészen számító értelem és a jövő államának, az egyetemes földi üdvösségnek látomásától felizzott érzelem alkotása ez a történelmi eszmény. Annyira emberi és valószerű, hogy szinte ellenállás nélkül hódítja meg az embert, pedig a kérdés lényegét egyszerűen megkerüli. Szerzői és hívei semmibe veszik az ok és okozat tárgyi viszonyát, mert következménynek tekintik azt, ami a dolog természetére szerint csak előzmény, legelső föltétel lehet. A javaslatok nagyvonalúságát tagadni nevetéses volna és abban is sok igazság van, hogy a társadalmi rendszer és a jogrend gyökeres változása az egyének lelkére is erős hatással lesz, de a gyökérvizsgálat nem fogja megoldani. A külső kényszer, a közéleti művészet és lélektani technika segítségével könnyen lehet a mai társadalmat egybe sajtolni, de amilyen könnyű, olyan borzalmas is ez a lehetőség, mert ha élnek vele, megsemmisülnek vele az emberiség legfőbb értékei. A nyáj egységben, szervezeten és pompás fegyelemben fog menetelni, csak közösség nem lesz belőle soha. Nyáj lesz, de nem emberi társadalom. Ha beletörődnek és elfogadják, annál rosszabb lesz a helyzet.

Jünger szemében ez a legjobb és természetes állapot, mert neki már sejtelte sincs az igazi problémáról, vagy egyszerűen nem vesztudomást róla. Dosztojevszkij Versilovja sem hisz más megoldásban, de mélyebben gondolkodik és világosan fogalmazza meg a lényeges kérdést. Lelket fagyasztó gúnnyal ismétli fiának: *„Barátom, az ember úgy van teremve, hogy fizikailag képtelen felebarátját szeretni, mert lehetetlen az embereket úgy szeretni, amint vannak, azért tud megvetni őket még akkor is, ha jók. Aki nem nagyon ostoba, nem élhet a nélkül, hogy magát meg ne vesse, akár becsületes, akár becsületlen legyen. Csak akkor tudunk szeretni valakit, ha nem ismerjük; mihelyt megmutatja magát, meghal a szeretet.”*

Dosztojevszkij lángelméje látta és páratlan művészettel elemezte a társadalmi fejlődés mai állapotát és nyíltan megmondja: *„Kijelentem, hogy az emberiséget nem lehet szeretni a halhatatlanság hite nélkül.”*

Hát igen, erről van most szó; ezek a mondatok súlyosak, mert a lényegre ragadják meg és nem a kérdés mellé beszélnek. Ellenben a mai tervezgetések, amelyek szociális csodát, végleges megváltást és új élet kezdetét ígérnek a vérző népnek, üres szavak. Az eleven számológépek még mindig nem értik, hogy a *lélek igényeit, mélysegeit és örvényeit nem lehet kalóriákban és köbméterekben kifejezni*, mert a lélek minősége más, mint az élő vagy holt anyagé. Az emberek nemcsak közigazgatási és gazdasági alanyok és aki elszakítja őket a lelki műveltség igazi forrásától, menthetetlenül folszabadítja bennük a démont. Bevezethetjük az egyetemes és legfölkéletelesebb társadalombiztosítást, fölemelhetünk minden embert arra a szintre, ahol mindenkinek törvényesen megszabott fizetés és nyugdíj jár, — ha nem is forma, de a lényeg szerint mind jogos követelmények — a társadalmi béke éppoly bizonytalan marad, mint eddig volt, mert a társadalom csak tömeg lesz, amíg közösséggé nem alakul át.

A nyomor és gondtalan jólét egyformán megrontja az embereket. A nyomorban dühödt lázadókká lesznek, a bőségben pedig *elsatnyulnak*. Más szóval a gazdasági biztonság a társadalmi jólétnek csak egyik feltétele, de nem a legelső, mert ez szilárd csak akkor lesz, ha egy felsőbbrendű társadalmi életformának a vetülete a gazdaságpolitikában.

A nacionalizmusban kétségtelenül roppant nagy egyesítő erő van és ez a társadalom szervezésében is megnyilvánul, ha azonban a nemzet és állam istenítése lesz belőle és a legfőbb életérték helyébe nyomul, mind az általános embert, mind a nemzeti közösséget szétrombolja.

A közösség igazi mivoltát és benne az egyén szerepét egyedül a *keresztény gondolat* fejezi ki tökéletesen, mert hiánytalanul feloldja az ellentétet, amely a két érdekkör találkozásából vajmi gyakran támad. A többi filozófiák és rendszerek vagy nem is foglalkoznak a problémával vagy elködösítik azt és hol az individualistát, hol a kollektivistát végletekbe futnak ki. Az egyik a *közösséget* sikkasztja el, a másik meg a *személyiség* önálló értékét tagadja. A keresztény társadalomtan páratlan merészséggel állítja a többiekkel szemben a *végletek valóságát és mesteri módon egyesíti azokat*. Aki ezt a szellemi remekművet megismeri, csak szájalommal mosolyoghat akár Maurras, akár Moeller kontárkodásaira. Ragyogóan mutatós, de bősztően selejtes holmi mindegyik.

Személyiség

A keresztény tanítás fölényes biztonsággal mutatja meg a személyiség föltétlen főségét a közösséggel szemben, de ugyanakkor a közösség szükséges voltát is igazolja. A személyiség értéke önmagában van s azért soha eszköznek nem tekinthető, míg az állam csak a nemzet javát szolgáló jogi és hatalmi szervezet, mert az ember lényegesen több, mint állampolgár.

Egyet azonban nyíltan be kell vallanunk. Jóllehet a keresztény tanítás tökéletesen föltárja a társadalmi lét mivoltát és törvényeinek belső szükségességét és ezeknek parancsoló és kötelező erejét a természet rendjében is, ennek belátása és elfogadása, úgy érezzük, *még akkor sem volna elegendő arra, hogy az emberek millióit közösségbe fűzze, ha a társadalom zöme jogrendet tisztelő emberekből állna*. Kétségtelenül megszűnnék a politikai és társadalmi feszültség, elcsitulna az osztályharc, ha a szociális igazságosságnak minden téren érvényt tudnának szerezni, de a lelkek és szívek akkor sem találnának egymásra, mert a tökéletes közösséghez *még valami más is kell*. Egy jó hasonlat néha bizonyítást ér. Ha egy családban mindenki tudja, mivel tartozik a másiknak és a szülők a gyermekek, cselédek pontosan teljesítik kötelességüket a többiekkel szemben, úgy, amint az erkölccstan előírja, ott hiánytalan lenne a rend és a békesség, de hiányoznék valami, a legszebb és legjobb, az élet legfőbb vagyona, a titokzatos és kimondhatatlan nagyszerűség, ami nélkül a legigazságosabb és legszerencsésebb ember is nyomorult koldus.

Azt hiszem, úgy vagyunk ezzel a kérdéssel is, mint a kinyilatkoztatással. Az Egyház tanítása szerint a kinyilatkoztatás nem föltétlenül szükséges ahhoz, hogy az ember a legfőbb vallási igazságokat fölismerje, de viszonylagosan, föltételesen és erkölcsileg annál inkább szükséges, mint a hittudósok mondják. A nagy tömegek ugyanis a kinyilatkoztatás nélkül nem jutnának el az igazságok könnyű, biztos és tévedéstől mentes ismeretére. Bármennyire is meggyőzzük az embereket arról, hogy természetüknél fogva mindnyájan egyenlők, és a megváltás révén Istennek gyermekei vagyunk, az Atyának rokonai és családja, és ha erősen belátjuk is, mivel tartozunk egymásnak az igazságosság törvénye szerint és ha szent meggyőződéssel valljuk is, hogy az emberi közösség nélkül teljes értékű emberré nem nőhetünk és műveletlen, szerencsétlen vadak maradnánk, ez a nagy okosság és a szociális felelősség erős tudata mind nem volna elegendő arra, hogy igazi és tökéletes közösségbe kapcsoljon bennünket. Igazságos, méltányos és udvarias emberek volnánk, de olyan idegenek maradnánk egymáshoz, mint a büntetlen vádlott a felmentő ítéletet kihirdető bíró és a hitelező a pontosan fizető adós iránt. Az igazságosság okos hüvössége kioltja a jogos lázongás tüzeit, de többre nem képes. A társadalmi rendet biztosító elvek és törvények belátása, meg a kölcsönös felelősség vállalása csak a gyűlöletet tartja távol, de testvérekké nem változtatja az embereket. A laikus államok nevelési és iskolakönyveiben szépen, hatásosan megfogalmazták ezeket az elveket, mások még rajtuk is tútesznek a testvériség hirdetésében, de az eredmény siralmasan csekély. Pedig e hasztalan kísérletek mélyén is erőtllenül parázslik az a főséges megérzés, hogy *csak akkor leszünk igazán és boldogan emberek, ha testvérek is tudunk lenni egymáshoz.*

A mi Urunk Jézus Krisztus szerelete

Amint tehát a kinyilatkoztatás fénye kellett az értelemnek, úgy kellett a szívnek, a közöny fagyasztó görcsége merevedettnek egy isteni mágnes, egy fogyhatatlan tűzű, eleven nap, amely önmagát pazarolva mindenekért, végtelen bőségéből semmit sem veszít. *Ez az Úr, az emberré lett mindenható testvériség*, aki elé ezzel a vallomással omlik Pál apostol, a roppant vulkánember: „*Szeretett engem és önmagát adta értem.*” (Gal. 20.) Mert az elvek, törvények és tárgyi szükségszerűségek mind *személytelenek*, azért olyan gyengék. Ebbe az iszonyatos világba, ebbe a kenyérért gyilkoló testvércelenségbe elsősorban nem szociális javaslatok kellene, de kell egy *személyes* szociális köteték, aki meghalt a szeretet nagysága miatt és győzelmesen él a szeretet hatalmából. Az igazság ellen tusakodó vaksággal vannak megverve, akik még ma sem látják az emberi nyomor legfőbb okát és nem emlékeznek arra, hogy az Istenember jogilag önmagával azonosított minden embert. Azóta már nincs semmi lélektani akadálya annak, hogy benne mindenkit, a legutolsó is testvérenek fogadjuk, mert azonosító jóságának mérhetetlen szépsége minden útalatosságot betakar.

Miért nem veszik már észre ezek a szociális mérnökök, hogy *az első társadalomtudományi szakkönyv az evangélium és az egyet-*

len tökéletes társadalmi alkotmány Pál apostol leveleiben olvasható? Miért nem rombolják le szent merészséggel annak a szellemi tömlöcnek falait, amelybe a racionalizmus taszította a mai gondolkodást? Pedig ez volna az egyetlen érdemes, az isteni fonséges forradalmi cselekedet, amely megláttatná Krisztust a megváltásért kiáltó tömegekkel. Ha Pál apostolt olvasnák meg Ágostont és Bernátot és Assisi Ferencet és Don Boscot, akkor láthatnák, hogy ebből a Krisztusból mindenható erő árad ki és hatalmassá teszi minden hívét cselekedni az igazságot a szeretetben. Akkor látniok kellene, hogy minden szociális vállalkozás pepecselő kuruzslás ehhez az isteni erőhöz képest, amely a *társadalmi kaoszból kozmoszt, zavarból rendet tud teremteni*. Miért nem érzik, hogy ez a pokolian meggyötört világ most a teremtés új csodája után liheg, és sir a szabadtóért, aki a gyűlölet démonát kiűzi belőle?

XII. Pius legutóbbi körlevele a mindeneket magába kapcsoló, önmagában egyesítő Krisztusról szól, akinek hatalma van testvérekké teremteni az embervadakat. E hatalom nélkül félelmetesen veszélyes az emberekhez közelíteni, mert még azt a sorvadts kis jóindulatot is elveszítjük, amely a többiek felé hajtott bennünket. *Könnnyen meggyűlöljük azokat, akiken segítettünk, ha isteni erő nem vértézi szívünket a hátlatlanság útálatossága ellen.*

Ha szeretet nincs bennünk, igazságosak sem leszünk: ez a történelmi tapasztalat keserű törvénye. Újra tehát a régi komédia folytatódik majd, ha igazságunk nem lesz különb, mint a farizeusoké. Ez a fenyegető mondat pedig elsősorban azoknak szól, akik gyávaságból és vakságból nem mernek azzá lenni, aminek vallják magukat: kereszténynek. A teremtő szeretet hősei még meddig várakoznak?

Vas László.

A hit sötétje

Kedves olvasóim közül bizonyára már többen megfordultak Rómában és megtekintették a katakombákat. Észrevehették, hogy például a Szent Callixt-katakombában a vezető mindig csak egy és ugyanazon irányban kalauzolja végig a látogatókat, s elinduláskor szigorúan lelkükre köti, hogy el ne maradjanak tőle. Az oldalfolyosók ugyan mind gondosan el vannak deszkázva, de azért számítani kell azzal az eshetőséggel, hogy egyik-másik kíváncsi idegen félretolja azt a deszkázatot s kíváncsiságból bemegy oda. Nem kellene többet tennie benne, mint egy húsz-harminc lépést, azután befordulnia megint egy oldalfolyosóba, s ezzei számára el volna vetve a kocka. Ha a kijáratnál, ami igen könnyen megtörténhetik, nem veszik észre távollétét s nem indulnak azonnal keresésére, milliót lehet tenni egy ellen, hogy sohasem látja többé a napvilágot. Még ha volna is nála valami fényforrás, mondjuk egy villamos kézilámpa, azzal sem fog eligazodni azokon az egymáshoz tökéletesen hasonló folyosókon; az hamarosan kialszik, s ő a sötétben napokig barangolhat abban a többezer kilométeres

útvesztőben, míg végre ott pusztul el kimerülten s éhen halva. Talán majd csak a csontvázára akad rá évek hosszú sora után egy katakombakutató.

Mármost tegyük fel, hogy mi ott volnánk egy ilyen katakombának kellős közepén, teljes sötétségben, azonban velünk volna valaki, mondjuk az édesatyánk, aki, mint az őskeresztény időben a sírásók, annak az útvesztőnek mindenegybes fordulóját alaposan ismeri, úgyhogy sötétben is eligazodik benne.

A fiú elindul kezében tartva az Ariadne-fonalat. Sajátságos úton vezet; hol egyenesen, hol jobbra, hol balra kanyarodva. Pedig, íme, az egyenes úton a távolban, mintha fény is látszanék; sőt, íme, ennek az iránynak végében határozottan világosság van, s az nem lehet más, mint a kijárat. Mekkora kísértés mindez a fiúra, hogy eltérjen a vezető fonáltól, mely őt kérielhetetlenül kényszeríti bele mindig a legményebb sötétségbe. De szerencséje, hogy el nem hagyta a fonalat. Azok lidércfények voltak, melyek belecsalták volna az útvesztőbe, ahonnét soha többé nem tudott volna kiszabadulni.

A mi édesatyánk az Űristen, aki bennünket minden földi atyánál jobban szeret, s akinek második személye, az Ige, érettünk emberré lett s a kereszten üdvösségünkért életét adta, ezen élet útvesztőjének közepén, mely a természetfölöttiek és az örökkévalók tekintetében teljes sötétségben van, kezünkbe nyomta a hitnek Ariadne-fonalát, hogy elvezessen bennünket a kijáratához, illetve a mennyország küszöbéhez. Azt kívánja, hogy vegyünk erőt természetünkön, mely mindenáron világosságot követel, s haladjunk a sötétségben.

„Az én igám gyönyörűséges és az én terhem könnyű”, — mondja az Űr, de magukkal ezekkel a szavakkal is kifejezi, hogy mégis csak igáról és teherről van szó, márpedig a büszke ember nemigen hajlandó nyakát igába hajtani.

„Mivel láttál, Tamás, hittél, — mondá Jézus a hitetlen apostolnak — de boldogok azok, akik nem látnak s mégis hisznek.” Mivel az arám nyelvnek nincs középfoka s az összehasonlítást alapfokkal fejezi ki, ez a szöveg helyesebben így fordítandó: „Mivel láttál, Tamás, hittél, de sokkal boldogabbak azok, akik nem látnak, s mégis hisznek.” Egyszóval, Jézus hitet követel, s boldogabbnak mondja azt, aki pusztán hit alapján fogad el valamit, mint azt, aki csak érzékeinek akar hinni.

Egy a szükséges

Egy nagy tudós, híres linguista csónakázott egy nagy tavon s követezőképen enyelgett evezőszélvel: „Mondja csak, barátom, tud maga latinul?” — „Nem én, tanár úr.” — „Hát akkor bizony az életének egy-negyede elveszett. Tud görögül?” — „Azt sem.” — „No, akkor az életének második negyede is elveszett. Hát héberül?” — „Azt még úgy se.” — „Úgy hát életének háromnegyede veszett el. Hát tud-e...” — itt azonban heves szélroham vágott közibe a professzor szavának, s egy-kettőre parázs vihar kerekedett. „Tud-e úszni, tanár úr?” — kérdezte a hajós. „Sajnos, nem tudok” — volt a felelet. „Akkor bizony attól félek, hogy életének mind a négynegyede elveszett.”

Ez az, ezen múlik minden. Tudni a sok egyéb tudomány mellett azt, ami egyedül képes megmenteni életünket, örök boldogságunkat.

Egy hétesztendő kisleányt láttam utolsó betegségében a győri kór-

házban. Agyhártagyulladás volt. A szülők szeretete és az orvosok tudománya valóságos kis vértanút csinált belőle, amennyiben széruminjekciókkal hosszabbították rettenetes szenvedéseit. Hogy egyebet ne mondjak, teljesen fel volt feküdvé, s teste egy seb volt. Mikor jöttek azzal a rettenetes injekcióstúvel, hogy újra beleszúrjanak a hátgerincébe, keserves sírásra fakadt, de mikor az ápoló nővér azt súgta neki: „A Jézuskáért!”, akkor szegényke rágógicsélte, hogy: „Igen. A Jézuskáért”, s mindig újra és újra belenyugodott a kínzásba. Így tartott ez valami hét napon keresztül, míg végre a halál megváltotta kínjaitól. Betegágyán folytonosan imádkozott, s mikor azt hitte, hogy senki sem hallja, félhangon ezt suttogta: „Legyen meg a te akaratod.” Most is ereklyeképen őrzöm egy hajfűrtjét és néhány sor gyermekded írását.

Lám, ez a gyermek — Magduskának hívták — nem tudott sem latinul, sem görögül, sem héberül, sem más egyebet, de... tudott úszni. Tudta az egy szükségeset, mely nélkül a többi tudás mitsem ér. Mert: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja.”

*

Mivel a hit az ésszel be nem látható, fel nem fogható, szóval az emberi értelmet felülhaladó igazságoknak elfogadását követeli, azért az emberi természet idegenkedik tőle, s igyekszik előle kitérni.

Volt nekem egy igen kedves nagybátyám, Isten nyugosztalja. Jobb embert alig ismertem nála, azonban akkoriban még azon drága, jó emberek közé tartozott, akik olyan hihetetlenül jók, de sajnos, nem Isten szíve szerint azok. Később megtért, de akkor még úgy beszélt, hogy ő jó katolikus ember és hívő, csak a dogmákat nem hiszi, mert azokat az ostoba papok találták ki. Itt a bökkenő: hinni akarni, de dogmák nélkül! Érdekes önámítás! Mert vajjon mit hisz az ilyen ember? Hiszi, hogy Isten van. Hát hiszen ez rendjén volna, de ez a hit ugyancsak nem megerőltető, mert hiszen azt a józan ész is belátja, hogy van Isten.

A világegyetemben az Őristen olyan bizonyítékot adott elénk, melyet csak az tagadhat, aki mindenáron el akarja kerülni az Isten létének elfogadásával járó, s reá nézve kellemetlen erkölcsi kötelezettségeket.

Ha Isten megelégednék a japán *shinto* alapelvével, t. i. azzal, hogy „tiszteld a mikádót és tedd, amihez kedved van”, akkor valószínűleg nem volna istentagadó ember a világon. Az a baj, hogy Isten ezzel nem éri be, hanem olyan követeléseket támaszt, melyek láttára a szabados és gögös ember jobbnak látja egyszerűen letagadni a létét. Plutôt la broche que le travail.

A „jó katolikus”

A hit sötétje elől az állítólagos világosságba való menekülésnek első módja tehát az istentagadás. A második pedig, mint az említett esetben, a dogmáknak egészben vagy részben való elvetése, vagy értelmüknek kiforgatása, tudniillik a *herezis*, az eretnecség.

Az ú. n. „jó katolikus” is azt hiszi, hogy van Isten, — mondtuk már, hogy ehhez nem kell nagy megerőltetés. Elfogadja a keresztény erkölcsant, legalább amúgy nagyjából, bár jelentékeny különbséget tesz olyan hibák között, melyekre ő maga nem hajlamos, s olyanok között, melyek neki gyöngéi. Az utóbbiakat fel-

tűnően enyhén szokta megítélni, míg az előbbieket tekintetében szigorú erkölcsbíró. Van harminc esztendeje, hogy nem járult a szentiségekhez, de ezeket ő lényegtelen formáságoknak tekinti. Nincs ellenük komolyabb kifogása, sőt egyszer, egy gyöngébb pillanatában enged felesége nyaggatásának s elmegy gyónni. Hogy miképpen végzi el a gyónását, azt csak az Úristen tudja, de utána beszélgetés közben elmondja, hogy jól van, megtette az anyjuk kedvéért, de egyébként hogyan jut ő ahhoz, hogy meggyónjék egy papnál, akinél ő egész életében sokkal külön ember volt. Ez mind saját tapasztalatom, de különben is olyan gyakori eset, hogy kedves olvasóim ismeretségi körében is bizonyára előfordult már.

Ismertem egy nagyurat, aki maga teljesen racionalista volt, de cselédségétől szigorúan megkövetelte a buzgó vallásosságot, sőt annyiban jó példát is adott nekik, hogy minden vasárnap és ünnepen tüntetőleg misét hallgatott. Az volt az elve, hogy egyszerű embereknek szükséges a vallás. Az Úristen gyomorrákot küldött reá. Akkor azután észretért, s mint igazi buzgó katolikus halt meg, miután egyhetes zárt lelkigyakorlatot tartott. Onnét hazautaztában, a vonaton oltotta ki életét egy szívbénulás. Sokszor jól tapogatózunk. *Jól mondják a szentek, hogy Isten lelke nem mindig szokott makkegészséges emberben lakozni. A betegség lelki szempontból sokszor egészséges dolog.*

Tudástól a hitig.

Hinni Istent, mint mondom, az semmi. Arisztótelesz, Plátó, Szokrátesz s ahányan csak voltak pogány nagy bölcselők, azok mind hittek benne. Az Ő létét a józan ész bizonyítja.

Elfogadni Krisztus Urunknak erkölcsi tanítását, ahhoz sem kell hit, hanem csak bizonyos fokú lelki nemesség. Akármennyire berzenkedik is egy hívő kálvinista Szűz Máriától, vagy egy buzgó zsidó az isteni Mester személyétől, ha derék, jóra való, nemeslelkű ember, amilyent néhányat magam is ismertem, gyakorlatilag a krisztusi elveket valósítja meg életében. Ugyanezt teszi a japán shintoista, a becsületességéről egyébként is ismeretes akármilyen vallású kínai vagy a mohamedán, föltéve mindig, mint mondtam, hogy derék, nemeslelkű ember. A krisztusi tanok csak abban az esetben adják meg a keresztény katolikus jelleget, ha magukban foglalják a dogmatartalmat is. Azoknál az úgynevezett jó katolikusoknál, akikre itt mi célunk, az első föltétel nincs meg, hát még a második!

Én csak azt mondom, hogy a józan észnek és a nemes szívnek követelményei, tudniillik Isten léte és krisztusi erkölcsstan, nem a *tulajdonképeni* hitnek tárgyai.

Ezek világos dolgok, a hit pedig homályos.

Márpedig: „Az igaz a hitből él” mondja Szent Pál, tehát nekünk tisztában kell lennünk azzal, hogy mit jelent a hitből élni.

A hitből élők

A hitből élni annyit jelent, mint az élet útvesztőjében mindig abban az irányban haladni, amelyet a hit parancsol, bármennyire terhes és áldozatos legyen is az. Ehhez az utóbbihoz az az úgy-

nevezett „jó katolicizmus”, az a modern gnózis nem adja meg az erőt.

A hit Ariadne-fonala, mint mondtuk, az embert igen sok olyan irányban való haladásra kényszeríti, mely ellen az önszeretet s a közvetlen érdek felfogása tiltakozik. A más irányból világító lidércfény pedig igen csábítólag integet, s nem könnyű neki ellenállni.

Mindennapi eset a következő. A fiatal leány számára igen előnyös házasság kínálkozik, ami a mostani, elhelyezkedési nehézségekkel küszködő korban ugyancsak csábító dolog. Igen ám, de a férfi elvált ember, s első felesége él. Már pedig vallásunk szerint az ilyenekkel nem lehetséges érvényes házasságot kötni. Ime, az egyik irányba mutat a hit, a másikba a közvetlen érdek, s ez utóbbit a szülők is erőszakosan támogatják. Vagy pedig másvallásúval kötendő házasságról van szó, aki nem akar reverzálíst adni. Nekem volt egy ilyen utóbbi esetem, amidőn a leány hőselkülleg lemondott a házasságról, bár szerette a férfit, sőt haragvó családjával is szakított és zárdába lépett. Azonban ez az eset ugyancsak ritka. A leány rendszeren vallási meggyőződését áldozza fel, s hasonlóképpen tesz legtöbbször a férfi is, ha mindketten abba az úgynevezett jó katolikus osztályba tartoznak.

Egy szóval: nem élnek a hitből; de miért nem? Mert igazában nem is volt valódi hitük. Hittek Istenben, vallották a krisztusi erkölcsant, de a dogmákat a legjobb esetben éppen csak hogy nem tagadták. Érdeklődést azonban nem mutattak irántuk. Úgy vannak ezek, mintha valaki egy közönséges dunai gőzhajóval lemenne a Dunán, s át akarna kelni vele a Fekete-tengeren. Lehet, hogy sikerülne neki. Mit tudom én. Egy alkalommal, 1901-ben, Singaportól Bangkookig, négy napig, olyan sima víztükrön hajóztunk, amilyen még a Balatonon is ritkaság. Lehet, hogy a Fekete-tengeren is akad ilyen kivételes idő. Azonban jönne csak a legcsekélyebb vihar, az a dunai hajó úgy felfordulna, mint annak a rendje, mert nincsen megfelelő mélyjárata és elég súlyos kilje, mely egyensúlyban tartaná. Így van vele a mi házasság lányunk, így volt annyi katolikus vezérferfi minálunk, aki minden szíre-szóra kész volt kilépni a lovagiasság mezejére és párbajt vívni esetleg egy másik, szintén vezető katolikus egyéniséggel.

Okosok oktalansága

Persze minálunk, Magyarországon, alig meri az ember az ilyen jó katolikusokat arra figyelmeztetni, amit legalább is Francia- és Olaszországban mint magától értetődő felfogást találtam, hogy a felnőtt ember tartsa kötelességének ismételni a vallástant, akár megtanulta előzőleg, akár nem. Odakint a könyvpiac bőviben van a műveltek számára írt kateknak, de még nálunk is van ilyen, és pedig igen jó munka. „Nem érek rá”, mondhatná erre valaki. Dehogya is nem ér rá. Hát arra van ideje, hogy haszontalan regényeket bújjék? Vagy pedig órákat szenteljen a hírlap olvasásának? Nemrég a vonaton hallottam két fiatalember beszélgetését, akik közül az egyik azt állította, hogy naponta el szokta olvasni a Budapesti megjelenő összes napilapokat. Szerencsétlen ifjú! — gondoltam magamban. Mennyi hasznos dolgot lehetne végezni ennyi elpocsékolt energiával.

A regény és az ujság üdít, — vethetné ellene valaki — ellenben a kate nem. Bocsánatot kérek, ha az jól van megírva, s ha mi érdeklő-

dünk a hitünk iránt, akkor sokkal érdekesebbnek fogjuk találni, mint amazokat. A theosophista, a spiritista és más ilyenek mennyi minden zagyvalékot összeolvasnak a saját hóbortjukról, míg a művelt katolikus ember mintha csak — nem nevezhetem másképp — ellen-szenvet érezne saját vallásának mélységei iránt. Bennünket, akik a teológiát szakszerűleg tanultuk s évtizedek óta katedráról tanítjuk, ezek a mélységek lelkesítenek, s nem tudunk náluknál érdekesebbet képzelni; ellenben a világi emberek legnagyobb része el sem tudja azt gondolni, miképen lehet például egy, a Szentháromságról szóló könyvet érdekesnek találni.

Valamikor én is így gondolkoztam. Vallásilag teljesen közönyös családi és rokon körben nevelkedtem. Megkeresztelték ugyan, de azután templomba sosem vittek, imádkozni nem tanítottak, s így magam is majdnem teljesen vallástalan voltam 18 éves koromig. A gimnáziumban évenként háromszor muszájból gyóntam, bár becsületesen, mert útáltam a hazugságot. Mindig hittem Istenben, s tudtam, ha így folytatom, a pokolba jutok. Ez volt az én egész vallásom. Szerencsémre egy osztálytársam, akit rajongva szerettem, elment zircinek, s az ő kedvéért én is azt tettem. Azaz hogy ő a küszöbről visszalépett, én pedig bent maradtam. Ez volt a szerencsém. Ha ez nem történik meg velem, ma már régesen elfelejtettem volna azt, amit a hittanból az iskolában tanultam.

Ismételtetés nélkül lehetetlenség valami tudást fejben tartani.

Kimennek a világi ember fejéből a hittani dolgok, a dogmák, melyekkel foglalkozni sohasem jut eszébe. Nekem az a tapasztalatom, hogy igen sok, egyébként nagyműveltségű katolikus úriembert és úriasszonyt lehetne megbuktatni a negyedik elemi osztályos katekizmusból.

*

Természetesen azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a hit nemcsak tőlünk függő valami, hanem nagy kegyelme az Úristennek, melyért buzgón és állandóan kell imádkoznunk.

Pusztán észokokkal senkit sem lehet meggyőzni vallásunk igazáról, mert ha a krisztusi igától fázik, mindig talál arra ürügyet, hogy a nyakát kihúzza belőle. Aki nem akar hinni, az nem hisz, s ha én észokokkal argumentálok neki a hit mellett, ő ugyancsak észokokkal érvel ellene, úgyhogy nem jutunk dülőre. A hit kegyelméért imádkoznunk kell, de meg kell ezt tennünk azért is, hogy az isteni kegyelem napról-napra erősítse bennünk a hitet. Hitünk elsősorban a homályos, mégis igaz valóságok birodalma körül tapogatózik. Imádkoznunk kell, hogy ne csábuljunk az ész hitetlen útjaira, hanem várjuk „Isten fiainak kinyilvánulását.”

Hitünk ereje

Ha mármost azt kérdezzük, hogy miért meríthetünk a sötét hitből sokkal nagyobb lelki erőt a kísértésekkel való megküzdésre, arra a felelet nagyon egyszerű. Az ember csakis olyanvalakiért hajlandó áldozatot meghozni, akit szeret, s annál áldozatosabb vele szemben, minél jobban szereti. Márpedig nem lehet szeretni valakit, akit nem ismerünk.

Aki csak azt tudja és hiszi, hogy Isten van, akarom mondani, a vallás tanai közül csak ez az egy maradt meg elméjében, az nem ismeri Istent, s így félhet tőle, de igazában szeretni nem tudja, következésképpen nem is lesz Ővele szemben áldozatos. Mikor tehát az életnek valamely keresztútjára kerül, kész szakítani Istennel, ha a pillanatnyi érdeke úgy kívánja. Lelkiismerete ugyan nyugtalanítani

fogja, s úgy lesz vele, mint a rossz gyerek, aki csínyt tesz, bár félve gondol a büntetésre, de azért mégis csak megteszi. Tapasztalati tény, hogy a félelem magában véve sohasem elegendő biztosíték a bűn ellen.

Ellenben a sötét hit egyszerre közelebb hozza hozzánk Istent, s minél jobban belemerülünk annak tanaiba, annál jobban megszeretjük Őt. A Szentháromság már egészen másvalami, mint a teremtmény Isten. Ez a csodálatos titok betekintést nyújt nekünk ezen egy Istennek legbensőbb életébe, s már az a tudat, hogy bennünket ennyire bizalmára méltatott s ezt a titkot velünk közölte, lekötelez bennünket Ővele szemben. Ez a csodálatos Szentháromság pedig nem csupán végtelen szépségét ragyogtatja felénk, hanem velünk szerető szövetségre lép, mely sokkal bensőbb és gyöngédebb annál, ami a földön szülőt és gyermeket, jegyest és arát, jóbarátot és jóbarátot köt össze. A Szentháromság ugyanis bent lakozik a hívő igaz ember lelkében, szeretetét lobogtatja benne; itt ez életben megadja neki a minden földi kincset meghaladó belső békét, odaát pedig az örökké tartó boldogságot készíti el számára.

Csak ez a hit kelthet a lélekben vizsontszeretetet; csak ez hajlandósíthat az amúgy is könnyű iga és a gyönyörűséges teher elvállalására.

Csakhogya ezt az Istent — ha homályosan is, mintegy tükörképben — ismernünk kell. Csupán csak úgy szerethetjük.

Páter Ernő.

A nők szerepe az ősegyházban

A fejlődés mai alakulásánál elsőrendű kérdés, hogy az egyházi élet új formájának kimunkálásánál milyen feladat vár a *katolikus magyar nőre*. Hogy erre megfellehessünk, a következőkben nagy vonásokban megrajzoljuk a keresztény nő életét, helyzetét és munkakörét a kereszténység első századaiban. Erre vonatkozóan — hála Istennek — az adatok bőséges halmaza áll rendelkezésünkre. A legjellegzetesebbeket és legfontosabbakat Mayer Josephin „Monumenta de viduis, diakonissis virginibusque tractantia”, tehát: „Özvegyekről, diakonisszákról és szűzekről szóló emlékek” című munkában gyűjtötte össze. Ez a munka, tekintve az Egyház háború utáni helyzetét, nemcsak hiányt tölt be, hanem különösen a nőknek az Egyház munkájába való bekapcsolására vonatkozóan fölötte tanulmányos.

Élk az „Özvegyek”?

A kereszténység első századaiban a női munka és közreműködés a hivatalos Egyház funkciójának jelentős, sőt lényeges alkatrészét képezte. Erről nemcsak a Szentatyák írásai és a megmaradt egyházi rendelkezések, hanem a világi törvényhozás és a világi írók is kezeskednek. Az egykorú feljegyzések tanúsága szerint kezdetben csak az özvegyeket vonták az egyházi tevékenység szolgálatába, amire vonatkozóan Szent Pál Timotheushoz írt I. levelének 5. fejezetében a következőket írta: „Özvegyasszonyul

olyan választassék, ki legalább hatvan esztendő, ki egy férfiú felesége volt, kinek jócselekedeteiről tanúbizonysága legyen, ki gyermeket nevelt, vendégszerető volt, a szentek lábát mosta, a nyomorúságban sínylődőkön segített: ki minden jócselekedetet gyakorolt." Mint már Szent Pálnak ebből a leveléből kitűnik, az „özvegy” szó, — latinul: *vidua*, görögül *xéra* — nem özvegyeségi állapotot, hanem funkciót, tisztséget, állást jelent.

Az „özvegy”, „*vidua*” szónak ez az értelme leginkább szembeszökik, amikor későbbben azt olvassuk, hogy az Egyház szolgálatában tevékenykedő lányokat és szűzeket is özvegyeknek, *viduáknak* mondják, vagyis olyan nőknek, akik hivatásszerűen az Egyház szolgálatában állanak. E mellett a kifejezés mellett Szent Pál a „*diakonissza*” szót is használja, és a rómaiakhoz írt levelének 16. fejezetében név szerint megnevezi Főbe „testvérünket”, ki a kenchréai egyház szolgálatában áll. „*Fogadjátok őt az Úrban úgy, amint a szentekhez illik, s legyetek segítségére, bármiben van szüksége rátok, mert ő is sokaknak segítségére volt.*” A két szó: *vidua*, *diakonissza* értelme az idő és a fejlődés folyamán azonosult és teljesen fedte egymást és olyan nőkre vonatkozott, akiket szentségi jellegű felavatással a nők soraiból ki- és a diakonusszal csaknem egyrangra emeltek.

Az özvegyek rendje

Hogy az özvegyek, a *viduák* ezt a tevékenységüket nemcsak egyéni buzgóságból, hanem hivatásszerűen űzték, arról számos történelmi adat tanúskodik. Így pl. már IV. Kelemen pápa (92—101) egyik kánonjában úgy intézkedik, hogy özvegygé, *viduává* csak olyan nőt szabad választani, aki vallási okokból másodszor nem ment férjhez, jóllehet arra, alkalma kínálkozott, és hogy felavatása az oltár előtt történjék. A III. századból származó „*Didascalia*”, szíriai törvénykönyv ugyancsak megemlékezik a *viduák* felavatásáról és vele kapcsolatban csaknem ugyanazokat a kifejezéseket használja, mint a diakonus- vagy papszentelésnél. *Origenes* „szervezett *viduákról*” beszél, „akik egyházi rangra” méltók. *Salamisi Epiphanius* (315) a „*diakonisszák* rendjéről” emlékezik meg, *Nagy Vazul* a „*diakonisszák* felszentelt testéről” beszél, *Aranyszájú Szent János* pedig megkülönbözteti a közönséges özvegyeket azoktól az özvegyektől, akik a „*viduák* testületének” a tagjai. Különösen bőséges adatokat tartalmaz erre vonatkozólag az V. századból származó „*Apostolica constitutio*” — apostoli alkotmány, valamint a szíriai nyelven szerkesztett és az V. század második feléből származó „*Testamentum Domini*”, az Úr testamentuma.

A mondottakon túlmenően a *niceai zsinat* (325) 19. kánonjában, a *chalcedoni zsinat* pedig 15. kánonjában foglalkozik a diakonisszák problémájával és előírja, hogy csak azt a nőt szabad *viduává*, diakonisszává felavatni, aki legalább is negyven éves és aki ereyeiről nehéz helyzetben is tanúságot tett. Végül még fel kell említeni a *Codex Theodosianus* és *Justinianus* törvénykönyvét is (az V—VI. századból), amely a diakonisszák felszenteléséről, rangjáról és tevékenységéről számos útmutatást és rendelkezést tartalmaz.

Felszentelés vagy avatás?

A *vidua* és a *diakonissza* felavatása, hasonlóan a diakonusz és a pap felszenteléséhez, kézfeltétellel történt. A felavatás formuláiból kitűnik, hogy ezt rendszerint a püspök végezte. A „felszentelés” ritusához tartozott a többi között, hogy a püspök a felavatandó *vidua* nyakába stólat tett,

majd átnyújtott neki kelyhet, ezt azonban nem adta tovább, hanem nyomban, hogy az Úr véréet magához vette, az oltárra visszahelyezte.

Onkénytelenül felvetődik a kérdés, hogy — amiről a multban egyébként élénk vita is folyt — a viduát és a diakonisszát a *klérushoz* sorozák-e és ha igen, vajjon a kisebb vagy pedig a nagyobb rendekhez tartozik-e. Erre vonatkozóan nem alakult ki egységes vélemény. Abban azonban megegyezett mind a két felfogás, hogy mind a diakonisszává avatás, mind pedig a diakonissza tisztsége kizáróan a nő részére létesített intézmény volt, amelynek feladata, munkaköre és hivatása sokban a diakonus hivatásához és munkaköréhez hasonlított.

A diakonissza tisztsége nem volt lélek nélküli bürokratikus forma; azt női tulajdonságainak megfelelően, egyénileg kellett kialakítania. Ismernie kellett az élet minden nehézségét, keserűségét, csábítását és kísértését, de azokat legyőzve és rajtuk felülemelkedve, tisztultabb légkörben építette ki világát. Felavatásának szentelményi jellege kiemelte hivatását a földi légkörből és Krisztus misztikus testén teljesített szolgálattá változtatta. Abban a pillanatban, amelyben a püspöki kézfeltétel által hivatására méltónak bizonyult, visszavonhatatlanul szakított a világgal és annak minden gyönyörűségével. Többé már nem mehetett férjhez: ebben a világban, de nem ennek a világnak élt. Ha hűtlen lett hivatásához és élettársat választott, önmagától vált ki az Egyház közösségéből, amelybe rendszerint csak halálos ágyon vették vissza.

Az egyházak imádkozói

Az egyháztörténelemből tudjuk, hogy az első keresztények az imát mindenek fölé helyezték. „Egyek voltak az imában” — olvassuk minduntalan. A hívők nagy ünnepek előtt az egész éjjelt imában és Isten dicsőítésében töltötték; így készültek a másnapi ünnepre. Nemcsak logikus volt, hanem a nőnek lelki világából is következett, hogy a viduának, diakonisszának hivatása elsősorban itt kapcsolódott bele az Egyház hivatalos munkakörébe.

Istennek *imával és énekkel* való dicsőítése elsődleges kötelességükké vált. A II. századból keltezett Apostoli Kánonok egyenesen előírják, hogy minden templomban lehetőleg 3 vidua legyen, akikből „kettő állandóan az egész gyülekezet helyett imádkozzék”. Egy a III. századból származó egyiptomi templomszabályzat minden kétséget kizáróan kimondja, hogy a „viduát az imádság végett avatják fel”.

Tanítás, szegénygondozás

A mai nyelven azt mondanók, hogy a vidua, diakonissza előimádkozik, előénekel és a sekrestyés teendőit látja el. De ezenkívül a keresztény igazságok terjesztésében is hathatósan közreműködött, amennyiben kötelessége volt *női szobákban* — ma: szalon — és olyan helyen, ahol a nők összejönnek és ahová diakonus, pap nem mehetett, a kereszténység magvait elhinteni. A Testamentum Domini pl. kimondja, hogy a diakonissza az engedetlen nőket *intse meg*, a tudatlanokat *tanítsa*, az ingadozókat *erősítse*, az elbukottakat *emelje fel* és a kereszténységgel rokonszenvezőket a hitű keresztény nő lelki és erkölcsi tulajdonságairól *felvilágosítsa*. Az afrikai egyház egy rendelete a diakonisszától olyan tudást követel, hogy egyszerűbb asszonyokat a *kereszténységre oktathasson*. Végül fel kell említeni még, hogy a *betegekhez a szeretet szentségét* is vihették és azoknak kiszolgáltathatták.

De nemcsak erkölcsi és szellemi, hanem fizikai téren is tevékenyked-

tek a diakonisszák; a mai nyelven azt mondhatnók, hogy szociális működést fejtettek ki. Kötelességük volt, hogy a hitközség beteg női tagjait meglátogassák és a szegényeknek gondját viseljék. Az említett Didaskalia és az Apostoli Alkotmány a szegénygondozást és a betegápolást a diakonisszák elsődleges kötelességei közé sorozza.

Hibák és gyümölcsök

Emberek vagyunk; az első keresztények is azok voltak. Sőt a viduák és a diakonisszák között is bizonyára akadtak jószándékú, de gyarló egyének. Ezzel számolva az említett történelmi források olyan utasításokat és szabályokat is tartalmaznak, amelyek a diakonisszákat különböző hibáktól óvják. Így pl. állandóan lelkükre kötik, hogy a pletykálkodástól és a rágalmozástól óvakodjanak, az egyházközség tagjait ne azért látogassák, hogy ott étellel és itallal megvendégtessék magukat vagy hogy tevékenységüket esetleg pénzzel jutalmazza. Ahová megy, mindenütt a jóság, a béke és a lelki tisztaság szellemét árasza maga körül.

Röviden összegezve a mondottakat, megállapíthatjuk, hogy a diakonissza tisztsége, bár a felavatás szertartása által kiemelkedett a laikusok sorából, nem tartozott a papi rendhez, munkaköre önálló volt és *párhuzamosan* haladt a klérus munkásságával. De nem is volt semmiféle férfi-rendnek alárendelt tagja, hanem a keresztény Egyház közösségi életének egy, a női lélekből lelkedzett és a rája szabott külső megjelenési formája. Tevékenysége kizáróan a nőkre vonatkozott. Ez a tevékenység mélyre is eresztette gyökerét, amely mellett a kereszténység első századainak sok női szentje tanúskodik, akikből csak *Szent Ágnes, Cecilia, Ágota, Anasztázia* és *Monika* nevét említjük. Nem említve a sok szent szűzet, özvegyeket és női vértanút, akikhez a mindenszentek litániájában imádkozunk.

Szentfülöpí Antal.

Boldog Alexia szelleme

Szent Alexiusról, a római vőlegényről járja mai napig a legenda, hogy nászéjtszakáján otthagya menyasszonyát, családját, vagyonát, s ment — isteni hívásra — koldusnak, remetének a messzi Ázsiába. Névrokonának, a francia *Le Clerk Alexia*-nak az életében épp az ellenkezőjét látjuk. Eleinte nagyon is belevetette magát az élet langyos örömeibe. Bálról-bálra járt, udvarlók — ó, ezek a 16. századvégi gáláns udvarlók, kései minne-dalosok, barokk amoureux-k! — környékezik a fiatal és szépséges és a mellett jómódú Alexia mademoiselle-t. Farsang, karnevál, szalonok mesterkélt szertartásai: be ismerte mindezt a bájos hölgy, akiből egyáltalán nem látszott semmi egyelőre a szentből és a szegények koldusából.

A német közmondás azt tartja: az ördög szívesen hegedül a tánc mellé. Alexia egyszer valóban úgy látta, hogy a vasárnapi mise idején táncolók talpa alá az ördög játszik a dobon. Isten és az Ő szent Anyja látomásokkal sietnek segítségére, de támasztanak melléje egy Fourier Szent Pétert, a lánglelkű és bölcs plé-

bánost is, s a kalandvágyó fiatal dáma gyors ütemben kicserélődik. Más, nagyobb és maradandóbb kalandra adja már magát, a legfelségebbre, amelyre halandó csak képes: letépi farsangi álarcát, kiteszi lovagjainak szűrét, és megy saját útján, a szentek útján.

A felszedett szalmaszálak

Ez az út elég hamar kivilágosodik előtte! „Egyik este — beszél el látomását — lélekben egy házban jártam, amely hatalmas kolostor lehetett. Olyan gereblyét vettem a kezembe, amelylyel a réten a szénát gyűjtik össze. A kolostorban szétszórta fekvő kis szalmaszálakat összegyűjtöttem. A jézustársasági atyák, akiket ott láttam, rosszalólag nézték munkámat, de egy közülük, aki mindegyiknél tekintélyesebbnek látszott s szeretettel tekintett rám, biztatott, hogy megkezdett munkámban legyek állhatatos. Mikor magamhoz tértem, megtudtam, hogy *Szent Ignác volt*, aki a kisleányok oktatására bátorított, akiket mint kis szalmaszálakat nem sokra becsülnek.” Ez lett hát az ő különleges hivatása, küldetése: megmenteni a *leánygyermeket* a műveltség és az Evangélium számára.

Nagy szó volt ez abban az időben, amikor a leányok oktatásával jóformán senki sem törődött. A leányifjúság — a középkornak immár érthetetlené vált hagyományaként — el volt zárva a tudástól, a haladás kincseitől. Ám ami jó volt a középkorban, az meghaladottá lett az újkorban. Okkol-móddal be kellett vezetni a leányifjúságot is a középfokú oktatásba, az elhanyagolt, szegénysorsú leányokkal is törődni kellett, s mindezt a saját korában Alexia nővér vállalta kizárólagosan egyedül! Egy kezdődő kongregáció, majd alakulató szerzetesrend minden csetlésével-botlásával, rosszakarattal, akadékoskodással küszködve, Alexia anya hű maradt hivatásához! *Nancy, Chalons, Róma, Párizs*: nevek, melyek a hódító eszmének állomásait jelzik. Végül is 1628-ban VIII. Orbán pápa szerzetesrenddé nyilvánította Fourier Szent Péter és Alexia anya alapítását (ezt azonban az alapítónő már nem élte meg): a „Szent Ágoston szabályai szerint élő Mi Asszonyunkról nevezett kanonok női rend”-et. A jóváhagyó bulla is kiemeli, hogy a fiatal leányok oktatását addig még senki jobban nem valósította meg! Ekkép tehát Alexia anyát joggal lehetne emlegetni a modern kor egyik előfutárának, a „női emancipáció” igazi, katolikus értelemben vett úttörőjének!

A „szétszórta szalmaszálak” azóta hatalmas kévékbe köttettek szerte a világon, Magyarországon is. Alexia anya lelke sokezer kiadásban ma is él a Mi Asszonyunk zárdák csendjében, katedráin, intézeteiben és értékeiben.

Szegények, elhagyottak, foglyok

A leányoktatást Alexia anya egyáltalán nem a „felső tízezrek” soraiban kezdte meg! A külvárosok kócos, elhanyagolt gyermekei voltak első tanítványai. Rendje is szegény gyermekek ingyenes oktatására alakult. Még annak is örült, ha a zárdák nyomorúságos körülmények között alakultak meg. „Igy legalább tisztára az isteni Gonviselésre építenek nővéreim!” — szokta ilyenkor mondani.

A „szent szegénység” számára nem jelszó s még kevésbé a polgári jólétben kitenyészített szív-virág volt, hanem sajgó valóság. A szegények között érezte magát jól. Nancy-ban maga is látogatja őket, sebeiket mosogatja, ágyukat megveti, hónapokon keresztül gondozza az ótvaros gyerekeket. Foglyokat látogat, mos rájuk, varrogatja ruháikat.

Még koldulni sem átalált! Fogta zsolozsmás könyvét, kiment az utcára s a szegényekkel együtt kéregetett a gazdagoktól. Egyik közeli rokona, a lotaringiai herceg tanácsosa nagy zavarba jött, félrehúzta és feddette: „Hűgom, helytelenül tetted, hogy nem szoltál, hogy ilyen nagy szükségben vagytok. Én rendelkeztem volna megsegítésekéről...” Mennyire egy volt Alexia sorsa Alexiuséval, aki tulajdon szülei házában élt koldusként évekig!

A maga számára — mikor főnöknőnek választották — csak azt kötötte ki, hogy tökéletes szegénységben élhessen. Nyomorúságos ágy, kis asztal, egy fapad és egy szenteltvíztartó alkották cellája berendezését. Ami a keze közé került, az rövidesen a szegényekhez vándorolt. Egyszer úton volt s kiszállt a kocsiból; váratlanul egy bélpoklos jelent meg előtte s alamizsnát kért. Volt öröme Alexia anyának! Mindjárt Jézust fedezte fel a nyomorultban. Térdreborult előtte, megcsókolta kezét és bőséges alamizsnát adott neki. Amikor kísérője, *Condé Claudia* úrnő látni akarta a bélpoklost, az — eltűnt. Valóban az Úr Jézus lett volna? Ma már nem tudjuk. Elvégre mindegy, így is, úgy is: Jézust tisztelte meg a Szent!

Az evangéliumi szociális szeretet tündöklő hősnője Alexia anyja. A leányifjúság felemelésével s a szegények, szegény gyermekek megmentésével annyira rokonszenves a Boldognak alakja, hogy ma is egészen a mienknek érezzük!

Gábor atya.

A föld szimbolumai

Földi dolgok voltak eddigi életem legnagyobb tanítói.

A csillagok-tól azt tanultam, hogy gyönyörűséges szépségei vannak az életnek s ha az éj sötét, akkor legszebbekők. Észrevettem azt is, hogy a csillagok holtak s közeli talán olyanok, mint a földünk, leszámítva az életet. Hogy ragyogók, költőiek, tiszták és rendezettek, az onnan van, mert Valaki fényt és rendet ad nekik.

A nap-tól azt tanultam, hogy szimboluma ő az Istennek. A nap csíráztat, színesít, éltet, — mi lenne, ha nem lenne nap? Nem lennék én sem. És ha nem lenne Isten? Ez értelmetlen kérdés. Hiszen vagyok én, van a nap — hogy ne lenne hát az Isten? Igen, legelőször és mindenekfelett Ő van, de ha én nem lennék, nem tudnék róla. Ebbe a gondolatba azonban nehezen hasítok bele. Tudom, nincs szükségem a Mindenségnek, de mivel vagyok, nem tudom elgondolni, mi a nemlét. Van a nap: csíráztat, színesít és éltet; vagyok én és tudom: legelőször és mindenekfelett van az Isten, Aki alkot, irányít és célra visz.

A szivárvány-tól azt tanultam, hogy az élet: felhők, jégverés, viharok — de van szivárvány. És mindig ezek után van. Aki tehát vergődik, küzd, szenved, tudja meg: ez mind a szivárványért van.

A szivárvány gazdag lelki színek mélysége, béke, harmónia, megnyugvás, öröm — viharok után.

A szél-től azt tanultam, hogy olyan, mint a bennünk lévő élet. Álltam tenger partján: tépte a ruhám és hajam a fergeteg. És én kiálltam elébe: vállaltam a szélvészt. Jártam tengeren: a szél majd letépett a hajóról. Meghajoltam alázatosan és kicsinek éreztem magam. Félttem. De viharok után nagy-nagy nyugalomban, kedvesen sutlogtak a szellők. Boldog voltam, béke volt bennem és csendesen lengő öröm.

A szelet hallgattam puszták felett, hegyeken és erdő mélyén.

Sok mindent mondott, mégis leginkább egyet: én vagyok belső életed hullámmérője.

A hegy-től azt tanultam, hogy jó magasban járni és hogy a magasság megéri a kapaszkodókat. Míg kúsztam verítékezve, nem tudtam, mi a magasság, de láttam fönt a csúcsot s hallottam hívó hangját. Lent nem tudtam, mi a magasság mindent átölelő, magános békéje, de fönt szélesen, mélyre és messzire láttam; sok dolog, ami lent nagynak tűnt, egyáltalán elveszett.

Szeretek immár kapaszkodni és feljutni a hegyre. A hegy örökkévaló és időtlen dolgokat mutat, mert, bár a földön áll, a föld fölé nyúlik és közel van az éghez.

Patakok és kis vizek sokáig csak játékra és szépségre tanítottak. Míg nem észrevettem, hogy nem a Hoangho és Jangcsekiang a félelmetes, hanem a kis patakok a félelmetesek. Ha olvadások és nagy esők idején nem indulnak útnak játékosan, kacagva, könnyelműen és kedvesen ezek a kis vizek, nem lesz a gáttépő, bőmbőlve hömpölygő folyam, az árvíz, milliók halála. Ne akkor döbbenetek meg, ha véres szenvedélyek folyamai vágtatnak végig a történelmen mindent pusztítva. Előbb kell kezdeni a megdöbbenést. Féltsd és figyeld lelked kis ereit — mikor már rohanó folyamként vágtat benned a szenvedély, hiába a gátak, sikolyok. Késő.

A tengertől azt tanultam, hogy magános ő. És azt, hogy magánya a leggazdagabb telítettség. Mikor előttem feküdt csendesen és álmosan, békén és rántalanul — megsajnáltam. De harminc napig hordott a hátán és a harmincadik napon már tudtam: nemcsak a kék, de minden szín az övé; nincs maga: benne fürödnek az ég csillagai s ölen alszik el a nap; mélye megszámlálhatatlan előtt rejt; vize a föld minden táját érinti; mélyére senki nem tudott leszállni még.

A harmincadik napon tájak, szigetek, földrészek, színek, csendek és viharok után újra kék volt, álmos, rántalan, vigasztalanul egyhangú és magános.

Én azonban mélyen meghajoltam előtte és ettől a perctől szeretem igazán a magányt.

A tűz is szimbolum. Jelenti a szeretetet és a gyűlöletet.

Ha kályhád piros tüze elé állsz, kérdezd meg magad: melyik tűz van benned.

Ha nem mersz felelni, nézz körül. Nézz az emberek szemébe. Ők, amikor rád néznek és nem tudják, hogy figyelsz, egy pillanatra felvillantják szemük tűzét. Figyeld: szeretet vagy gyűlölet fénye villan-e.

Igy felkészülve ismerd meg magad.

Egy napon hányd szét magad előtt minden apró-cseprő bajod és örömöd lim-lomját. Állj meg nyugodtan, csukott szemmel.

Aztán hajtsd le a fejed lassan, alázattal, őszintén, mélyen.

És mond ezt a kérdést: szeretek vagy gyűlölök?

Semmi mást ne kérdezz, csupán ezt.

Felelet fog jönni, egyszerű és nyílt. Szótlanul, mint a tűz, fényesen, mint a tűz:

— Szeretek vagy gyűlölök?

A könny

A könnyekről én csak azt tudom, hogy boldog, aki sír. Sígni pedig a fájdalom készletet. Számold meg: hányszor sírtál örömben. Én soha. Mindig fájdalomból és szomorúságból sírtam.

Miért vagyok hát boldog? Mert sírok?

Igen, mert aki sír, mély. A tenger is zokog, hosszan, viharos éjeken át.

Az ember is kell, hogy sírjon.

Életünkön van sok siratnivaló.

Sírva jöttem a világra, úgy mint minden ember, és azóta sem hagytak el a könnyek.

Ha elrontották játékomat, ha megvágtam az ujjam, ha megbántottak, ha én bántottam meg másokat: akkor sírni szoktam.

Amikor testvérem meghalt, sírtam. Ha anyámat sírni láttam, sírtam.

Ha gyászfiátyolos anyák egy koporsót kísértek, sírva fakadtam. A „circumdederunt me” hallatán mindig összeszorult a torkom és feltörték könnyeim.

Ha vétkeztem, sírva fakadtam az Úr színe előtt.

Sokszor nem tudtam, miért, szívszaggatóan és csillapíthatatlanul felzokogtam.

Úgy hiszem, magamon sírtam, mindenkin, a földi életen.

Sírásban van az enyhülés. Boldog, aki sír.

A könny: út a béke, megoldás, mosoly felé.

Legjobban akkor kacagtam, ha előtte sírtam.

Boldog, aki még sírni tud. Jaj annak, aki már nem tud sírni.

Annak megkövesedett a szíve, meghalt az élete, nem ember többé.

Szent Mária Magdolna, ne engedd soha elfelednem, hogy könnyekkel áztattad Urunk lábát és ezek a könnyek mentettek meg.

Szent Péter apostol, ne engedd elfelednem, hogy miután megtagadtad Uradat, volt annyi könnyed, hogy lecsorogjon arcodon Jézus szemei előtt.

És ne engedd feledni, Uram, hogy sírtál Lázár és Jeruzsálem felett, hogy sírtál a keresztfán.

Jaj, Júdás nem tudott sírni. Ha egyetlen könnye lett volna!

Ne legyünk hazugok és hidegek.

Legyünk őszinték és igazak.

Az élet parancsa a könny.

Az érző szív vigasza a könny.

A beteg lélek gyógyítója a könny.

Az öröm, tisztaság és szeretet hírnöke a könny.

Boldogok, akik sírnak. Mert ők — és csupán csak ők — vigasztaltatnak meg.

Cser László S. J. (Kína)

A P O S T O L K O D Á S

Bepillantás az apostoli lelkekbe

Az Univers hasábjain egy angol író felvetette a kérdést: miért nem tér meg Anglia? Ha minden angol katolikus 15 protestánszt megtérítene, vagyis minden 5 évben egyet, akkor egész Anglia megtérése rövidesen megtörténnék. Csak az a hiba, — folytatta az író — hogy a mai angol katolikusokban nincs meg az első keresztények hódító lendülete; ma az angol katolikusok beérik saját lelkük ápolgatásával és a modern pogányság elleni védekezéssel... Hol késnek a nagy hódító szándékok és tervek? — veti fel az író a felelet nélkül maradt kérdést.

Nyugodtan folytathatnánk az angol író kérdéseit: hogy lehet az, hogy a megváltásnak huszadik századában még mindig ezerhatszázmillió pogány él, és a megkeresztelt népek országaiban nagy átlagosan, egy-egy buzgóbb katolikusra 10 közömbös, a pogánysághoz közel álló lélek esik?

Hol van a hiba? Hol vannak a hódító lelkek?

Kétségtelenül az első hiba a *térítő papság hiányossága*. Jelenleg 90.000 hithirdető dolgozik az 1.600 millió pogány között. Itthon is pl. Budapesten vagy pedig a Nagy-Alföldön több ezer lélek jut egy papra, az is akárhányszor, mint pl. a Tiszántúl és a Duna-Tisza közében, 10—15 km-es körzetben szétszórva.

A választ azonban nem intézhetjük el ilyen könnyen. Ugyanis, ha körunkat egybevetjük az őskeresztények vérzivataros, hősi erőfeszítésével, azt kell látnunk, hogy a hódító munka elfulladásának nem a paphiány a kizárólagos oka; akkor ugyanis a *világiak is* minden erejükkel odahattak, hogy a „Nagy Parázna Nőt”: az óriási ellenséges Babylont, a római birodalmat és annak pogányait megtérítsék. Nem utalhatunk kényelmesen tehát a paphiányra, annál is inkább, mert Isten hívja meg a papjait és nem mi választjuk Őt; ha tehát merőben a paphiány lenne a kereszténység világhódító munkájának elakadásában a kizárólagos ok, a mindeneket üdvözíteni akaró Isten önmagával jönne ellentétbe (bár tagadni nem lehet, hogy igen sok fiatalember lelkében elszunnyad a bűn és közöny poshadt légkörében Isten hívása; továbbá igen sok fiatalember a rossz családi nevelés miatt nem tud beérni Isten gondolatainak vállalására, — vagy talán meg sem születik a szülők akaratából).

Számíthatunk-e világi apostolokra?

Ha alapul vesszük azokat a természetes adottságokat, amelyeket a teremtető Isten meghatározott az emberiségnek, akkor az amerikai statisztika szerint kb. csak 13.5 % rendelkezik *olyan fokú értelmességgel*, hogy az élet kérdéseit mélyebben megragadják és továbbadni tudják. 1,700,000 amerikai tisztén és katonán végeztek eszességi megfigyelést. Ezek közül 4.5 % igen értékes eszességet mutatott fel, 9 % értékes eszességet, 16.5 % az átlagosnál valamivel magasabb

értelmességet; a többi 70 % a 14—15 éves gyermeknek értelmességét nem múlta felül.

Az amerikai adatok számunkra egyfelől lesújtóak, mert az amerikai iskolázás és élelmességi követelmény nagyobb, mint minálunk; ugyanakkor azonban megnyugtató, hogy vallási vonalon nem az értelmesség dönt mindig elsősorban, és gyakran érvényre jut Lisieux-i Szent Teréz mondása: „Az én gyengeségem az én erősségem”, mert Isten gyakran „a nemtelenekeket és a megvetetteket”, a világ szemében okatlanokat választja ki nagy terveinek végrehajtására, bár a lélekjárás szokásos útjait figyelve a Gondviselés szelíden alkalmazkodik a természetes tehetségekhez.

A tapasztalat szerint a léleknevelő munkában átlagosan 6—800 lélekre egy pap és 4—10 közepes jelentőségű lélekre egy világi apostol szükséges.

A pápai elgondolás is hasonló kereteket feltételez, bár nem ilyen rideg statisztikával rajzolja ki a modern pogányság visszahódításának haditervét: „Kezdetben nem a hívek nagy tömege, hanem apróbb csoportok választandók ki, — írja XI. Pius a Quamvis Nostrum kezdetű, Leme biborshoz intézett levelében — amelyek megfelelő tudás és gyakorlat birtokában az evangéliumi kovász erejével fogják a tömeget áthatni és megkeresztelni.”

Cardijn kanonok, a JOC-ot néhány munkásfiú évekig tartó apostoli kiképzésével indította el. Grignon Szent Lajos tökéletes Mária-tiszteletéből sarjadt és főleg az angolszász nyelvterületen terjedt el a Mária-légió, amelyet 12 munkáslány hősi elhatározása hozott létre, hogy Szűz Mária iránti szolgálatkészségből a náluk szegényebbeket segítsék. Ma is 15—20-as csoportokban dolgoznak szerte a világban.

A Jézus Szíve Szövetség alapokmánya szintén körülbelül 9—10 tagot bíz egy csoportvezetőre, s a tapasztalat szerint a modern pasztoráció is néhány házat vagy néhány családot bíz egy-egy házapostolla.

Miben áll az apostoli lelkület?

Úgy érezzük, hogy a tények megállapításával még nem felelünk kielégítően a felvetett kérdésre: *hol vannak az apostoli lelkek?* A kérdés annál nyugtalanítóbb, mert minálunk Magyarországon mindenütt volt kötelező hitoktatás, szabadon virágozhattak a hitbuzgalmi szervezetek, a társadalmi megbecsülés napusugarában virulhatott az egyházközségi élet. Mégis úgy vagyunk híveinkkel, mint az édesanya a túltáplált gyermekével, taníttatja, eteti és végül mégsem tölt be olyan hivatást, mint amennyit annyi befektetés után megkívánnánk. Könnyen aggódással nézi az Egyház gyermekeinek elkalandozását és elkallódását: mi mindent megtettünk érdekében, és mégis... Hol van a hiba?

Röviden és tömören így foglalhatnánk össze a hiányt: *nincs igazi apostoli lelkiség felnőtteinkben*; még mélyebb okot kutatva a következő megállapítást szögezhetjük le: *hiányzott az apostoli gondolat a nevelésben*; talán csak jámbor gyengédséget, avagy csiszolt koponyájú műveltséget nyújtottunk, de nem akciókatolikus, harcos, szívós, önzetlen, fegyelmezett lelkiséget.

Jelen cikkünkben csak az apostoli lelkiségről tárgyalunk, az apostoli nevelésről később...

Apostol...

Sugárzó egyéniség. Mécsese tele világító olajjal. Lelke forró láng, amely maga körül melegít. Tehát az apostoli lélek első vonása a *gazdagság*. Ahogy a gazdasági életet a gazdagok irányítják, ahogy a pénz hatalmat jelent az anyagi világban, éppolyan következetes-

séggel az Isten országában is a talentumokkal ellátott, gazdag lelkek, tartalmas egyéniségek képezik azt a magasabbrendű lelki arisztokráciát, elitet, amely kovásként áthatja a tömegeket, amely körül kristályosodik a lelkek élete.

Hogy miben áll ez a gazdagság, itt most nem részletezzük, elég utalnunk Isten városának előző számára (A világiak apostolkodása, 28—29).

Ne gondoljuk azonban, hogy Isten országában a rideg értelmesség, agyafurtság, tudomány hódít; sokkal nagyobb hatalom a szeretet. Nem elég ugyanis a gazdagság, mert könnyen önemésztő zsugorisággá, avagy kamatnélküli talentumtemetessé, vagy még szerencsétlenebb esetben öntelt és önérvényesítő kérkedéssé fajulhat. *Adnia* is kell az apostolnak, ki kell tépni őt az individualizmus dohos börtönéből, ki kell szabadítani önmagából, meg kell találni azt az egyéniségen kívüli archimédesi pontot, amely kiemeli a gazdag lelket az önmagunk tengelye körüli szédítő és tompító körforgásból. Ki kell lépnie az apostolnak önmagából és sugároznia kell maga körül; rajta kívül álló jókban kell keresnie egyéni kielégülését és kiegészülését. Fel kell oldódnia gyakran egyéni érzéseinek, és sirni kell tudnia a sirókkal, örvendezni az örvendezőkkal, mindebben mások javát kell keresnie, s a másikat szeretettel kell szolgálnia.

Ne tagadjuk, hogy ez a kilépés önmagunkból igen kínos és *terhes válsággá* fajulhat, akárcsak az évekig fekvő beteg első lépése. Nem csoda, hiszen ezáltal, mintegy új egyéniség születik meg, amelynek hatósugarát nem a bőr felülete, hanem a szeretet szabad szárnyalása és szent szenvedélyessége szabja meg. Hála azonban a Gondviselésnek, hogy a legtöbb ajándékozó lélek, akárhányszor csak akkor érzi ezt a fájdalmat, amikor a csalódás és unalom felveti a kérdést: érdemes-e másokért dolgozni? A hősi rázásánást a családi élet kezdetén a szerelem és a forró vágy a gyermek után, a családon kívüli apostoli életben pedig a kegyelemnek olyan édesége, az apostoli lendületnek olyan lendülete ragadja el a lelket, hogy nem is gondolunk a nehézségekre.

Úgy érezzük azonban, hogy válaszolnunk kell egy lappangó, visszariasztó ellenkezésre. Ugyanis, főleg a tartózkodóbb magyar természet, visszariad a szektások toakodásától, a kenetes leereszkedő tipustól, és inkább közönyösen visszavonul a közélettől, semhogy kegyeskedjék vagy betolakodjék mások lelki világába.

Ezt a nehézséget kettős irányú magatartás tudja csak kiküszöbölni. *Elsősorban imádságos tiszteletet kell éreznünk mások emberi személyisége, méltósága előtt.* Ez a tisztelet nem engedi, hogy betörjünk mások lelki világának rejtett szentélyébe, ez oldja fel bennünk a „vezérférfiúsággal”, a választottak öntudatával járó fennhéjázást, gőgöt, amely az embereket tulajdonképpen lesajnálja, megveti, és nekik nem szolgál, hanem hozzájuk csak kegyesen leereszkedik.

Viszont ez a készséges tisztelet valósítja meg az őszinte alkalmazkodást felebarátaink szükségleteihez, megokolja a szentpáli „*mindeneknek mindene lettem*” elvét. Nem merőben az egyéni rokonszenv édes vonzása viszi a lelkek felé, hanem imádságos tisztelet Isten képmása, a lélek felé, amelynek egyetlen felvillanó szellemi gondolata. Keresztes Szent János szerint nagyobb érték, mint az egész anyagi világ. Ilyen halhatatlan értéket csak szeretni, szolgálni, ügyel-bajjal ápolni szabad olyan nagy mértékben, ahogy Krisztus tette — egészen a halálig, mégpedig a kereszthalálig.

A másik vonatkozás, amely a szektás, tolakodó kegyességtől megóv, a *Krisztus követségében járók öntudata*. Ez a küldetés szent büszkeséggel tölti el, mert nincs bolderabb vállalkozás, mint Isten munkatársának lenni. De ugyanakkor éreznünk kell azt is, hogy nem cselekedhetünk másként, mint ahogy Krisztus cselekednék helyünkben. Míg a hitetlenek, szektások, pogányok (amennyiben nem krisztusi magvat, természetes értéket szórnak a lelkek szántóföldjébe) nyíltan vagy leplezetten Jaurés „*teremtő gyűlöletét*” hordozzák magukban azzal a tudattal, hogy ez a gyűlölet, az egyéni vagy kollektív kíméletlen önérvényesítés mások megvetett akarátával szemben lesz a haladás és fejlődés eszköze. Ezzel ellentétben krisztusi életformánkban az önmagáról megfelelőkéző engedelmséggel a leglényegesebb vonás: Ime, itt vagyok, Atyám, hogy megcselekedjem akaratomat.

•

Csak néhány szót a természetes vonásokról is. *Rutten dominikánus atya* a szociális apostolkodásról szóló kézikönyvében a következőket kívánja meg fiatal munkatársaitól (Manuel d'études et d'action sociales): A rejtett munka szeretete, ügyesség és taktika, a tekintély tisztelete, vidámság és jó humor, nagy látókör és türelem, a túlterhelés alázatos kerülése, jó külső megjelenés.

Bepillantás a tűzkohóba

Izgatóan érdekes belenézni az apostoli lelkek izzó kohójába, mint olvad ott fel az áldozatban egészség, élet, önzés, karrier, szépség, tudomány. Az életrajzi adatok csak a külső kilobbanásokat, mintegy protuberanciákat közlik velünk, most azonban izgalmas kutatás tárgya számunkra: *mi az az élmény, amely ráveszi a zárkózott, önző emberi természetet, hogy olyan áldozatosan, hőiesen, önmegsemmisülésig és önküresítésig készen vállalja a lelkeknek a megmentését.*

JEGYZET: Hármasszempont vezet bennünket a kutatásban és csoportosításban: elsősorban magunk lelkét is a nagy egyéniségek gondolatai nyomán izzóvá akarjuk tüzesíteni, másodsorban látni akarjuk a Szentlélek szokásos munkáját, azaz: milyen gondolatokat ébreszt fel, milyen élményekkel ragadja meg, mivel ejti szent zsákmányul az emberlelkeket; harmadsorban már most, szemünk előtt lebeg az a szempont, hogyan lehet egy új apostoli generációt nevelni, melyek azok a bevált élmények, melyek azok az átlagosan kijárt utak, amelyeken az új lelki civilizációt megmentő lelki arisztokrácia haladni képes.

•

Az ószövetségben Isten *prófétákat* választott a világiak sorából. Misztikus élmény igézete ragadta ki ezeket a sokszor igénytelen lelkeket a hétköznapi tömegből. Jeremiás belemerül a roppant feladat meglátásába, úgy érzi, hogy Isten terhe alatt összeroskad. A félelem szorongó érzésén azonban átüt az Úr szava, a parancs és megnyugtató, amelynek feszültségében bonyolódik le a vértanúélet: „*Bármilyen parancsolok majd néked, te elmondod; bárhová küldelek majd, te elmegy. Ne félj az ő színűktől, mert Én veled vagyok, hogy megszabadítsalak, úgymond az Úr.*” (Jer. 1, 7–8.) Ezekiellel a prófétai gazdagságot úgy érzékelteti az Úr, hogy megérteti vele a titokzatos tekerést, amelyen Isten szava olvasható volt. „*Emberfia, gyomrod vegye be és belső részeid teljenek*

meg ezzel a tekerccsel, amelyet Én néked adok. Én megettem azt és oly édes lett szájamban, mint a méz. És mondotta nekem: Emberfia, menj Izrael házához és intézd hozzájuk az Én igéimet." (Ez. 3, 4.) Ez a zord kép érzékelteti a laikus apostolkodásnak azt a két vonását, amelyet K. Rahner így fejez ki: Das Können und die Berufung, a képesség nyújtását és a meghívást a követségre, amelyet mi a keresztségben és a bérmlásban kapunk.

Bepillantás Krisztus Szívébe

Ismételjük, csak egy bepillantást engedhetünk meg magunknak. Mert különben Szent Jánossal együtt éreznénk annak feszítő igényét, „van még sok egyéb is, amit Jézus cselekedett, melyeket, ha egyenkint mind megírnának, azt vélem, maga a világ sem tudná befogadni a könyveket, melyeket írni kellene". (Ján. 21, 25.)

Krisztus világhódító és megváltó *jellemének magvát* Szent Pál abban a kozmikus és misztikus látásban eleveníti meg, amikor világbalépésének örök pillanatát vetíti elénk: „*Ime, eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a Te akaratodat.*" (Zsid. 10, 9.) Az egység és küldetés ereje irányítja egész életét. Egy az Atyával lényegileg, egy akaratban és igazságban. Azt mondja el, amit az Atyában láttott, azt adja tovább, amit az Atya átadott néki.

Embermeglátása világraszóló felfedezés, amelyet még legnagyobb ellenfelei sem tudnak egészen elfelejteni. Értéket lát az emberekből: a halhatatlan lelket, az Atya képmását, a sárteknék legnagyobb kincsét, amelyért mindent el kell adni és amelyért mindent meg kell vásárolni. Épp ezért szánja az emberek nyomorúságát, ígér boldogságot a szenvedőknek és üldözötteknek. A több életért, az örök életért mindent odaáldoz egészen a kereszthalálig, a kenyérré és borrá válásáig, csakhogy hazavihesse a tékozló fiúkat az atyai házba.

A földi élet anyagi problémái mellett sokszor közömbösen halad el; ha csodát mível, akkor is inkább szeretetének, megbecsülésének és hatalmának bizonyosságára teszi. Sokkal jobban izgatja az *igazság, az isteni élet, a szeretet hódítása*, mert az igazság az Atyától jön, az isteni élet az Ő szeretetének ajándéka, a szeretet az örök isteni jellem lemásolása a törékeny és önzéstől dohos emberi szívekbe.

•

Krisztus vakító fénye emberibb és megtekinthetőbb módon verődik vissza szerelmesének, Szent Pálnak lelkében.

Az apostol öntudatának éltetője: „*Isten evangéliumára kiválasztott!*" vagyok (Róm. 1, 1.), hogy törékeny, de túlcserélt edényben vigye el Isten igéjét a testvéreknek. „*Isten titkainak sátára*" (Kor. 4, 1.) s egyben Isten munkatársa, akit semmi sem szakíthat el Krisztus szeretetétől.

Ez a szeretettől izzított öntudat teszi képessé arra, hogy *önmagáról egészen megfeledkezzék*. „*Mi nem magunkat hirdetjük, hanem a megtestesült Krisztust hirdetjük.*" (Kor. 1, 23.) „*Krisztus helyett követségben járunk.*" (II Kor. 5, 20.) Ez az élmény annyira megragadja, hogy már nem is ő él, úgymond, hanem Krisztus él benne, Krisztus szeretete úzi, mozgatja, ösztönzi minden szenvedésnek gátján keresztül; ő csak egyszerű test és eszköz, amelyben megdicsőül Jézus Krisztus.

•

Korok változnak, de Krisztus tüze tovább ég a lelkekben, a

Szentlélek tüzes nyelve megéri az egyéneket. Korok lelke, egyéniségek alkata tükröződik vissza az apostoli lelkekben.

Misztikus meglátások

A misztikus meglátások Krisztus titokzatos testéről szóló tanítás eleven átéléséből fakadnak. *Szent Ágoston* például népiesen hirdeti Karthagó katedrálisának szószékéről: Amiként felszisszensz, ha lábadra lépnek, mert tulajdon testedre léptek, gyorsan odakapsz, hogy a fájdalmat enyhítsd, a sebet gyógyítsd; — éppígy kell tulajdon testünk beteg és sebes tagjait gyógyítani, Krisztus titokzatos testének bűnös tagjait megtéríteni.

A nagy szintetikus *Szent Benedek* bölcs mérséklettel és átfogással a felebaráti szeretet keretébe illeszti az apostolkodást és úgy látja, hogy az nem más, mint adósság, amelyet az embereken keresztül törlesztünk Istenünknek (Reg. caput 72.), ahogy *Nagy Szent Gergely* hasonló összefüggésben vázolja: „*Isten szeretete szüli a felebaráti szeretetet és a felebaráti szeretet táplálja az istenszeretetet.* (Moralia, Lib. VII. in cap. VI. Beati Job, cap XXIV. 28.)

A római emlőn nevelkedett, elvont, összefoglaló gondolkodás után a szenvedélyes tűzű *Szent Bernát* és *Assisi Szent Ferenc* a Krisztus istenemberi szeretetének prizmáján keresztül figyelik az életet. „*Nem tartotta volna magát Krisztus barátjának,* — írja *Szent Bonaventura* *Assisi Szent Ferencről* — *ha az ő vérével váltott lelkeket nem ápolta volna.*” (Vit. Franc. c. IX.) A vérnek szent illata, a szeretetnek ekkora kicsordulása a szenvedélyes és barokk lelkiséget gyakran megihlette, a latin népek fantáziáját megmozgatta. „*Ne engedd, hogy Krisztus drága vére hiába hullott légyen a szegény néger rabszolgákért!*” — így biztatja az egyszerű jezsuita testvér, *Rodriguez Szent Alfonz Kláver Szent Pétert* a spanyol tengerparton, hogy vállalja a délamerikai néger apostoli gondját.

Ez a misztikus lelkiség magyarázza meg az áldozati lelkek apostoli feladatát. A világ megváltása ugyanis Krisztus *engedelmis* áldozatába került. A világhódító megváltásnak ezt a sajátos feladatát folytatják az áldozati lelkek, akik vállalják a kolostor börtönét, az örök hallgatást, a betegség gyötrelmét, a remeteségnek elfelejtettségét, élő halottá válását, társtalanságát, az éjjeli zsolozsmák idegkábító áldozatát. A missziók egyik védőszentje, *Lisieux-i Szent Teréz* a tevékeny *Xavéri Szent Ferenc* mellett ezt az áldozatos, misztikus apostolkodást vállalta a missziókért. „*A kehely színültig tele van; soha, de sohasem hittem volna, hogy ennyit lehessen szenvedni* — megvallja őszintén halálos ágyán. — *Szenvedésemet csak egy dolog magyarázza: hogy annyira óhajtok lelkeket menteni.*”

P. Ramière nagyarányú munkája révén ez a misztikus, áldozati út millióknak apostoli szerepévé vált: az Imaapostolság közel 40 millió tagja ajánlja fel naponta imáját, testi és szellemi munkáját, továbbá szenvedésüknek kegyelemkieszközítő áldozatát a bűnös világ megtéréseért, Isten országának eljöveteleért.

Ideallisták

Ne gondoljunk fantasztákra, hanem a nagy gondolatok, sugárzó eszmék szerelmeseire. Akik a jelen világ szürke, anyagi börtönéből, a jelen adottságok lehangoló sivárságából fel tudtak emelkedni

az igazságok, eszmények világába, hogy onnan hozzanak le tüzet az emberek lelkébe.

Talán a humanizmus iránt annyira érzékeny gall-lélek képviselője, A. Gratry fejezte ki legfinomabban ezt az idealista, integrális humanista felfogást. Alaphangulatát a nemes emberi lélek szánalma képezi: szomorúan nézi a nagyraszánt, de abbamaradt, rosszul sikerült embereket, az igazság szerelmese szánja bennük, hogy hazugságban vesznek el; a pap sajnálja, hogy a prófétákat megölik, a teljes emberi életet nyújtó kegyelmet eltaszítják; az igaz ember látja, hogy az emberek elvesztették lelki szépségüket; a mély emberi jószág szánja, hogy boldogság helyett, nyomorban sínylődnek a lelkek.

Nem ilyen elvontan, hanem meleg, latin színességgel, a gyakorlati nevelő közvetlenségével hasonló érzések ébrednek már a fiatal *Don Bosco Szent Jánosban* is. A Boldogságos Szűz anyai gyengésséggel hozzáhangolódik lelkéhez és álmában bemutatja apostoli szerepét. Tüskés úton sok ifjú követi a Szentet, mert a virágoskert szépségétől megmámorosodtak. A szépség, azaz a mély emberi és isteni humanizmus Szentünk pedagógiájának egyik lényeges eleme, ugyanakkor azonban a szánalom árnyékolja be lelkét, látomását, mert a tüskék miatt sokan visszafordulnak, a nyomor miatt sokan elvesznek. Ezért akar Turin csibészeiből, elhagyott gyermekeiből nevelni „jó polgárokat a hazának, jó polgárokat a mennyországának”.

A középkor lovagi idealizmusa sugárzik felénk *Szent Ignác lelkigyakorlatos könyvéből*, „apostoliskolájából”. Ez a szenvedélyes, szolgálatkész, harcias, lovagi szellem párosul benne a kolerikus szentnek roppant erejű, kérlelhetetlen következetességével. Krisztus, a király meg akarja hódítani a bűnös világot. Az elkeseredett harca katonákat toboroz. A győzelem ugyan biztos, de a küzdelem heves, mert két zászló alatt vitézkedő hadsereg csap össze az élet színterén. Megízlelteti Szent Ignác a lelkigyakorlatozóval Krisztus követésének édességét, s utána választás elé állítja a lelket, de úgy, hogy az önszeretetnek minden rostját és gátlását kitépi az emberi szívből. A hősi elhatározást megerősíti Krisztus szenvedő szeretetével, a diadalmas feltámadás örömeivel, s az Isten mindenfelől felénk áradó szeretetének édes felfedezésével. Ekkora szeretetet csak viszonzni szabad: Fogadd tehát, Uram, egész szabadságomat és mindenemet! — így fejezi be Szent Ignác lelkigyakorlatait.

A lelkigyakorlat megértése után könnyebben megértjük, hogy miért bízta az isteni Gondviselés a világot megújító Jézus Szive-tisztelet Jézustársaságára. A Jézus Szive-tisztelet ugyanis a lelkigyakorlatos Krisztus-követésnek bővítése, benne néhány szempont kihangsúlyozása és rendíthetetlen hit a szeretet győzelmében.

Krisztus forrón szereti az embereket, meg akarja őket menteni a kárhozattól, országának édességével akarja megajándékozni a szenvedő emberiséget. Ez az istenemberi szeretet, amely főleg az Oltáriszentségben testesül meg, viszontszeretetet kíván, együtt-hódítást, együttdolgozást Krisztussal. Igen, de ezt a hódító, megváltó szeretetet a világ megvetette, visszautasította, állandó, dacos lázadásban forr a szeretet Királya ellen. A szeretet visszautasítása, az önzés és gyűlölet lázadása engesztelést, jóvátételt, ellenakciót követel: legalább nekünk kell viszontszeretnünk, sőt minél inkább elszakad a pogány világ Krisztustól, mi férfias daccal annál inkább ragaszkodunk hozzá.

Ezáltal bontakozik ki őszinte egyesülés, azaz egyetakarás, együttérzés Krisztus érdekeivel: *Krisztus gondja a mi gondunk, a mi gondunk pedig Krisztus gondja*. Hogy ez a bizalommal áthatott szeretet pecsétet kapjon, a választott lelkek mindenre kész *felajánlással* lekötélezzik magukat, hogy új lovagokként vállalkoznak koruk legsúlyosabb problémájának, a bűnnek és aposztáziának ellensúlyozására, engesztelésére, Krisztus érdekeinek, társadalmi uralmának megvalósítására, azaz apostolkodásra.

•

Az idealisták táborába sorozhatjuk azokat az apostoli lelkeket, akiket megigéz Isten országának monumentalitása. Ugyanis Isten országának földi megvalósulása olyan mélyreható *szociális reformokat*, az emberi együttélés olyan melegségét és kiegyensúlyozottságát biztosítja, hogy sok csalódott ember Krisztusban, a pápai enciklikákban keresi a megoldást. Másokat az Egyház *igazságtartalma* ragad meg: miénk a valóság, a megváltó igazság, az élet igazi meglátása; ez a szempont főleg a dominikánus lelkiségben kap döntő szerepet. Ismét mások a kereszténység *szépségtartalmának* lesznek lelkes apostolai.

Hogy ez az út mennyire járható, misem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy ellenfeleink igazságosabb, szociális rend hirdetésével hódítják meg a tömeget és toboroznak sokszor egészen hősi apostolokat.

Ez az idealista gondolkodásmód az *emberi gyarlóságokból indul ki*, eszmék világába hatol fel, aztán egyesül a misztikával. Különböző helyről indulnak a lelkek, de mind elérnek a keresztnék és a ráfeszített szeretetnek misztériumához, annyira, hogy gyakran elmosódnak bennünk az emberi vonások, az isteni szeretet fensége, a kegyelem vonzó ereje meggyőz minket és minden jóakarátú embert egészen az önfelejtésig.

Realisták

Ezek az apostoli lelkek szintén a földről indulnak el, itt is maradnak, nemigen szárnyalnak, de a beléjük teremtett istenarcú vonások és az élet megragadó valósága, szépsége és nyomorúsága arra kényszeríti őket, hogy eljussanak szintén a kereszti megváltó misztériumához, bár mindig érezni lehet rajtuk a föld józan szagát, az egyéni hajlamoknak emberillatú erőfeszítését.

•

Megdöbbenő élmény a *testi és lelki nyomor látása* főleg a sokat szenvedett fiatalságnak a lelkében. A fiatalság ugyanis akárhányszor még nem a kiforrott építő munka iránt lelkesedik, hanem sokkal inkább szeret lázadni, bírálni, megtagadni korhadó multat és jelent, hogy helyébe valami megnevezhetetlen kódos újat teremtsen. Ebben a negatív lázadásban megrekedni istenkísértés lenne, viszont pedagógiailag kiaknázatlanul hagyni annyit jelentene, hogy nem számolunk a Gondviseléstől belénk teremtett nyers adottságokkal, alapokkal. Ezt a hajlamot aknázza ki a francia és belga JOC: felnyitja a munkásfiúk szemét, megláttatja velük a sanyarú körülményeket, a kifutófiúk elhagyatottságát és kiszolgáltatottságát, a költözködők otthontalanságát, gyökértelenségét, az alacsony bérek elégtelenségét, a tanoncok kizsákmányoltságát, a fiatal lelkek kiégett

lelkiségét, gyilkos betegségét... Ekkora igazságtalanság láttára a fiatal lélek megdöbben, megindul, vállalkozik egy szociálisabb társadalom kialakításának apostoli áldozatára.

Hogy lélektanilag mennyire jogosult az elégedetlenség feszültségének szítása, misem bizonyítja jobban, mint hogy épp a pogánysággal, barbársággal, később a protestáns hitszakadással szemben történtek a legmélyebb tűző apostoli megmozdulások az őskeresztények, illetve később a jezsuita kollégiumok és kongregációk életében. Ezt fedezte fel a modern propaganda is, amely valaminek a *gyűlöletével* és valakinek *forró szeretetével* feszíti az ellentéteket és hódítja, kábítja a tömegeket.

•

Ez az út készíti elő a távolról jött lelkeket, avagy a misztika és idealizmus iránt kevésbé érzékeny és főleg a világ zajában, annak brutálisan valós küzdelmében élő világiak, családapák és anyák apostoli vállalkozását. Ez az út a *felelősség útja*.

Nem elég csak meglátni a döbbenetes nyomort, hanem át kell belül érezni: én ezért valamiképpen felelős vagyok. Ez a felelősségtudat néha egészen ellentétnek látszó misztikus realizmusban mutatkozik, ahogy a realizmusáról híres Manning angol bíboros megfogalmazta: „Amik vagytok és ahol vagytok, az mind az Istennek ügye... Mindaz, amit tesztek és mindaz, amit elhanyagoltok, annak visszhangja van az egész láthatatlan mindenségben... Olyan emberként éljétek, mint akinek minden tette kimondhatatlanul visszhangzik, akinek minden gyengesége a mindenségbe mindörökké bevésődik.”

A most boldoggá avatott Contardo Ferrinit is ez sarkallja tudományos munkájának végzésében, mikor állami ösztöndíjjal Berlinbe megy kutató munkára: „Két kötelesség vár reám, az egyik: hogy minél jobban felkészüljek arra a pályára, amelyre Isten szánt, a másik pedig: hogy minél jobban megfeleljek az olasz kormány óhajának, amely pénzt költ reám. Remélem, mindkét vonatkozásban gentleman leszek.” Imádkozik azért, hogy barátja, Westermayer megkapja az egyetemi tanszéket, „mert megfelelő tanárok bejutása az egyetemekre az egész világ érdeke”. Imádkozik, mert látja, „hány nemes szívet ragad magával a hitelenség és a bűn szennyes áradata”, érzi a felelősséget, hogy gátat emeljen néki.

Ozanam, a Szent Vince-konferenciák szerzője, látja a francia 1830-as forradalom után a katolikusok szétesését. Fiatalos éleslátással megérzi a felelősséget, de ugyanakkor látja 16 éves fejjel, „hogy mi még nagyon éretlenek vagyunk... hogy a társadalomnak érett gyümölcsöket ajánlhasunk.” „Ami engem illet, úgy határoztam, körvonalaztam életfeladatomat: meg fogom mutatni, hogy az egész katolicizmus világító fáklya mindazok számára, akik az élet tengerén hányódnak.”

De Mun akkor határozza el magát szociális apostolkodásra, mikor a közműn lezajlott eseményeire hivatkozva, barátja, Maigren ezt vágja a szemébe: „Kik a felelősek? Az igazi felelősek a gazdagok, a nagyok, az élet boldogai. Te is, akik jólétet keresnek az összeomlott falak között, akik a nép oldalán haladnak a nélkül, hogy azt meglátnák és megismernék, akik mitsem tudnak a tömeg lelkéről, szükségletéről, szenvedéséről.” Ezeknek a vádoló szavaknak a hatására 1871. december 10-én De Mun kiment az ifjúmunkások közé és elmondotta első beszédét.

•

A természetes valóságból indulnak ki azok az apostoli lelkek, akik ráébrednek, hogy *talentumaikért felelősek*. Nem a környező világot látják meg első pillantásra, hanem önmagukban felágaskodik a lelkiismeret: tebenned nemcsak ostorozandó hibák vannak, hanem értékek, talentumok is rejlenek. Te nagyot tudsz tenni Isten országáért, sőt terád föltétlen szükség van.

Előtte lebeg egy szilaj kamaszfiúnak a képe, aki mikor megértette, hogy értékek vannak benne, és ő azok kamatoztatásáért annyira felelős, hogy még üdvösségét is elveszítheti, ha elhanyagolja őket, máról-holnapra megváltozott és egész iskolát megmozgató, nagyszerű egyéniséggé alakult. A fiatalság tavaszi feszültségét érezzük a 18 éves *Ozanam*, a későbbi egyetemi tanár, a Szent Vince-konferenciák apostolának írásából: „Én még fiatal vagyok: nagy a reményem és hitem, hogy elérkezik az idő, amikor, miután már eléggé kiképeztem magamat, méltóképpen ki is tudom fejezni gondolataimat... de ha, könyvet akarok írni 35 éves koromban, akkor 18 éves koromban munkához kell fognom... legalább nyolc nyelvet kell megtanulnom...” — *Széchenyi* nemes lelke nem tud belenyugodni, hogy egy férjes nő rabszolgája, aki után még Firenzébe is elszalad. „Sejtem, hogy valami nagyobbra születtem, mintsem hogy életemet egy közönséges asszony lábai előtt sóhajtozzam s epedjem el... Gazdag ifjú vagyok, van akaratom mindazt végbevinni, amit vállalni egy férfiúra sohasem szégyen. Ha ezt megtehetném, lélkem mélyéből éjszakákon keresztül imádkoznám, hogy üdvöt és áldásthozó lény lehessen hazám és az emberiség javára.”

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ez az öntudat veszélyes lehet, ha kellő nevelés és élettapasztalat nem kíséri kibontakozását. Hideg tűz lesz, amely lobog, de gőgjével mindent megfagyaszt.

A legegyszerűbb út az *önkiárasztás útja*. Nem táplálják nagy gondolatok, hanem egyszerűen jól esik jól tenni, segíteni, felemelni. Mondhatnánk így is: minthogy az ember természete Istenéhez hasonló, ahogy Isten önmagát szeretve, jóságát a világ teremtésében megsokszorozva, kiárasztotta, éppúgy az istenarcú embernek jól esik önmagát, gazdagságát szétszórni és másokat felemelni. Tudományosabb mezbe öltöztetve, így is mondhatnánk: a szűk individualizmusból kimenekül a lélek az altruizmusba.

Jörgensenről írja, művei alapján Goyau (*Vita vera*, Szent Ferenc élete, parabolák): „Megállapította az emancipált individualizmus borzalmas következményeit és keresi magányának elhagyottságában: hol vannak még szabad gondolatok...? Az önző individualizmus savanyú áldozatának megmutatja az Egyház kapuját, ahol a gondolatok megrögződnek, ölelkeznek és összezsengenek, ahol a lelkek egymást melegítik, ahol az áhitat, az önfeláldozás, a Hiszekegynek mindmegannyi megnyilatkozása minket felmagasztal.” (De catholicisme doctrine d'action 70.) — René Bazin reális regényhőse, egy tanítónő, faragatlan őszinteséggel, így fejezi ki az önkiárasztó apostolkodás gondolatát: „Legyek, bár ismeretlen nő, csak jól tehessek.”

Sok lélek nem is tud mást mondani: valami sarkal, hogy jól tegyek; nem vagyok hős, nem vagyok szent, nem vagyok misztikus élmények elragadottja, nagy eszmék megszállottja, az élet alapos ismerője, csak Isten kegyelmének szerény eszköze. Ezek a lelkek sokszor nem lobogó fátylák, hanem szerény mécsesek, nem égbenyúló hegyóriások, hanem csak szelíd dombok, de ezekről is sokat lehet látni.

Kísértő problémák

E sorok olvasása alkalmával talán sokaknak feltámad a lelkében a kétely: vajjon nem légvárépítő ábrándozás volt-e mindez? — Van még remény, hogy a mai közömbös, hideg, felületes kereszténységű társadalomban újarcú, újtermészetű arisztokráciát, a hősire is vállalkozó apostolok „acies ordinata”-ját kialakítsuk? Aki

ismeri egy-egy katolikus szervezetnek sorvadt, dohos levegőjét, könnyen átadja magát a kételynek és a keserű lemondásnak.

Vajjon akadnak-e nagyobb számban ilyen apostoli lelkek? A magyarok lobbánékony természete vagy éppen anyagiasan túlreális, rideg paraszti életszemlélete, a mai élet hasznosságra építő gondolatvilága eltűri-e ezeknek a csodálatos egyéneknek megszületését? Ha pedig lesznek világi apostolok, vajjon nem nőnek-e a papok fejére (nagyon jól tudjuk gyakori félszességüket, áttekintés híján türelmetlenségüket, szertelenségüket) ...?

A felvetett kérdések nem jogosulatlanok, és még további nagy kérdések magvát hintik el.

Akadnak-e apostoli lelkek? Igen, *mert szükség van rájuk*. Egy futball-csapatban vagy pártban, vagy akár egy államban, mert szükség van jó kapusra, titkárra vagy pénzügyi szakemberre, még nem következik, hogy az lesz is. Az Egyház azonban élő szervezet, Krisztus titokzatos teste, tehát ahogy természetes testünkben ha seb támad, az egész szervezet dolgozik, hogy a hiány megszűnjön, a szervezet gyógyuljon, éppúgy ha Krisztus testében hiány van, a szervezet megtermi a kiegészítést. Bizalmunk annál erősebb, mert a Krisztusi Test egészséges, az örök isteni frissiséget és ifjúságot hordozza magában. Kell lenni, tehát lesz...

Tételünket igazolja a *tapasztalat* is. Egy züllött faluban ugyancsak egy sokgyermekes özvegyasszony akadt, akiben őszinte apostoli lélek lobogott, de már pl. magyar vérségű falvakban 5–6 legény a legkevesebb, akitől sokat és nemeset lehet várni. Egyik jólnevelt szerzetesi leányintézetben átlag 20 %-ban jelentkezett apostoli vágy és képesség, fiúknál valamivel kevesebbnek látszik, de ennek oka, hogy a férfitermészet nem vállalkozik annyira a szürke közmunkára, inkább a differenciált, egyéniségének, hivatásának megfelelő munkát öleli át készséggel, örömmel. Ez a nyom igen biztat azzal, hogy ha (mint Isten Városa előző cikkében tárgyaltuk) mindenkinek a maga szerepét megtaláljuk, sokkal több apostolra találunk, mint gondolnánk. Ez a Gondviselés bölcs alkalmazkodása a reális érzékű férfitermészethez, amennyiben a természetes élethivatás fölé építi a természetfeletti hivatást, az apostolkodást. Egy bankemberben például a szaktudás, pénzügyi szaktanács nemesedik az isteni szeretet és lelkek szeretetének művészetévé.

Mindenesetre nevelni kell apostolkodásra a lelkeket. Erről azonban máskor.

A *magyar természet* igenis alkalmas az apostolkodásra. Tartózkodással párosult magyar lelkesedés a missziók terén is ragyogóan érvényesül, nagyobb eredményekre jogosít, mint a rideg tolakodás, taposás, bár meg kell vallanunk, hogy az erős individualizmus miatt szervezeteink mozgékonyabb és mozgatóbb egyéniségei igen sokszor nem magyar vérségűek.

Végül kétségtelen, hogy mindig *teherként* is lesz a lelkipásztorok számára a világi apostol. Ez a probléma azonban nem egyedülálló; bocsánat a hasonlatért, de valamiképp a bennszülött papság problémájával vethető össze. A panaszok oka azonban, úgy vélem, inkább abban rejlik, hogy a tolakodó, félszeg egyéneket véljük apostoloknak, akik nemcsak nekünk kellemetlenek, hanem másoknak is annyira, hogy miattuk sokan szerényen visszahúzódnak, akik

bár csendesebben, de szívósabban dolgoznának Isten országáért. Kielégítő megoldást ismét csak a nevelés művészete nyújt.

De miért is tépelődünk ezekkel a problémákkal? „Isten akarja!” — ez a mondat tüzelte Európát a kereszteshadjáratok idején; Isten akarja, tehát a mi feladatunk a modern kereszteshadjáratban nem más, mint parancsát bizalommal, készséggel végrehajtani. A sok okoskodás bénít és lelohasztja a szent tüzeket.

Ilyen csodát csak Isten alkothat

Istené a kezdeményezés, a miénk csak a közreműködés. Ez nyugtat meg akkor, amikor belepillantunk az apostolok lelkébe; de mikor az abban összezsúfolódó végtelen távlatot megsejtjük, pillanatra bátoratlanul visszahőkölünk.

Itt a sikertelenség is lehet siker és a siker is lehet sikertelenség. Krisztus seregében a győzelem biztos és mégis elbukhatunk. Isten terve kész és mégis nekünk kell kibogoznunk. Isten hajtja végre a tervet és mégis úgy kell dolgoznunk, mintha minden tőlünk függne. Úgy kell dolgoznunk, hogy az emberek szeressenek és mégse minket szeressenek. Dacolni és gyűlölni kell a világot és mégis a halálig szeretni kell és megmenteni. Nincs Istennek szüksége reánk és mégis tőlünk függ minden. Keserves terhet veszünk a vállunkra, és mégis könnyebb lesz az élet. Ha pedig már sok a szenvedés, akkor magunkra kell vennünk még másét is, hogy könnyebb legyen.

Csodálatos és mélyvizű forrás az apostol lelke, látszólagos ellentmondások, végtelen távlatok viaskodnak benne. Mindezeket összefogni és kiegyenlíteni csak a teremtő Lélek képes. Azért az apostolok sorsa isteni sors, az apostolok élete pünkösdi viharban megbékélt élet. Benne van a boldog Isten örök nyugalma, ugyanakkor a világot teremtő szerelmes tevékenysége. Ezért válik „élő vizek forrásává” az apostoli lélek.

Ilyen csodát csak Krisztus művelhet országa javára. Azért szólított fel minket: Kérjétek az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az aratásra.

Kollár Ferenc S. J.

A férfi apostoli küldetése a családban

(2. közlemény.)

A férfi apostoli küldetése elsősorban és gyökerében saját családjának szól. És bizony, ha valaki ennek a kötelességnek nem tud vagy elmulaszt eleget tenni, igazán nem várhatjuk tőle, hogy az egyházépítésben komoly és eredményes munkát végezzen. (V. ö. I Tim. 3, 2—5.) Most igyekezzünk tehát azt meghatározni, hogy gyakorlatban miként vesz részt a nagykorú családos férfi Krisztus királyi papságában, mi tehát az ő papi küldetésének tartalma.

Krisztus főpapi tisztében a legfőbb *tanítói, papi és kormányzó* hatalom gyakorlásával vezeti vissza az emberiséget a mennyei Atyához. Azt kell tehát pontosabban meghatároznunk, hogy a keresztény családfő krisztusi küldetése milyen mértékben hordozója e hármasságnak a család életében.

1. Tanítói hatalom

Az egészen kicsiny gyermeket még jobbára teljesen az anyja neveli. Így volt ez a világ kezdetétől fogva mindig és minden nép-nél. Így természetes, hogy a gyermek a hit és imádság első elemeit édesanyjától kapja. Ez azonban egyáltalán nem teszi fölöslegessé az atya tanítói szerepét, sőt azt egyenesen föltételezi. Hiszen a férfi az, aki gyermekei számára az anyát kiválasztotta. Mikor a gyermek abba a korba kerül, hogy az atyának közvetlen szerepe lenne tanításában, a modern iskolázás szinte fölmenti őt a szorosabb értelem-ben vett oktatási kötelezettség alól. Azonban sohasem szabad elfelednünk, hogy az iskola tanítói, nevelői szerepét nem önhatalmulag, vagy akár államjogi kényszer alapján gyakorolja, hanem a szülőktől nyert megbízás, fölhatalmazás alapján.

Az iskolai oktatás azonban még így is csak részben pótolhatja az atya tanítói szerepét. Az oktatást, az értelmi fölkészültség megadását, az iskola ugyan jórészt elvégzi, de ez még nem minden. A gyermek valóságos élete számára szinte létszükséglet, különösen a gyermek- és serdülő korban, hogy édesatyja részéről is elnyerje a hit kifejezett bizony-ságtételét. Itt ne tudásbeli fölénnyre, olyan kioktatásszerű valamire gondoljunk. Hiszen az egyszerű munkásember középiskolás fia régen túl van már azon, hogy édesapjától ilyen viszonylatban tanulhasson. De az édes-apa — és ez egyaránt vonatkozik a tanultabb édesapára is — ne értelmi ismereteket akarjon közölni. Senki sem várja tőle, hogy hittant magya-rázzon, hanem egyszerűen meggyőződését, krisztusszerető lelke mélysé-geit tárja föl egyszerű, közvetlen szavakkal. Egy ilyen megnyilatkozás-ból nemcsak a kamaszodó gyerek, hanem még az egyetemi tanárok is tanulhatnak. Nem tudást, hanem hitet. Van a mi hitünkben valami cso-dálatos mélység, mely eltöri a különbséget a tudós és az egyszerű hívő között. Ezt a valamit kell magunkban kialakítanunk. Tartsa tehát a csa-ládfő szent kötelességének, hogy minél gyakrabban — leghelyesebb volna minden nap odaülni a Mester lábaihoz, — olvassassa a Szentírást, mé-lyedjen el benne, érezze át Krisztus igéinek örök és élettéljes igazságát és beszéljen erről családjában. Ne hosszas előkészület után egy-egy sá-toros ünnepen, ne akarjon „prédikálni”, mert ez nyilván erőltetett lenne. Értsük meg, itt nem fölényes szereplésről van szó, színészi pózról, erő-szakolt hamis pátoszról, hanem *bizonyágtételről*. A krisztusi meggyő-ződéstől telített, átizzott lélek olyan ősegyeszerű, spontán megnyilatkozá-sáról, mellyel a 12 egyszerű halász meggyőzte a hatalmas, gazdag és mű-velt római birodalmat.

Természetesen az atya tanítói tisztét nem gyakorolja önhatal-mú függetlenséggel, hanem állandó szerves kapcsolatban kell len-nie a *tanító Egyházzal* tovább Krisztussal. Továbbá, hogy taníthasson, katolikus műveltségének állandó táplálására van szük-sége. De itt sem a sokoldalúság, a profán értelemben vett katoli-kus műveltség fontos, hanem az Egyházzal együttélésből fakadó mélységes, élményszerű meggyőződés. Szép és helyes tágas látó-körü katolikus műveltségre törekednünk, és azt családi életünkbe mindennapi beszélgetés, ujságok, folyóiratok és könyvek által be-

vinünk, de ez nem a lényeg. Mindenesetre ma, mikor a sajtó az emberi gondolatközlés legfontosabb szerve, a katolikus sajtó helyes bevetését a tanítói hatalom gyakorlása egyik igen fontos tényezőjének kell tartanunk.

Végül, és talán ezt kellett volna első helyen említenem, a tanítói hatalom gyakorlásának legfontosabb eszköze a *jó példa*: tehát az atya egyéni vallásos életének átütő ereje. Ha a kifejezett tanítás nem innen nő ki, úgy üres szó marad, mely nem jut el meleg életet segítő erővel az emberi szívek mélyére.

De a család fejének nem csupán gyermekeivel szemben kell tanítói hatalmát gyakorolnia. Lelkiségeivel *felesége*, élettársa elől sem szabad a férfias, szemérmes hallgatóság fellegvárába visszahúzódnia. Nyilván súlyos mulasztást követnénk el, ha ezen a téren éppen azt hanyagolnánk el, aki előtt elsősorban vállaltunk felelősséget. Ezen a téren természetesen még kevésbé szabad oktatásra gondolnunk, hanem inkább arra az istenes beszélgetésre, melyről annyit írnak a régi könyvek. Kéz a kézben Isten útjának járására. Sajnos, ezt az utat ma már annyira benőtte a közöny, hogy kereső, áldozatos munkáival kell újra fölfedeznünk és szabaddá tennünk.

2. Papi hatalom

A tulajdonképeni papi, tehát cselekvőlegesen megszentelő hatalom gyakorlása is szerves része a családfő apostoli küldetésének. Hiszen az élet szolgálata nem csupán az ösztönös nemi élet törvényes keretek között való kielégítése, hanem, amint már kimutattuk, *sacrális megszentelő ténykedés* a házasság szentsége kegyelmi erejében. Mi a katolikus életben családi szentélyről beszélünk s ekkor nem a házra gondolunk elsősorban, hanem arra a szent közösségre, melynek az otthon hajlékul szolgál. Mikor a férfi házastársát kiválasztja, isteni küldetést teljesít, szentséget szolgáltat ki, megszentel. Elmélkedjük csak át, amit Szent Pál ezzel kapcsolatban a korintusiaknak ír (I Kor. 7, 14.), és ugyancsak gondoljuk meg, micsoda fontos és mély meglátás adja ajkára a merész szavakat, melyekkel a férfi és nő viszonyát a keresztény házasságban *Krisztus és az Egyház* kegyelmi kapcsolatához hasonlítja. (V. ö. Ef. 5, 23—33.)

Mikor a gyermek megszületik, az atya indítja el a krisztusi élet útján. Ő adja meg nevét, és választ ezáltal számára *védőszentet!* Milyen profán, szintelen dologgá alacsonyodott ma ez a szent földadat. Ő gondoskodik megkereszteléséről és választja ki számára a keresztszülőket.

Mikor családjáról *gondoskodik*, — mint már fentebb említettük — ez sem profán, verejtékszagú emberi földadat, hanem az isteni Gondviselés szolgálata, Isten kiáradó szeretetének közvetítése a reá bízott kis életsejt felé. Milyen gyönyörű kifejezései ennek a gondolatnak a kenyérszegés és az asztali áldás. A régi szép magyar szokás a családatyának tartja fenn ezt a két szent és gondviselés jellegű feladatot.

Mikor családjá részvételével, vagy akár a nélkül is *imádkozik*, sohasem mint magánember áll önös kis ügyeivel az Úr színe előtt, hanem — mint az Úr Jézus főpapi imájában — azokért és azok nevében könyörög, akiket az Úr neki adott, az Ő gondjaira bízott. Tehát igazi papi funkciót végez. Ennek az atyai papi hatalomnak erejében van bi-

zonyos szentelményi jellege az atyai áldásnak. Hiszen a keresztyén család-apa nem csupán egy isteni ígéret hordozója, mint az Öszövétség pátriárkái, hanem tényleges birtokosa, részese a krisztusi kegyelmi valóság-nak.

És ismét, amint a pap miséje sohasem lehet magánajtatosság, hanem mindig az Anyaszentegyház áldozata, ugyanúgy a családfő részvétele a *szentmisén* sem lehet csupán egyéni áhítata kielégítése. Ő ottan is családját képviseli. És bizony nagyon szomorú megtagadása a férfi királyi papságának, hogy manapság a családot bizony leggyakrabban a feleség és a gyermekek képviselik az oltár előtt. A családfő nem érzi, hogy itten is őt illetné meg az elsőség, mint a család hivatott papját, Isten előtti képviselőjét. A klérus által ma már nem gyakorolt kisebb rendek funkcióinak fölelevenítése és elvégzése lenne talán a legalkalmasabb arra, hogy a családfő és a hierarchikus papság közötti közelséget tudatossá tegyük.

A családfő gyakorolja bizonyos mértékben a *bűnbocsátó hatalmat* is. A család krisztusi kegyelmi közösség, minden bűn egy-szersmind a közösség kegyelmi élete ellen is tör. Amint tehát a szentségi vonalon nemcsak isteni bocsánatra, hanem az Egyházzal való kiengesztelődésre is szükség van, ugyanúgy nem lehet eléggé dicsérni és szorgalmazni azt a régi, szép szokást, melynek értelmében a családtagok szentgyónás előtt először otthon kértek bocsánatot. Sajnos, ma ezzel is csupán az édesanyák szoktak törődni. Pedig éppen az édesapai megbocsátás az, melyben a családfő papi hatalmának erejében bizonyos kegyelmi, szentelményi jelleget el kell ismernünk.

3. Kormányzói hatalom

A családfő kormányzói hatalma, — az első pillantásra legalább is úgy vélnénk — mintha csupán a természetes életsíkon érvényesülne. Pedig távolról sem. A pogány világban az atya ura és tulajdonosa volt gyermekeinek, a krisztusi életvonalon azonban minden vezetői, minden hatalmi elsőségi megbízatásra érvényes a krisztusi kormányzás alapelve: az emberfia nem azért jött a földre, hogy kiszolgáltassa magát, hanem hogy szolgáljon és az életét adja sokakért. (Mt. 20, 28.) A keresztyén édesapa nem csupán a természet szavának engedelmeskedve alapít családot és fogadja a gyermeket, hanem feleségéért s gyermekéért, azoknak Istenhez való vezetéséért felelősséget vállal. Így fölöttük bizonyos mértékben éppen úgy *joghatóságot* nyer, mint a fölszentelt pap a neki kijelölt hívek fölött.

Az atyának ezen kormányzói hatalmát az Egyház is föltétlenül elismeri a vallásos életben, mikor pl. az első szentáldozás helyes időpontjának meghatározásánál a szülőket a plébánossal egyetemben döntési joggal ruházza föl. Sem a tanítói, sem a papi hivatal gyakorlatban nem választható el ez utóbbtól, sőt azt minden ténykedésében föltételezi.

Azért példaként említsünk még egy-két ilyen irányú feladatot: a családfő kötelessége a család szentségi életének irányítása, ő *hivat papot* a beteghez, a haldoklóhoz (leghelyesebb lenne, ha ezt személyesen is tenné), gondoskodik a *ház*, az *otthon megszenteléséről*, irányítja a család vallásos életét.

A régi jog különösen nagy tekintettel volt a családfő joghatóság-

gára: így pl. az alatta állók az ő engedélye nélkül, vagy egyenesen akarat ellenére tett fogadalmát az Egyház is érvénytelennek ismerte el.

A családfő papi küldetéséből származó mindezen megszentelt jogok ma már csupán a mult hagyományaként élnek a köztudatban és nem csodálhatjuk azt, hogy az ellen a maradiság vádját kiáltva, lázadozik a fiatal, modern élet. A lázadás gyökerét azonban a családfőben kell keresnünk, aki papi hivatását, isteni küldetését megtagadta és így elültette a családba a bomlás csíráját. Tehát itten hiába kísérletezünk tüneti kezelésekkal: gyökeres orvoslásra van szükség. A családfő papi, szent hivatásának jellegét kell a férfi lelkekben ismét tudatosá tennünk.

Nem a társadalmi és még kevésbé a gazdasági rend foltozgatásával kell kísérleteznünk. Nem a társadalom menti meg a családot, hanem fordítva: csakis az egészséges, helyreállított családon keresztül lehet megmenteni a társadalmat. És ismét nem a családon keresztül kell megmenteni a férfit, hanem a *férfi büszke teladata*, hogy főségének járó felelősséget vállalva ő tartsa leglényegesebb apostoli küldetésének a család megmentését, de nem is annyira megmentését, használjuk csak bátran a súlyos szót: a *család megváltását*.

dr. Lenkey Károly.

A sötétben fénylő ablakokról

A tiroli Alpeselek hegylejtőin a végeláthatatlan erdők közt felbukkan egy-egy tisztás, a tisztáson egy magános hegyi tanya. Fönn a völgy felett nyolcszáz-ezer méter magasságban éledegél és gazdálkodik egy-egy család. A magános gazdának jókora nyája van, amelyik kolompszavával áthatja az erdő csöndjét. A család tagjai közül az egyik a nyáját legelteti, másik a rétet kaszálja vagy a szénát gyűjti. Ősszel fákat döntögetnek, amelyeket a völgybe csúsztatnak az állomásig. Télen háziiparral foglalkoznak.

A sziklából alapozott ház tetőjét kövek nyomatékoltják, hogy az alpesi viharok el ne hordják fejük felől.

A ház előtt egy apró tornyocskában harangocska. Estefelé a háziasszony ezzel ad jelt az erdőben dolgozó háznépnek a hazajövetelre. Amikor aztán hazajöve elvégezték az esti munkát, összegyűlnek a nagy szobában és elmondják a közös esti imát.

Az ősi liturgia

Ahogy ezt a harangocskát elnézegettem, kissé megfájdult a szívem. Hazagondoltam a messze idegenből. Vajjon hány magyar családnak végzi még közösen az esti imáját? Ezt a legősibb liturgiát, amelyről már a Szentírás első lapjai is megemlékeznek.

Ez valóban a legősibb liturgia. Isten mindenkitől megköveteli az imádatot, akit alkotott. Az embertől is mint egyéntől, de mint emberi közösségtől is, mert az embert így alkotta. És ha így van, akkor mindenekelőtt követeli a legősibb közösség, a család hódolatát.

Ez az ősi imaélet a kereszténységben mindig megvolt. Elképzelhetetlen volt a keresztény család közös családi ima nélkül. Az első ke-

resztények az üldözések idején még a legmértősebb Oltáriszentséget is hazavihették a családi szentélybe.

Vajjon a magyarságban mennyire maradt meg ez az ősi családi ima liturgiája? Tudok vidékekről, ahol még megőrizték ezt a legáldásosabb szokást. Ám ezek a vidékek már csak magános szigetekként tűnnek föl a sötétbe borult háztengerek között. A múlt évszázadok lanyhasága, az életforma megváltozása, a rohamó élet az 5 hulladékaival eltömté az áldás élő forrását. Hány ezer és ezer házban úgy alszik ki a lámpa, hogy nem mondtak hálát a Gondviselőnek, aki fölöttük virraszt. Vagy talán csak a gyermekek mondanak egy-egy álmos imát és az édesanya az alvó család fölött munkája végén fáradtan pótolni igyekszik ezt a nagy mulasztást. Így volt ez és van most is nagy általánosan a magyar tájakon.

Jegyesek, családok, papok

Most kezdenek végre-valahára feltűnedezni az új családok, az új élet hírnökei, amelyek az ősi szokást felújítják. Összehajtották őket a közös imára a háborúnak, az ostromnak és a velejáró rettenetes csapásoknak ostroma. Másutt a távollevő, fogságban sínylődő családfelett, fiúért, testvérért könyörögnek esténként. Sok helyen a családfelajánlás után kezdték fölleveníteni őseik szent szokását. Mert az ünnepélyes családfelajánlás egymagában félmunka, ha nem követi a családi közös ima. Eltűnik emléke is, áldásos hatása is a további ima nélkül.

Azt is örömmel látja az ember, hogy újabban katolikus szervezeteink erősen hirdetik ezt a családmegújító ősi szokást. Úgy mennek haza fiataljaink, azzal a szent elhatározással, hogy beplántálják családjukba ezt az áldáshoz imáéletet. A lelkiség fölkelő hajnalának örvendés jele, amikor férjhezmenendő lányok jegyesüknek föltétlenül kikötik a közös imát. Valóban legszebb és legbiztosabb próbája, vajjon igazán szereti és becsüli a férfit a nő, ha vele együtt akar a családi szentélyben imádkozni. Az egészséges ösztönű és magát becsülő leány nem is fordulhat hathatósabb próbához és eszközöz, mint ehhez. Mert lehetetlen, hogy az ilyen házasság tisztasága, békéje és boldogsága felboruljon.

Az ember nem tud pontos statisztikát erről készíteni. De néhány jel némileg megmutatja a családi közös ima áldásait. Ahol a közös ima dívik, ott alig van válás. Azok a vidékek adják a többi közt a legtöbb papi és szerzetesi hivatást. Azt is tapasztaltam, hogy ilyen falvakban jóval több a nyugalom, a békés munka és az általános kultúrellet is magasabb szintű.

A magyarság jövője az erős, egészséges családokon múlik, az erős családok boldogságának forrása pedig a családi közös ima.

Évszakok a családban

Szeretném felvázolni, hogyan is követi ez a családi imáélet az egyházi liturgiát ünnepkörtől-ünnepkörig, megvalósítva ezzel a lelki élet alapvető egyik törvényét: együtt érezni és együtt élni az Egyházzal.

Egy házat látok, ahol megtörtént az ünnepélyes családfelajánlás. A szobában a megáldott Jézus Szíve-kép alatt egy kis asztalka oltárrá változott. Az oltárka lapján a feszület körül vannak az eddig szerte-szóró szent dolgok: a rózsafüzérek, az imakönyvek, a megszentelt gyertya, a szenteltvíztartó, a virágvasárnapi barka... Évszakok és ünnepkörök szerint díszíti és formálja az, aki erre a legalkalmasabb, vagyis a leány.

Advent előtti este violaszín terítőt terít a kis oltár elé, ami négy héten át figyelmezteti a családot az Úr közelgő eljövetelére. A rendes esti imához csatolják Advent megfelelő hetének liturgikus könyörgését;

az utolsó napokban pedig az Ó-antifónák élesztik a szent várakozás bensőségét. Így kerül az oltárkára a Betlehem is, ide gyűlnek össze a jászol köré, amikor a violaszínt felváltja a Karácsony fehérsége és csodálatos imafüzére.

Szilveszter estéjén, amint a templomban a nagy közösség nevében, itthon a család nevében mondanak hálát és kérnek bocsánatot a család elkövetett bűneiért.

Jézus Neve ünnepén engesztelő imát mondanak és ígéretet tesznek a káromkodás elleni küzdelemre. Kell-e ennél hathatósabb eszköz a szörnyű nemzeti bűn ellen?

Hamvazószerda előtt három este újra engesztelnek a kicsapongások, fékezetlen testiség bűneiért. Könnyörög a család, főleg a szülők, őrizze meg Isten a fiatalokat ettől a sorvasztó betegségtől.

Igy változnak a család estéi, amelyeknek tartalmát megadja és feltölti az Egyház nagy liturgiája. Így fohászkodik föl és áradnak szét minden házból az imádás, engesztelés, hálaadás és könyörgés fohásza, hogy egyesüljenek Isten földi országában az élő vizek Forrásával.

Közellevők és távollevők

Az ünnepkörök liturgiája mellett a családnak sorsát, életének minden fordulóját nyomon követi ez a közös imaélet: az anyaság misztériumát, a gyermek megkeresztelését, névnapját, iskolába indulását, első gyónását, áldozását, bérmdalkozását, kiröppenését a fészekből, házassági évfordulókat, a kis örömöket és megpróbáltatásokat, a betegséget, a halottaik évforduló napjait és mindent, amikből összetevődik egy család élete.

Láttam családot, ahol az édesanya minden este és reggel szeretettel jelölte meg gyermekei homlokát, megemlékezve Isten szaváról a Szentírásban: Akit te megáldasz, én is megáldom...

A gyermek első szentgyónása és áldozása előtt már hónapokkal előbb a közös imában megemlékezve készítik elő a gyermeket örök életének legelhatározóbb eseményére. Ugyanez történik a bérmdálás előtt. Nincs ennél jobb előkészület, ez méltán kapcsolódik és nem is hiányozhatik a hittani előkészületek mellől, ha valóban a teljes kegyelmi hatást akarják megszerezni a gyermek lelkének.

A névnapok, születésnapok, házassági évfordulók így lesznek megszentelve és így tartják össze a család bensőséges egységét.

Az öregek elfáradva az élet munkájában és sok mindenben csatlódva, már a betegágyhoz szögezve ebben találják küzdelmes életüknek jutalmát, hogy a család közös imában könnyörög érettük. Jól tudja azt is, hogy emlékezete nem fog eltűnni a családból, mert mint eddig, úgy ezután is minden este könnyörögnek a család elhunyt tagjaiért.

Kell-e nagyobb összetartó erő, amikor a család minden este megemlékezik a család távollevő tagjairól, akiket a munka vagy a sors rendkívüli körülményei hosszabb időre elvittek a családtól? Megszégyenítő a keresztény családokra, hogy a pogány kínai és pogány családok elhunyt és eltávozott családtagjaikról mindennap ünnepélyesen és bensőségesen megemlékeznek. Ha valahol, úgy a keresztény közösségben tudja egybefogni a családot a kegyelmi, az imaélet a sors minden változása ellenére. Ám necsak egy-egy átvonuló sötét vihar mennydörgése és villámai hajtják össze pár riadt percre a családot, hanem a felbonthatatlan szent közösség ősi és élő eleven érzése életük minden napján.

Új ígéretek

Ez a probléma sokkal mélyebb és szövevényesebb, hogysen el lehessen intézni néhány ilyen vázlatos színlattal. Itt most a keresz-

tény és magyar élet alapvető kérdéséről van szó. Vagy hisszük, hogy kegyelmi élet nélkül nincs megújulás vagy nem hisszük. Ha hisszük, akkor ki kell tisztítanunk a keresztény élet befödött forrásait.

Egy megújuló életérzék máris kezdi feszegetni a kényelmes és közömbös idők összesodrott és életünkre torlódott hordalékát. A még egészséges ösztönű fiatalság örömmel és bátran veszi át ezt a gondolatot, ahol elébe tárják. Kérzi belőle sorsának biztonságát. Most már csak apostolok kellenének, az apostolok szervezett légiói, akik életük főfeladatának tekintenék, hogy minden magyar családban felgyujtsák a közös ima kihamvadt tűzét.

Olvastam már leveleket, ennek az új életnek biztató jeleit. Fiatal házasságok írják: „Eddig mindennap elvégeztük a megígért közös imát...” Így, ezzel az ígérettel léptek az oltárhoz.

Kis családi oltárok meleg fészkei készülnek a magyar házakban, amelyeknek ablakaiból ebbe a konok sötétbe kisugárzó gyertyafények mutogatják az új élet ígérését. Ha majd ennek a titokzatos fűzésnek fénylő szemei összeérnek és átfogják az egész országot, akkor mondhatjuk:

Beléptünk az új élet ösvényére, amely sorsunk magasságai felé vezet.

Nagy Miklós.

A házasság hétköznapijai

A házasságról szóló kitűnő könyvében Schütz Antal az egyik fejezet élén felteszi a kérdést, hogy a katolikus házassági eszményt vajjon nem kell-e csupán egy szép költeménynek tartanunk, amelyen fellelkessedik ugyan néhány ifjú pap és ifjú jegyespár, nem ismerve még az életet, egyébként pedig megvalósíthatatlan.

Ezt a kérdést az egész keresztény életeszmenyről felteszik az emberek. Valóban, a keresztény erkölcstan ellenzői között két fajtát láthatunk: akiket egyáltalán semmi más nem érdekel, mint a test, a gyönyör, s azt a másik fajtát, aki megretten azoktól a magasságoktól, ahová az embernek az evangéliumi parancsok és tanácsok szerint fel kell vergődnie.

Ezt az utóbbi kicsinyhitűséget számos körülmény menti. Nem utolsósorban az is, hogy azok, akik e magasságokra és csúcokra mutatnak, a parancsok vagy éppen a tanácsok követésére buzdítják az embereket, számos esetben elmulasztják megmutatni a hozzávezető utat. Mégpedig nem a természetfölöttit, hanem a természetet. Mert az ember lélekből és testből állván, meg kell neki mutatni azt is, hogyan állíthatja a lélek szolgálatába a testet és mire számíton abban a kétségtelen küzdelemben, amelyet ez a vállalkozás jelent.

Mit jelent ez a házasság esetében?

A szerzetes és a házasember

Úgy élni házaseletet, hogy az teljesen, a nap minden órájában megfeleljen az evangéliumi követelményeknek, semmivel se kisebb feladat, mint szerzetesnek lenni, nem egyszer nehezebb is. A szerzetes bezárhatja maga mögött cellája ajtaját és egyedül van. A házasember,

— ha csak nem bolond, önző, aki nincs tekintettel családjára — soha nem lehet egyedül. A szerzetes elmenekülhet a bűnre vezető alkalom elől, a házasság ember sokkal kevésbé. Sokkal nehezebb megállni abban, amit a test megismert, mint megtagadni azt, amit nem ismer. Ha a cölibátus, a házasságnélküli élet a férfi húsa szempontjából egy vagy más esetben tüzes inget jelent is, anyagilag, szellemileg, társadalmilag olyan szabadságot biztosít, amelyről családos ember soha nem álmodhatik.

Vegyük hozzá mindehhez az emberi gyarlóságot, a környezet és a társadalom okozta kölöncöket, be kell látnunk, hogy a valóság a legtöbb esetben igen messze van az eszménytől és a szegény, gyarló, napi gondokkal és egyéb nyavalyákkal küzdő házasságok nem látják meg maguktól első pillanatra azt az ösvényt, amely felvezet az eszmények magasságaiba.

Éppezért keresztény szempontból is fontos rámutatni a házasság hétköznapijainak lélektanára.

Pázmány a házasságról

Lenyűgöző Pázmány józansága, mikor azzal kezdi a házasszonyok tanulságait, hogy ezeknek most is meg kell ismételniök a káncsi mennyekző csudáját: „A mennyekzők keserves vizeit borrá kell változtatniok.”

„Ha nem több, de gyakran hat veder víz találtatik a világ menyekzejében: — mondja az ő zamatos magyarságával — első veder víz az, hogy a házasság ember eladgya szabadságát, rabbá teszi magát, nyűgbe veti lábát és nemhogy egyébbel, de maga testével sem szabad. Ez pedig nem olyan, mint egyéb rabság, melyből vagy váltsággal, vagy szökéssel, engedelemmel kiszabadulhatni, hanem éltig tart és csak halál szerez szabadságot.

Második veder víz a házasságban annak tulajdon gyümölcséből származik. Mert ha megtalanok a házasság, oly könnyök vagyon, hogy Ráchél mondása szerint, búban meghalnak gyermek nélkül. Ha gyermekek vagyon, az anyák oly fájdalommal szülnek, melyeknél nagyobb nem lehet, kire nézve, mikor a Szentírás szokatlan nagy fájdalmat akar említeni, azt mondgya, hogy a szülő asszony fájdalma azok. És noha a férfi ebben nem részes, de kedves feleségének veszedelme és könnya részesíti őtet is a keserűségben.

Harmadik veder víz: a gyermek feltartása, betegsége, halála. Melyben mennyi nyughatatlanág, búsulás, rettegés, szomorúság vagyon, érzik az atyák és anyák.

Negyedik veder víz: a házasság erkölcsé. Haragos, szitkos, morgó, részeges sokszor az egyik: el kell tűrni a másiktól. Útés, csapás, rúgás, cibálás esik közöttök: nincs orvossága; egy házban, egy ágyban kell maradni.

Ötödik veder víz: a házasság testi nyavalyája és halála. Ha megbénult, ha ágy fenékén heverő kór-betűt, egygyűt kell tűrni. Ki tudná előszámlálni, mennyi rettegés vagyon házastársának betegsége? Mennyi siránkozás halálán, mennyi törődés távullétén, mennyi félelem, hogy uttyában gonosz szerencse ne találgya.

Hatodik veder víz: a zelotypia, az egymáshoz való gyanúság és néha gyanúságnál is tovább mégyen a dolog” (azaz a féltékenység).

Nem azokról a házasságokról kell itt beszélnünk, amelyek első pillanattól kezdve reménytelenek. Akinek volt alkalmá bepillantani több házasságba, igazat ad, hogy a tűz és víz mindig sistereg egymással és egyik elfogyasztja a másikat, vagy felrobbantja a fazekat. Régebben, amikor a társadalmi ellenőrzés nem engedte a házasságot gyöngíteni, az egymáshoz végkép nem illő felek egymást semmisítették meg vagy örölték fel, most, hogy a házasság védelme gyöngébb, a házasság kereteit rúgják szét.

Azt, hogy ki kit választ párjának, a házasság előtt kell eldönteni. Minthogy az embereket mindenre tanítják, csak emberismeretre nem, kétségtelen, hogy a házasságok igen nagy százaléka beleugrás a sötétbe. Elsőrendűen lelkipásztori feladat, éppen ezért, megtanítani a fiatalokat emberismeretre. Hiába vázoljuk fel előttük legszebben, a legköltőibb szavakkal a házassági eszményt, ha a lélekismeretben való járatlanságuk miatt önző emberállathoz kötik magukat, akiről úgy pereg le minden jószándék, minden magasabb indítás, mint „a disznó szőréről a gyöngy”.

Nagyon idetartozik azonban, hogyan kell megtartani egymást azoknak a házásoknak, akik annyira, amennyire hozzáillenek egymáshoz. Sajnos, éppen a miatt, hogy a házasság keretei annyira lazák és védelme oly gyöngye, nemcsak azok robbantják fel a szent köteléket, akik tűz és víz egymással szemben, hanem azok is, akik egy kis jóakarattal ráléphetnének a helyes ösvényre is.

Ezzel bele is jutottunk mondanivalónk kellős közepébe.

Az összeszokás kérdése

A házasság problémája nem fejeződött be a pár megválasztásával, a világi hivatalos aktussal és az oltár előtti esküvéssel. A másikat meg kell tartani. Ehhez pedig egynéhány képesség szükséges, amit mindenki kifejleszthet magában, aki csak egy kicsit is egészséges lélek.

Mégegyszer hangsúlyozni szeretném: a választás és az esküvés után meg kell történnie a házasság első esztendőiben az összeszokásnak. Sajnos, a házassági regények éppen ezzel a problémával foglalkoznak legkevesebbet, pedig jól tudjuk, hogy a fiatalok nem az öreg erkölcstanokból, hanem a vékonyka vagy vastag regényekből szívják magukba meggyőződéseiket és igényeiket a szerelemmel és a házassággal kapcsolatban. A kevés ilyenmű regény közül hirtelenében hármat említek: Joannes Linnauskoski könyvét: „Dal a tűzpiros virágról”, a mi Gárdonyink könyvét: „Ida regénye” címűt, Pearl Buck: „Kvei Lan vergődését”. Természetes, sok hasznos indítékot adnak más nagy asszonyi regények is, mint például: Undset Sigrít: Krisztin Lavransdatterje, Aldrich könyve: „És lámpást adott kezembe az Úr”: Sajnos, éppen azok a könyvek hiányoznak, amelyek szépirodalmi formában a férfit tanítanak arra, hogyan kell megvívni a harcot önmagával a házasság első éveiben a házasságért és a másikért.

„Mézesetek” és „klábrándulás”

A legtöbb házas a mézesetek mómora után, — ha lehet ma ilyenről beszélni — ijedten döbben rá, hogy tele van nyugtalansággal.

Megijed ettől a nyugtalanságtól. Azt hiszi, valami hibát követett el. A legtöbb ilyen esetben felveti az első csöndesebb óráján mind a két fél, hogy vajjon igazán jól választott-e. Hozzájárul ehhez, hogy a test varázsa igen hamar eltűnik a házasságban a legtöbb esetben. Ha az asszony szép, kétségtelenül kitolja ezt a felocsúdási időt. Természetesen nem annyit jelent ez a felocsúdás, hogy az asszony elveszti a varázsát a férffel szemben. Az egészséges asszony mindaddig hatni tud a férjére, amíg a két lélek teljesen összeilleszkedik. Pusztán az történik, hogy az első napok után mindkét fél ráér gondolkodni, körül is kezd nézni. Amíg a vonatra szállunk, nem nézünk sem jobbra, sem balra, de ha bent ülünk a kocsiban, önkénytelenül is kibámulunk az ablakon.

Rendszerint a férfiak kezdik meg ezt a bizonyos „kibámulást”. Észreveszik, hogy a világon nagy számban futkosnak asszonyok és lányok, akik éppen olyan csinosak, mint a feleségük.

Az asszonyok az első pillanatban megérzik ezt. És még jobban megijednek. Megkezdődik a néma gyötrődés, amely első adott alkalommal, rendszerint valami csekélységen, veszekedésben robban ki. Megfigyelhető, hogy ezek a veszekedések, amelyek a külső szemlélőt gyakran megzavarják, legtöbb esetben, — természetesen, ha normálisak a házastélek — tisztulást hoznak és megbékélést. Nagyon ritka az a házasság, ahol nem következnek be ezek a heves viták. Csak olyan esetekben maradnak el ezek, ahol a választás egészen tökéletes volt, ahol a felek már házasság előtt nagyon megismerték egymást, ahol igen fegyelmezett egyéniségek kerülnek egymásmellé. E legutóbbi esetben is megvan azonban a kijózanodás folyamata, csak kevesebb gőrgőttézzel.

Az „egyetlen”

A nők különösen, a férfiak kevésbé, összetévesztik ezt a józanodást a csalódással és a kiábrándulással. Innen kezdve tele van a szájuk panasszal, barátok és barátnők körében enyhe öngúnnyal, és gúnnyal szólnak házastársukról. De ha a „zsarnoki férj”, aki „nem különb a Deákné vásznánál” megbetegedik, elutazik, elviszik őt katonának, úgy kétségbe esnek, hogy a szívük sajog belé. Ugyanígy van viszont: „a sárkány”, a „kicsinyes” nő betegsége, baja szinte gyermekes aggodalomba ejti a férjet.

Ha több öntudatossággal néznék önmagukat és a társukat a házasságok, megtakaríthatnának egy csomó felesleges veszekedést, pántolódást, morgást és a többi, amit felsorol Pázmány. Mert természetes, hogy nincs a világon „egyetlen”. A feleségen kívül még rengeteg derék, szép, kedves asszony van a világon, akiből — mindből — pompás asszonya válik valakinek. A házastársi hűséget nem arra kell alapítani, hogy „több ilyen asszony nincs”, hanem arra, hogy: ez az én yém és én az ő vé vagyok! A keresztény értelemben vett egyetlen más, mint a pogány értelemben vett „egyetlen”. Amint nem erős azok tökéletessége, akik úgy akarják bebiztosítani szüzességüket és ártatlanságukat, hogy lenézik és megvetik a házasságot és a szerelmet, ugyanúgy nem erős azok hűsége sem, akik csak úgy tudják megbecsülni házastársukat, hogy a világ felé behúnyják a szemüket.

A bálvány

Tévedés azt hinni, hogy a lobogó szerelem a legerősebb. Mint ahogy tévedés azt hinni, hogy a higgadás és csendesezés egyértelmű

a kiábrándulással. Különösen nem így van ez a férfinél. A tartós tűz mindig lassúbb lánggal ég, mint a szalmaláng. A higgadási folyamat, ami a házasságban elkerülhetetlen, nem családás jele, hanem a felocsúdásé. Az ember, akármennyire is tökéletes emberismerő, ha szerelmes, mindig fennáll a veszedelme, hogy nem a másikat szereti, amilyen az a maga valóságában, hanem a másiknak csupán a képét. A hevesen lobogó szerelemben mindig van valami a bálványimádásból. Nem hiába mondja a szójárás, hogy „bálványozza” szerelmét, jegyesét valaki. A költő, aki mindig jobb ismerője a léleknek, mint a lélektanár, ezért emlegeti annyit a kedves „képét”. Nos, a házasságban a felek észreveszik, hogy a kedves más, mint a képe. Ráébred, hogy a másiknak hibái vannak. A „képnek”, amit úgy „bálványozott”, nem voltak hibái. Még azokból is kedvességet, érdekességet, különlegességet varázsolt elő a szerelem, amelyeket kénytelen volt észrevenni az ember. Egy költő túlzásai, furcsaságai kedvese szemében erényeknek és különlegességnek tűnnek fel mindaddig, amíg a műzsből feleséggé nem válik. Csak otthon derül ki, hogy a költő, akinek a túlzásain a társaság annyit derült és lelkesedett, otthon kiállhatatlan alak, akihez mérhetetlenül sok türelem kell.

Az asszonyok sokat szenvednek a miatt, hogy eltúlozzák és túleszményítik a kedves képét. A házasságban ugyanis rendszerint mértéken túl csalódnak. Mikor az asszony rádöbben, hogy a szeretett férfi nem az az eszmény, akinek látta, csak nagysókára döbben rá, hogy nem is az a gyatra fickó, akinek csalódásában eltúlozta. E sorok írója igazán nem férfipárti. Sőt azt is tudja, hogy a talpig férfi sokkal ritkább tünemény, mint az értékes asszony. De azt is tudja, hogy a férfi nem olyan jó és soha nem olyan rossz, mint az asszonyok hiszik.

Megszokás? Hűtlenség?

Az épelméjű férfiaknál más a fejlődés. Az ocsúdási idő alatt először tele vannak nyugtalansággal és feszültséggel. Elvesztett szabadságuk sajog. De rendszerint nem olyan komolyan, mint maguk hiszik és még kevésbé, mint feleségük hiszi. Már a sajtós mögött ki-fejlik az a kötelék, amely erősebb, mint a lobogó szerelem. Cinikusok, kiábrándultak és nagyképek azt mondják erre, hogy ez megszokás, amelyet a beletörődés, elkényelmesedés, az egyformán jól főzött ételek és az egyformán elkészített ágy, az előkészített ruha okoz inkább. Kétségtelen, hogy van ezeknek is szerepük. De csak tizedrendű. A lényeg mélyebben van. Ha egy férfi kalandba bonyolódik, nem azért szokta gondosan titkolni otthon felesége előtt, mert fél, hogy cipőjét nem készítik elő. Nem, egyáltalán nem.

Megismertek egy asszonyi lelket, a feleségüket. Gyöngeségük, féltelenségük és aljasságuk nem tudja megtartani őket hűségben mellette. De el se tudnak szakadni mellőle. Mert aljasságukban is szeretik. Nem az álomképet, hanem a valódi személyiséget. A kalandban, egy-egy asszonyban, akit útjukba vet a sors a házasságukban, az elvesztett álomképet siratják vissza igen gyakran. A feleség legtöbbször megtudja férje hűtlenkedéseit. Ilyenkor természetes, hogy hevesen vádolja, fenyegeti és szidja. A férfiak kilencvenkilenc százaléka azzal szokott védekezni ilyenkor, hogy azért ő mégis csak a feleséget szereti. Ezt az asszonyok keserű nevetéssel szokták nyugtázni, ha ugyan teljesen fel nem böszülnek és a hűtlent még hazugnak is vá-

dolják. Pedig legtöbbször a férfi gyámoltalan védekezése igaz. A házasságtörést semmiképen sem akarám ezzel menteni, sem a férfi felelősségét, aki hűtlen lesz, de mégis csak így van: a házasságtörés inkább a férfi gyöngeségét bizonyítja legtöbbször, mint azt, hogy nem szereti feleségét.

Viszont ez a gyengeség nem menti botlásának súlyosságát, mint akárhányszor szeretnék a férfiek. A hitvesi hűséget egyfelől megpecsételte a férfi szó: „holtomiglan holtodiglan”, amelynek győznie kell minden gyengeségen, másfelől oly törvényt írt a Teremtő a szívébe, s olyan törvényt írt a megváltó Krisztus a szentségi házasság törvénykönyvébe, hogy ez a szeretet minden gyengeség ellenére is örök, mint a megváltó Isten szeretete, minden gyöngeségen és kívánságon győzedelmes, mint Krisztus áldozatos halála, minden nehézségen, megbotlason túltekintő, mint az irgalmas Krisztus szeretete jegyese, az Egyház iránt.

Nem kell azonban ezt a szélső lehetőséget venni a házasságban, — amely, sajnos, különösen városban, elég gyakori — más jellegű csalódások megtörik a jegyesség és az első mézesetek lobogását a házastársakban. Ezek a csalódások nem hatnak egyformán a felekre. A nő érzelmibb lény lévén, többet szenved miattuk. A férfi értelmibb lény lévén, könnyebben teszi túl rajtuk magát. A nő szerelmében, vétkeiben, hűtlenségében is teljesen odaadja magát a bűnnek. A legtöbb nő azt hiszi, hogy a férfinél is így van ez. Nem tudja elképzelni, hogy sem a bűnhöz, sem a szerelemhez nem ragaszkodik annyira a férfi, mint ő. Ezért, ha a férfinél tévedést lát, azt hiszi, hogy olyan mint a züllött nő, azaz teljesen és fenéig züllött.

A humor adománya

A legtöbb nőben nincs humorérzék. Áldott ajándék ez a humorérzék. Így is fogalmazhatnánk: derűs élettapasztalat, megbékélt megnyugvás abban a tényben, hogy mindannyian emberek, „bogarások”, kissé az eredeti bűntől sérültek vagyunk. Nem mosolyogja le az emberi gyengeséget kínzó göggel, hanem csendes megértéssel veszi tudomásul: egyiknek ez a gyengéje, a másiknak az, viseljük el egymást türelemmel. Ugyanakkor nem veszi tragikusan a gyengeségeket, mert tudja, hogy a kavicsba megbotlani nem szabad, minden légycsípéstől megrettenni nem szabad, tudja azt, hogy a türelemben csiszolódunk, „fényesedünk”, alakulunk; bizonyos krisztusi, megértő jósággal nézi az emberi félszégeket.

A humorérzék hiányának a következménye, hogy mindent halálosan komolyan, azaz tiszta szívből tesznek és mindennek átadják magukat. Innen van az, hogy amíg a legtöbb férfi, miután átment a válságokon, megkapja a humor nagy adományát, szeretettel, elnézéssel fogadja felesége hibáit, míg ez nagyon sokáig kesereg férje gyarlóságai miatt. Asszonyainkat rendszeresen rá kellene nevelni a humorra. Sok család lenne boldogabb, sok súlyos válság maradna el, ha asszonyaink fölényesebben tudnák nézni a világot és másikat társukat. Pázmányt idézem: „azért mondgya Salamon, hogy oly kedves a morgó asszonnyal lakni, mint a csepegő házban lenni, sőt jobb embernek pusztában, hogyses veszekedő asszonnyal lakni.” A humor az okos asszony legbiztosabb ismertetőjele.

Az asszony legnagyobb ereje és erénye a türelem és a szeretet. Ezekhez pedig a legbiztosabb alap, a humor. A humor nem állít élre helyzetet, nem ítél végletesen, mindent megért és mindent megbocsát.

Majdnem azt a sok szépet el lehet mondani a humorról, amit Szent Pál mond el a szeretetről. Magam részéről majdnem azt merném állítani, hogy az erény humor nélkül, virág illat nélkül. Ha valóban igaz az a meghatározás, amit a humorról az iskolában tanultunk, hogy „mó-soly könnyek között”, akkor ezt minden szent életében megtaláljuk, csak a legtöbbjénél annyra finom alakban és oly magas fokon, hogy a röhögéshez szokott világ füle nem fogja fel szavaikban. A legokosabb szentasszony, A vilai Nagy Szent Teréz igazán elvonult életet élt és elragadtatásaiban olyan magasságokban járt, amilyenekben csak a legnagyobbak a szentek közül is. Misztikus mélységű életrajzát mégis szellemes és rendkívül finom humor jellemzi, sőt finom önírónia.

A gyermek

Az a békés házasság, ahol a felek közül legalább egyik bírja a humor adományát. Természetes, ha nincs meg ez a nagy adomány, még nem jelenti, hogy a házastársak nem kapcsolódhatnak egymáshoz a legszorosabban. Csak épp nem lesz derűs az életük. De akármennyire is feszes, komoly, vagy akár civódó is legyen közöttük a hang, az érintkezésmód, viszonyukban mélyreható változást idéz elő a gyermek. Nem csak azért köti össze a gyermek az apát és az anyát, mert mindketten felelősséget éreznek iránta és mindketten ugyanazt szeretik benne és általa. Abban a pillanatban, mihelyt a feleség szíve alatt rugdalódnai kezd a magzat, a férj rádöbben, hogy a felesége titkok hordozója. A férfi tulajdonképp akkor válik felnőtté, mikor megmozdul felesége méhében a magzat. Tulajdonképpen akkor döbben rá, hogy az ügy milyen komoly. Az ő és a felesége ügye, aztán ez az egész nagy ügy: az élet. Minél gondolkodóbb természet, minél élénkebb a képzelete, annál hamarabb döbben rá, hogy felesége méhében szerelmük legforróbb perceiben csoda történt: élet keletkezett.

Az a férfi, akinek a felesége fogamzott, másképp kezdi értékelni az asszonyiságot, mint akkor, amikor irodalmi hatások alatt arról ábrándozott, hogy az ő asszonya majd forró érzelmeket keltsen benne és végtelen gyönyörrel oltsa vágyainak szomjúságát. A szubjektívumok, az érzelmek, a vágyak és szenvedélyek területéről akkor tér át erősebben a tárgylagosság útjára. Természetes, hogy ezután sem válik a legtöbb férj szentté, és sajnos, még az apai mivolt sem óvja meg a férfiakat aljasságuktól, ha megmozdul bennük az állat. Mégis elmondhatjuk, hogy ekkor szenved a legtöbb férfin a első halálos csapást a zabolátlan bestia és a féktelen vad, amelyik szabadosságra és korlátlanságra vágyik.

Okos asszony ezért minél hamarabb vállalja a gyermeket. Nem egyet, mert az csak játékbáb, nem is kettőt, mert az még csak a polgári óvatosság, hanem legalább hármat, ami a szülők komolyságának kezdete. Azok az asszonykák, akik szorgosan és gondosan ügyelnek arra, hogy testi épségüket, kényelmüket ne veszélyeztesse a terhesség és a gyermek, ne csodálkozzanak rajta, ha férjük nem nézi őket másnak, mint hivatalosan és államilag engedélyezett szeretőnek.

A gyermek által valóban egy test és egy lélek lesz a két fél. Természetes, hogy aztán is megmaradnak a különbségek, a nézeteltérések, lehetségesek a komoly összekoccanások és veszekedések is. De a kötelék már erős, ha elszakítják, egy csomó húst szakítanak ki belőle a húsból és egy részt a lélekből.

*

Ezekre kell számítani, mint alapvető tényekre abban a küzdelemben, amelyet a házastársak önmaguk és társuk megtartásáért folytatnak a házasságban. Nem a szentek házasságáról szólnak ezek a megállapítások, hanem az egyszerű, hétköznapi, küszködő lelkek viszonyáról. Számukra ezek nélkül az alapok nélkül igen nehéz, nem egy esetben lehetetlen a szentségi és a kegyelmi élet. E sorok írója a maga részéről bevallja, hogy nem tartja komolynak azok kereszténységét, akik a templomokban nagyokat sóhajtoznak, hosszukat imádkoznak, egyik jámbor egyesületből a másikba szaladoznak, de a házasság természetes alapjait elhanyagolják.

Sinkó Ferenc.

A munkakedv s ami mögötte van

Ismerek egy embert. Kereskedő. Kora reggeltől késő estig fárad, jön-megy, veszi s adja a takarmányt, kis haszonnal, nagy haszonnal. Aztán jön az est, beül egy kávéházba, — s elszórja, amit egész nap keresett. Amikor Budapest ostromakor kifosztották üzletét, elhordták zsákjait, ponyváit; s megszorult lakosság elfogyasztotta versenylovait, utána sírva fakadt emberünk. Sajnálta talán 30 év munkáját? Dehogy, az elszalasztott örömeket sajnálta. Hogy nem „élvezheti” többé annyi gond, veríték és ügyeskedés művét, összekuporgatott vagyonkáját. Most hát, — többé nem kuporgat, él a napnak, helyesebben az estének; hátha megint úgy járna, mint régen. S akkor már nem lenne ideje élvezni munkája gyümölcsét.

Egy másikat is ismerek. Húsz éve van egy boy-vállalat élén. Fizetett alkalmazott, de haszonrészesedésre is dolgozik, sokszor keres gazdái háta mögött is... Egyszóval, folyik nála a pénz. Pénze még sincs soha, de még egy megveszekedett kis lakása sem; ott alszik a vállalat suszterpadlásán. De mégcsak állandó szerelme sincs. Húsz év alatt mindössze egy színházi látcsövet tudott venni. Ez a vagyona. A többi — mind elfolyt naponkint. Kocsmában, fizetett kalandokért, barátai között, s a jó Ég tudná még megmondani, mire.

Szegény emberek! Sohasem érezték a munka fönséges ritmusát idegeikben, annak a munkának, melyet az ember szereteteiért végez! Munkájukat csak üzletnek nézik, — ők és millióan mások! — amelyen a pillanat, a mámor garasait akarják mohón bezsebelni, s közben önmagukat adják el csúfondárosan olcsó áron. Ha elhantolják őket, nem sír senki utánuk, nem fáj sehol egy „gyökér”, s nem teszi össze senki imádságra a kezét az édesapáért, a hitvéért, a drága gyermekért.

Munka és család

Ők is, mint a legtöbb ember a világon: dolgoznak. De egyedül és társtalanul! Pedig ott áll a Genézis elején, hogy nem jó az embernek egyedül lenni. A „hozzá hasonló segítő” nélkül, valóban roppant unalmas volna a munka. A segítő ottmaradt „az ember”, (Ádám) mellett az elbukás után is. Igaz, a Teremtő külön büntette meg Ádámot a munka parancsával, s külön Évát a szülés fájdalmá-

val; de Éva éppen szüléseivel lesz férje „segítője”, azaz bűnhődésével; Ádám meg munkálkodása kényszerével lesz a család fenntartója.

Az Egyház tanítása szerint az eredeti bűn nem rontotta meg az ember „természetét”, csak megsebesítette; nos, e seb alatt megmaradt az ősi réteg: férfinak és nőnek egymásra utaltsága, s e kettő szerelmének kilombozása a gyermekben. A bűn — a megváltás szemszögén át — nem távolíthatja el egymástól az együvé tartozókat, hanem új kapocsként fűzi egybe a megváltottakat. Áll ez különösen akkor, ha már az Ósevangélium is utal erre. S utal éppen eléggé, amikor az Úr ekként szól Évához: „Fájdalommal szülsz a gyermeket, s légy a férj hatalma alatt, az meg uralkodjék rajtad.” (Gen. 3, 16.) Ezt a verset a mélyebben gondolkozó exegeták így fordítják: légy a férj hatalma alatt, bár fájdalommal szülsz a gyermeket. Azaz: bár szenvedéseid megsokszorozódnak, mégis szívedbe oltom az olthatatlan vágyat, hogy ennek ellenére ragaszkodjál férjed-uradhoz. Ilyen erős láncokkal fűzte egybe Isten a kenyérkeresőt és családját!

Racionalizálás?

S most lapozzunk egypár ezer esztendő a történelemben. A mai idők visszhangzanak a „racionalizálás” jelszavától. Rendszerek jönnek, — rendszerek mennek: a racionalizálás elve marad. Ma is itt kísért körülöttünk százféle kísérletben, hogyan lehetne leegyszerűsíteni, kiaknázhatóbbá tenni a munkások idejét, szellemét s az izomerőt, a fizikai teljesítményt.

Taylor mérte először, hogy mire képes a munkás. Leegyszerűsítette a mozdulatokat, futószalagnak képzelte magát az embert is. A futószalagot 1890 óta használják — először a csikágói vágóhídon. — Valahogy az az embernek a benyomása, hogy azóta is „vágóhídon” használják a futószalagot. Az emberi kezdeményező erő, az emberséges eszmény, a szellem és az egyéniség vágatik fel azon a hídon!

Ford már észrevette a dolog nyitját. Lelket öntött a munkásokba azzal, hogy az üzleti haszonban osztozott velük. A mozdulatokat ő is mérte, — 45 mozdulattal állítatott össze, felszerelt alkatrészekből egy autót. Az autókirály jó helyen tapogatózott, de ez nem minden, mert mégsem az üzleti haszon hányadosán múlik a munkások megváltása.

Majd a francia mérnöknek, Bedaux-nak nevéhez fűződik a munkateljesítmény észszerűsítése. Ki mennyit dolgozik, ki mennyit prestál, ki mennyi B-egységet végez (Bedaux-ról elnevezve az egy percre eső munkateljesítményt): annyi bért kap az elszámoláskor. Igen, de ha valaki gyengébb idegzetű, erejű, értelmi adottságú? Akkor már kisebb legyen a fizetése is, családi pótlékja is? Ez a B-s rendszer nincs tekintettel a szociális viszonyokra, a munkás családtagjaira, ezért önmagában is bukásra van ítélve.

Majd se szeri, se száma a különböző újabbfajta vizsgálódásoknak. Atzler még azt is kiszámította, hogy hány tized százalékkal végez a munkás kevesebb kilogrammkalóriát, ha ül és támaszkodik, vagy ha ül és nem támaszkodik.

Mindezek a górcsővel, kardiográffal, erg-gel és más eszközzel, irammal, nagyképűséggel végzett számítások csupán mellébeszélések. Egyik sem menti meg a munkást az elmechanizált kiuzsorázástól! Az elgépiesített nagytőke mohóságától! Az emberpiacok félelmetes és döbbenetes kalandjától! A munkát és munkást valóban meg kell váltani; a munkát észszerűsíteni, de úgy, ahogy egyáltalán van megváltás és racionalizálás. A lelkét kell észszerűbbé tenni, az

anyagba merült embert az Istenig felemelni, a társtalanságában elhagyott embert családjá körébe visszavezetni, s ezzel munkájának értelmet és szárnyat adni!

A májusi őszibarack

Egy nagytétényi kertészről írtak nemrégiben a lapok. Ez a K. F. gazda 24 őszibarack törpefát ültetett el, fölējük üvegházat épített, ezt aztán melegvizet radiátorokkal fűtötte. Március közepén a fák már kivirágoztak és május 23-án már megkezdődött az őszibarack szüret. Hamvas, vérpiros őszibarackok roskadoznak a fákon. — Miért iparkodik annyira, gazduram? — kérdezte tőle a lap riportere. Az anyagi haszon végett is, bevallja a kertész, de aztán még egyébért is. „Tíz alkalmazottat tartok el és szeretnék még több embernek kenyeret adni. *A világon a legjobb érzés: adni! Nekem sok kell, hogy sokat adhassak!*” Az újságíró így végzi: „Mi ez? Példamutatás a magyar mezőgazdaságnak? Azt hiszem, sokkal több: *programm a nagyvilágnak!*”

Igen, ez a programja a munkának. Dolgozni, fáradni, éjt, nappalt egygőze toldani, s mindezt azért, hogy a nyomunkba lépő gyermekeinknek — lelkieknak és testieknek — adhassunk. Hogy az éhes, kicsi szájakat betömhessük munkánk őszibarackjaival! Hogy szombaton, hó végén, évi zárlat után boldogan csendüljenek, „cincogjanak” zsebünkben az ezüstté lett verítékek. Hogy ami bennem test volt, testi erő: legyen azzá ismét a testemből sarjadt apróságok testében. Hogy ami belőlem munkám révén elfogyatkozott, enyéim erőiben és ereiben megtérüljön. Hogy ezzel a soha eléggé meg nem csodálható, a Nietzschétől balgán „örök visszatérésnek” mondott körforgásban beteljesüljön az élet, mely adni, teremni, szétfoszolni, elrothadni és ismét virággá lenni akar! Hogy beteljesüljön rajtunk, mindannyiunkon Jézus Testének sorsa, s az Ő beszédeinek sorsa: A búzamatag, ha meghal, százszoros termést hoz.

Ez hát az igazi racionalizálás: kedvet, vágyat ébreszteni a dolgozóknak, hogy van miért s kiért gyötrődni az őrlő munkákban! A szórakozásra, elszóródásra pazarolt erőket leegyszerűsíteni a családi élet középponti gondolatával. A nehéz kenyérkereset autochton tépelődéseit a szeretet, jóság és adás végtelen távlatáig feszíteni! Értelmet adni annyi nélkülözésnek, szívet annyi szívtelenséghez, sorsot a sors bizonytalanságában hanykolódó szellemi és fizikai dolgozóknak: mindannyiunknak! „A szenvedés kitágítja a lélek udvarát” — írja valahol *Rabindranath Tagore*. De csak ott, — tehetjük hozzá — ahol van kiért kitágítani az udvart! Gyermekeink és szereteteink udvarát. Másképp a szenvedés bizonytalan tapogatózás a rossz problémája körül. A munkával együttjáró szenvedés — csupán emberi vonatkozásban is — csak a hozzánk tartozó személyekben tud megenyhülni. Rajtuk keresztül ömlik aztán, mint nagy folyamok a tengerbe, a háromszemélyű Istenbe.

Önámítás

Azt vethetné valaki ellen, hogy hiszen ott van a vallás! Minek közbeiktatni a munka és az Istenség felnyúló misztika közé a nagyon is emberi adottságot, a családot?

Erre az ellenvetésre nemhogy válaszolni akarok, hanem még rá is duplázni. Igen, a vallás — hogy is mondta *Marx*? — a legjobb

altatószer ott, ahol komolyan kellene pedig őrködni! Mikor *Voltaire* elkezdte csúfolódó dialógusait ateista barátaival, kiküldte vallásos szolgáit; egy másik hitetlen, nagynevű ember pedig megkövetelte, hogy alkalmazottai buzgón gyakorolják vallásukat. Csak így tartotta őket megbízhatóknak. A vallás vigasztal, bátorít, serkent és feledtet a szenvedésben, verítékben. Ezt a munkakedv vonalán mérte is már egy bizonyos *Weber* nevű úr. A nőknél vette fel a *test*-eket, s úgy találta, hogy a vallásos társulatokba járó nők napi munkateljesítménye 38—39 %-al magasabb volt, mint a nem vallásosaké. Így lehet a férfiak körül is.

Csakhogy a tévedés abban van, hogy a vallás — mindenre és minden hogyan egyformán jó. Ezzel szemben a vallás valóban mindenre jó, — mégis leghatékonyabban ott tudja kifejteni erejét, ahol természetes feltételei megvannak. A családnak a vallásos motívum elé való illesztése nem kizárni, hanem bevezetni akarja a lelket a vallásos atmoszférába, a kedvező talajt megteremteni hozzá a *tertullianusi „naturaliter christianum”* aláhúzásával. Ami természetes, az mindjárt vallásos is lehet, csak ne csukjuk be a fölénk boruló végtelenség előtt a szemünket. Míg, ami vallásos, nem mindig természetes; ismerünk hamis vallásokat, középkori flagellánsokat, a Logos-on spekuláló gnosztikusait, — hogy durvább hasonlatokat mellőzzünk.

Nem léphetünk úgy hármat, hogy kettőt ne lépnénk. Nem tarthatjuk égig úgy a lelkünket, hogy sarka ne a földön fordulna. Nem kúszhatunk úgy a Magasságosig, hogy közben kirúgjuk magunk alól azt a talajt, amelyet Ő adott, megtestesülésével megszentelt, Egyházába szimbolumként beépített s lényegében Ő maga is Három-Egységében él: a családot.

Ámítja magát az, — éspedig tetszetős, modern álmissztikával — aki emberi alap nélkül akarja az emberiséget meggyógyítani, s a munkát a munkás hozzátartozói nélkül megszentelni!

Mit mond az Írás?

Az Írás bizonyára nem mond mást a munkáról, mint amire a természet utal egymagában is. Legfeljebb értelmezi ezt a természetet ott, ahol a gyarló emberi önkény elferdítené a munka eredeti jelentését.

Talán legtanulságosabban a *Prédikátor* könyvben olvassuk tételünket (4. fej. 8.): „Van olyan, aki egyedül áll és nincsen vele más; sem fia, sem testvére nincsen, és mégis fárad szüntelen és szeme nem tud jóllakni a gazdagsággal. És nem jut eszébe, hogy mondja: *kiért is fáradok és vonom meg magamtól, ami jó*. Ez is hiúság és hálátlan gyötörődés.” És két fejezettel odébb: „Van még egy keserves nyavalya, melyet a nap alatt láttam: *a gazdagság, melyet birtokosa saját vesztére tartogat*.” A vagyon és munka annyi hát, mint alkalom az adakozásra: családnak, szegénynek, mindenkinek! Ezért olvassuk a maga hasznát néző *kereskedőről* és *szatócsról*, hogy nehezen vannak vétek nélkül. (Jéz. 26, 28.) Ezért ünnepli az Írás a *gondos feleséget*, aki jót tesz férjével és házanépével. (Péld. 31.) „Légy állandó megszabott hivatásodban” (U. o. 17. 24.); de miért? azért, hogy szépen elláthasd a gondjaidra bízottakat: „végezd munkádat a mezőn és lásd el szorgalmasan a szántóföldet. Hogy aztán *megépíthesd házádat* (helyesebben: *családodat*). (Péld. 25, 27.) Így szólnak hát az Ószövetség bölcseségi könyvei; azok a művek, amelyek emberesszmény szempontjából legközelebb állnak az Evangéliumokhoz.

A munka újszövetségi apostola *Szent Pál*. Őnála találjuk (II Tessz.

3, 10.), — a sátorkészítő lakácsnál — hogy „aki nem dolgozik, ne is egyék”, ezt az 1936-os Szovjetalkotmány is idézi. „Méltó a munkás az ő élelmére” (I Tim. 5, 18.), írja legkedvesebb püspökének. De hogy ez a szava hatékony legyen, maga Pál is az „Írásra” hivatkozik, holott ez csak az Újszövetségben (Mt. 10, 10. és Lk. 10, 7.) van megírva. S ennek ellenére Pál nem vette igénybe „méltó bérét”, éjjel-nappal dolgoztunk és úgy hirdettük nálatok az evangéliumot, hogy ne legyünk közületek senkinek sem terhére. (I Tessz. 2, 9.) Ez a Pál aztán joggal leírhatta: „Igyekezetek békében élni, *dolgaitokat végezni, önkezetekkel dolgozni... senkire rá ne szorultatok.*” (Ü. o. 4, 11.) Úgy kell tehát dolgozniok a hűveknek, hogy megéljenek családtagjaikkal együtt, s ne kelljen igénybe venni a „kenyértörés közösségét”, a gazdagok vagyonát.

Amit az efezusi levélben olvasunk (4, 28.), az meg szinte a munkakedv apoteozisába kívánczik: „Aki lopott, többé ne lopjon, hanem inkább dolgozzék; *önkezelével, tisztességgel szerezzen javakat, hogy legyen, miből adjon a szűkölködőknek.*” S ki szűkölködik jobban, mint a gyermekek gondjával agyonzsúfolt édesanyja, meg a magukkal tehetetlen apró gyermekek? Maga az apostol is tehát, ha munkára serkent, adományra gondol. A lelki munkával lelki adományra (I Kor. 3, 8.), a testi munkával a családra és más szűkölködőkre.

Legyetek, mint az Isten!

Abban minden mai gondolkozó megegyezik, hogy az emberiség valami újfajta megváltás után sóvárog. „A mai ember éhezi a megszentelődést — írja *Louis Beirnaert* az Études-ben. Hogy a szentség annyira hiányzik a mai életből, nem a mi hibánk-e nagyrészt, mert nem tudtuk embertestvéreinknek megmutatni, hogy az Egyház megszenteli az embereinket?” És nem tudtuk megmutatni, hogy proletárt, dolgozót megváltani nemcsak tömegmozgalmakkal lehet, hanem emberarcú teológiával, a munka misztikus értelmezésével és a hétköznapi megdicsőítésével. S mindezt azon természetes alapon, amelyekre Isten helyezte a munkát.

Hogye volna kedvünk dolgozni, ha tudjuk, hogy nem vagyunk egyedül! Másokért élek, másokért lélekzem, másokban folytatódik az életem titokzatos árama. Ma, a kollektívizmus századában, amikor messzi generációk boldogabb sorsának megcsillogtatásával tömegeket szédítenek, igazán jogosan és eredményesen lehet utalni a munka e kollektív szerepére. A munka célja adja a veretet a másképp elég siralmas paradicsomi átokra. Lótusz a hínáros vizen: a nehéz, fárasztó, nem egyszer szószerint hínáros és szennyes munka felett a család! Bár volna valóban olyan a munka, hogy egy családot el lehetne belőle tisztességesen tartani. Bár emelkednék a családtagok számával azonos arányban a „családi bér” is. Bár lenne nagyobb az emberi rangja annak a munkásnak, akinek nagyobb a családja.

Mit is teszünk akkor, mikor kenyeret keresünk családuknak, s családuknak keresztül a nagyobb közösségeket, államot, Egyházat emberfiókkákkal népesítjük? Csak szolgálatába lépünk az Istennek! Az *Atyának*, „akinek munkatársai vagyunk” (I Kor. 3, 9.), akinek a lényege önmagának közlése; aki felkölti napját a jókra és gonoszokra és esőt ad a föld terményeire, akitől van maga a család is. Nyomába lépünk aztán a *Megváltónak*, aki úgy szerette övéit, hogy utolsó vércseppjét is elfolyatta érettük, frigyre lépett szűz Egyházával, s az idők végezetéig feláldozza magát

mindannyiunkért az Atyának. Halljuk suhogását a *Szentlélek*nek, aki mint a kiöntött olaj, adományával befutja a világot. Adni, adni, adni: ez a Szentháromság! Adni, dolgozni, gyámolítani: ennél nagyobb jussa nem lehet az embernek sem!

Newman írja: „Közbenjárni, szótszólni egymásért: kiváltkép való előjoga a keresztény embernek. Ha nem gyakorolja, ez annak a jele, hogy még nem ismerte meg igazi helyzetét a teremtmények között. Krisztus a közbenjáró odafönt, ő pedig a közbenjáró ide lent.” Ez kereszténységünk lényege; így lehet kiteljesedni Krisztusban és Krisztussá. S ennek családban élő emberek között legelső s legfőbb álmomása, hogy közbenjárjon, teremjen, alkosson a családerért! Ez a ő sorsa és küldetése. Ez az ő *keresztje és megváltása*. Így veszi fel a keresztet naponkint és követi az Urat. Számára más út az Éghez nincs, csak egyes-egyedül az, hogy tékozzolja magát, idejét, vagyonát, mindenét a családjáért, mint ahogy Krisztus tette mindannyiunkért.

Szociális kérdésről, munka racionalizálásáról, tömegek visszatérítéséről beszéltek? Beszéljünk csak a családról, a családról, s megint a családról, s minden százszor egyszerűbb lesz! A lajtorja, mely a dolgozót a Felségesig viszi, élő emberekből van tákolva. Állítsuk be minden munkánkat a család megsegítésére, az istenadta alkalomra, a köteles jótékonyagra, — mindjárt lesz távlata emberi teljesítményünknek. Hirdessük úton-útfélen: munkamegszentelés annyi, mint családméntés. Istentől elpártolt tömegek természetes visszatérítése annyi, mint visszavinni őket a családba! Messze kifestett ködjövő „földi paradicsoma” helyett kössük bizalmunkat és reményünket a valódi földi kis paradicsomhoz, a családhoz, melyben még hallani Isten lépteinek hangját.

Dr. Hajdók János.

Alacoque Szent Margit leveleiből

Ez év július 22-én lesz Alacoque Szent Margit születésének 300. évfordulója. Onéletrajzában alig találunk családi vonatkozásokat. Ezért családi leveleiből közlünk, melyek a Szentet emberi oldaláról mutatják be.

Testvérehez, Jakabhoz, Bois-Sainte-Marie plébánosához, 1687 ápr. 14-én.

Nagyon kedves Testvérem!

Nem akarom elszalasztani ezt a biztos alkalmat, amelyet magad is kívánsz, nekem meg örömet szerez, hogy számodra elégtételt adhatok. Azt írod nekem, hogy üdvödet erre a gyenge nádszálra teszed. De figyelj csak! Nagyon bánkódnám, ha így lenne, hogy kiteszed magad az elveszés veszélyének; hiszen láthatod, hogy senki nem fél saját üdvének elvesztése miatt jobban, mint éppen én, annyira bűnösnek és Isten iránt hűtellenek érzem magam. De mindkettőnknek dolgoznunk kell nyugtalanság nélkül, mert, amint tudod, a dicsőség koronáját nem kapja meg, csupán a győztes, aki kitart mindvégig. Kérem isteni Mesterünket, hogy mi ezek között legyünk.

Nem is hinnéd az örömet, amelyet okozol azzal, hogy buzgólkodol isteni Mesterünk Szent Szívének dicsőségén. Ez, azt hiszem, egyik leg-egyszerűbb eszköz megszentelődésünk elnyeréséhez. S én úgy óhajtom a

tiédet, ebben ne is kételkedjél, mint az enyémet. De ime! kedves testvérem, magunkon erőt kell vennünk, hogy a tökéletességig eljuthassunk; s ez nem csekély, amit Isten vár tőlünk, hiszen Ő Belőled szentet akar nevelni! Igen, igen: Ő szentté akar tenni, ha ugyan Te is híven felelsz az Ő szándékára s követed a Néked adott fényességet. Én meg remélem, hogy nem fogsz húzódozni azoktól a kegyelmektől, amelyek ehhez szükségesek.

És ne hidd, hogy a gondjaidra bízott lelkek üdvének munkálása akadály lenne a tiédben. Ellenkezőleg, ez az útja az isteni jószág elkötelezésének, hogy nagyobb biztonsággal, kevesebb veszéllyel dolgozhass. Örködj hát gondosan kisded nyájad felett, légy számára szerető apa, aki minden lelki szükségükről gondoskodik. És legelső helyen: életed legyen az erény és a jóillat példája, s a Megváltó halmozzon el szent áldásaival. Ne légy odafülvé, odakötvé a világ dolgaihoz, hanem maradj távol tőle, amennyire csak bírod. Semmi emberi tekintetet, hiszen az Isten dicsőségéről van itt szó! Légy édes és türelmes mindenkihez, hogy bizalmat önts mindenkibe, legfőképpen a szegényekbe, hogy hozzád forduljanak nehéz sorsukban. Légy mindenki barátja, senkinek ellensége, mert csak így lehet Isten szerint élni.

De mindezen túl, kedves Testvérem, tartsd tisztán a lelkedet minden büntől s szajadj a veszélyes társalkodásoktól! Bocsáss meg a szabadságért, hogy így merek veled beszélni. Légy meggyőződve, hogy ez olyan szívből jő, amely Téged gyengéden szeret a mi Urunkban; Ő teszi velem, hogy éppúgy örvendjek az Ő szeretetében való növekedésednek, mint a sajátomnak. És vigasztalásom csak akkor lesz teljes, ha látom, hogy semmit sem felejtész ki azokból, amelyek a tökéletességben való előretúráshoz kellenek.

Krlzosztomhoz, polgármester bátyjához

1689 januárjában, abból az alkalmából, hogy felesége, Aumonier Angelika súlyos beteg. (Rá egy évre meg is hal.)

Oly későn kaptam meg leveledet, kedves Bátyám, hogy nem volt már időm, hogy nektek szent és boldog üjesztendőt kívánjak. Meg hogy bebizonyítsam, mennyire le vagyok sujtva kedves nővérem betegsége miatt. Ez a tény valóban kárt tehet abban az őszinte barátságban, amelyet mindig ápoltam irányában; most ne ám, hogy azt higgye, hogy elefedhettem; inkább szeretném, ha megtudja, hogy hamarabb elefejttem — önmagam! Szívemben hordozom őt a mi Urunk Jézus Krisztus Szíve szerint, akihez az ő szándékára novénát akarok kezdeni. Kérem őt, helyezze bizalmát ebbe az isteni Szívbe, és mondasson őt szentmisét a Szenvedésről pénteken, az Ő tiszteletére. Őlelem ezerszer ezt a drága növéremet, és szenvedek, tudva ily nagy fájdalmait. Értesíts hogyléte felől, hogy szűnjék fájdalmam, mért nagyon szeretem őt. Kérem, hogy húzzon hasznát bajából, hogy szenvedése megszentelje őt.

Úgy tűnik, hogy aggódtok, hátha nem lesz az Őr hozzátok egészen barátságos és kedves. De tudjátok meg, hogy Ő több szeretetet vár tőletek, mint félelmet. Ezért hát bizzátok magatokat az Ő szerelmére és engedjétek működni Őt bennetek, felőletek és érettek, összes vágyai szerint, kedve szerint, a nélkül, hogy önmagatokkal bibelődnétek...

Forrás: *Vie et oeuvres de la b. Marquerrite-Marie Alacoque*, II. kötet, Paris, 1915.

Mi nekünk az egyházközség?

Gyarló emberek, gyermekek és öregek, férfiak és nők, zsörtölődő szomszédok, meg-megbotló bűnösök közössége egy lelkipásztorral az élen. A templomunk talán sokszor kopott, a vezetőség vontatottan dolgozik, a lelkipásztor talán lanyha papi lélek.

És mégis szeretjük az egyházközségünket.

Szeretjük, mert számunkra az egyházközség Krisztus ma és itten. Az Egyház Krisztus életének folytatása az emberekben és a történelemben, az egyházközség pedig ennek a szent és titokzatos testnek egyik tagja, rajta keresztül találkozunk megváltó Krisztusunkkal.

Szeretjük, mert mi gyarló emberek egy családot alkotunk Krisztusban. Itt van Krisztus, mert Ő mondotta, hogy ha ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, velük vagyok.

Szeretjük az egyházközséget, mert minden ellentétes vonásunk ellenére az együgyű gyermektől kezdve az öreganyókáig egy gondolatból kell élnünk: ebben a földi vándorlásban, a pogány lelkek hatalmas tengerében hordoznunk kell Krisztust, képviselnünk kell az Ő ügyét, hódítanunk kell Számára a lelkeket. Szeretjük tehát mint a katonák szeretik a bajtársaikat, a csapatjukat, melyben együtt véreztek, akikkel együtt szenvedtek.

Szeretjük, mert az egyházközség a szilárd alap, amelyre lehet építeni. Az alap, a sarokkő ugyanis Krisztus, amelyet ugyan sokan megvetettek, de nincs más alap, amelyre építeni lehet életet és társadalmat, mint Krisztus. Ide hordjuk tehát talentumaink által teremtetett értékeinket, ide kötjük a családokat, ide irányítjuk gyermekeinket, ide adjuk alamizsnánkat, innen merítjük világnézetünket, itt szórakozunk, itt imádkozunk.

Szeretjük az egyházközséget, mert egy otthont és egy asztalt jelent. Egy kenyérből élünk, az Oltáriszentségből, egy otthonunk lesz az égben, az örökkévalóságban, amelynek szerény előképe a mi szuterrenba ágyazott vagy a romokból összetákoltt avagy pompás templomunk. Ide kell vinni gondunkat, itt kell találkoznunk a szentáldozásban, itt kell résztvenni a szentmiseáldozatban, innen kell erőt vinni otthonunkba, innen visszük a világnézeti tájékozódást, innen kapjuk az életet, éspedig keresztségben az örök életet, innen hozzák az erőt az utolsó útra, innen indul el az új élet a családba, innen kapjuk meg a szent nemességet, Isten gyermekeinek kiváltságát a szegény elesett emberek között.

Szeretjük végül az egyházközséget, mert innen kapjuk Krisztus világos akaratát. Az Atya küldte Krisztust, Krisztus küldte az apostolokat s bennünk az Egyházat, az Egyház jelöli, a Szentlélek felkeni Krisztus helyettesét a pápát, a pápa küldi a főpásztort, a főpásztor küldi a lelkipásztort, a lelkipásztor küld minket. Tiszta, egyenes kapcsolat magával Istennel.

Ez nekünk olyan boldogságot és lekötelezettséget okoz, hogy minden gyarlósága, emberi gyengesége ellenére is szeretjük forrón, áldozatosan Krisztust — egyházközségünkben.

P. K.

Krisztus Pesten és Budán

A Kun-utca „plébánosa”, Galambos „atya” — errefelé csak így hívják — elhozta ide, a legnehezebb városrész kellős közepére a Megváltót. Kihasított neki az Egyházi Főhatóság 288 házat mintegy 10.000 lélekkel, hadd küszködjék velük. Hadd ölje bele ifjúságának minden idealizmusát, tiszta tekintetének hősi akaratát. S ezen egy év és egy hónap alatt — mindössze ennyi idő s a plébániai jogkörrel felruházott lelkészség — szinte csodát tett.

A pajta-templom

Ott állunk a kunutcai bérelt egyházközségi ház udvarán. A szűk udvarra jóságosan és glóriásan néz le Szűz Mária a májusi oltárról. Az oltárt virágözön borítja, fehér pünkösdi rózsák, illatos kerti rózsák, margaréták. „Nem is tudtuk, — magyarázza az oltárdíszítő nővére — hogy díjat nyertünk, 200 frt.-ot az oltárdíszítéssel. Úgy látszik, titokban itt járt a Katolikus Akció embere, s a mi díszítésünket találta legszebbnek a városban.”

Az oltár nem valami művészi kápolnában áll azonban, hanem majdnem a szabad ég alatt. Félszerfele végződése van a bérháznak, ott az oltár. A hívők nagyobb része természetesen csak a szabadegű udvaron tud elhelyezkedni. Nem baj, errefelé nem igényesek az emberek. Jönnek azok májusi áhítatra naponkint; vasárnap 5 szentmise is van, mindegyik zsúfolt udvarral.

Máskor meg egyházközségi „kulturházzá” alakul át az udvar, színpaddá az oltár emelvénye. Csak legutóbb is közel ezer ember nézte végig az ötórás előadást, a „Szakadék” színpadi játékát. Minden vasárnap van valami. Hol a *leányok*, hol a *legények*, hol a *Credo*-sok, hol a *Ritá*-sok, hol a *bábszínház*asok, valaki mindig műsoron van és szórakoztatja s tanítja a külváros hitre és tudásra szomjas népségét.

Pénteken pedig a „menyasszonyiskola” órái vannak. Istenem! — elgondoljuk — hiszen csak itt a szomszédban vannak helyek, ahol pénzért adják a szerelmet. Hány fiatalember hagyta ott tisztaságát és egészségét! S ugyanakkor két utcával odébb egy alacsony, tűzesszemű „atya” arról beszél a 80—90 menyasszonynak-vőlegénynek (mindig vannak ennyien!), hogy mily boldogság, ha ketten igazán szeretik egymást, megbecsülik egymást, ez a Teremtő felséges terve, s a házasság gyümölcse a gyermek, akire egész mennyország vár . . .

Bogrács és szegények

Az udvar végében éktelen nagy és kormos bogrács áll. Ebben főzik a kosztját az Egyházközség szegényeinek. Ezeknek az élet színpadjáról letaszított, B-listás, máskor meg bűneiktől összeroppant szegényeknek, akik nem kellenek már senkinek. Itt embernyi embernek nézik őket, még rongyaikban is Krisztus hírnökeinek, csajkájukban párolog a csőtetésztás leves, a nagynehezen beszerzett húsból főtt gulyás. 180 szegény kap itt nap mint nap ennivalót! Óriási szám, ha gyorsan hozzágondoljuk, hogy Budapesten 103 népkonyhából márcsak 17 működik, a többi kénytelen volt leállni a nagyfokú szegénység miatt.

Azonfelül van az Egyháznak itt 25 teljesen gondozott családja is, ahol a kenyérkereső meghalt, hadifogoly vagy börtönben ül. Ezeket teljesen ellátják ruhával, lábbelivel, élelemmel, pénzzel.

Ott ül a pap egész nap az „írodának” titulált kis szobában s a szegény elesett emberek jönnek; egy se megy el segítség nélkül. Kinek kérvény kell, kinek egy kis kölcsön, kinek falat kenyér, kinek csak biztatás. Valamit mindenki visz magával.

Honnan az *anyag*i lehetőség ennyi ember istápolására? Maguktól a hívektől! Szentmisék, litániák alatt kint áll az udvaron a *Szent Antal* kosara, fonott pék-kosár. A hívek, ahogy jönnek, dobják belé a kenyeret, ruhát, szeretetcsomagot, pénzt, ki amit tud. A kosarat naponként többször ki kell üríteni. Elgondoljuk, hová is tegyük ezt az áldozatkész szellemet? Képzeletünk megnyugszik a katakombák Egyházán, amikor a szentmisén offertóriumkor összeszedték a Krisztusnak és a szegényeknek hozott kenyeret és bort. Iszákkal járt a fődiákonus, kancsóval a diákonus. Valóban az őskeresztények szelleme leng itt e kopár tűzfalak között . . .

A „Munkás Krisztus” gyámolítása

S ez a szeretet és áldozat el se fér ezen az udvaron, ebben az Egyházközségben. Hírét hallják, hogy *Kőbányán* szervezés alatt van a Bajcsi Zsilinszky-úti lelkeszség. A lelkeszség folyamodványában a „Munkás Krisztus egyházközsége” címét kérte magának. Csupa munkás, szegény dolgozó lakik a környéken. Nosza, ha egyszer olyan szegények ott is az emberek, összetanakkodtak a kunutcai katolikusok, hogy megsegítik őket. Gyűjtést indítanak, egyetlen gyűjtésre 600 frt-ot szednek össze. Viszik örömmel a még kintebb élő tagjaihoz Krisztus Urunknak. „*Vinculum charitatis*” — prédikálja a pap. Az egyszerű nép megérti, szent szövetségre lép („testvér-plébánia”!) a kőbányaiakkal, s támogatja mindenben, hiszen még „náluknál is szegényebbek”. Igen, itt szegénységből és szeretetből folyik a versengés. Csakúgy, mint Szent Pál idejében, amikor az Apostol a szegény Galáciában gyűjtött a még szegényebb jeruzsálemi hívek számára . . .

Házapostolok

Sokat kell dolgoznia a papnak meg Boldog Alexia anyja utódainak, a *kalocsai Miaszszonyunk Nővérek* e külvárosi településének. Itt valóban azt teszik e francia „kanonok női rend” magyarországi bajtásai, amit tett az alapító Anya: szegényeket gondoznak, családokat látogatnak, foglyok ruháit foltozzák s az elhagyott leánygyermekkel bibelődnek teljesen ingyen.

Rajtuk kívül van azonban még átfogóbb szervezet is az egyházközségben, éspedig a *tömb-, csoport- és ház-apostolok* szervezete. 300 ember vett részt a házapostolok tanfolyamain, közülük mintegy 80 % mindmáig megállta a helyét!

Minden házban van hát követe a szent ügynek, az egyházközség lelki és testi megsegítésének. A házapostolok tartják nyilván a szegényeket, ők gyűjtik össze havonként a „megajánlásokat” (pénzbeli vagy természetbeni segély a szegények javára). A házapostoloktól aztán nyugta ellenében átveszik a *Karitászhölgyek* a segélyeket s eljuttatják az egyházközségi irodához. Igen, ezek a házapostolok és Karitászhölgyek nemcsak a tevékeny szeretet gyakorlatában tűnnek ki, hanem a lelki élet terén is példát adnak. Legtöbbször közülük vagy napi vagy heti áldozók!

Igy aztán megértjük, honnan az áldozatos testvéri szeretet bennük. Az eucharisztikus Jézus táplálja őket a lélek borával és kenyerével! Ezek is csakúgy, mint a *tömb- és utcaapostolok* (ezek mind férfiak!), Krisztusból élnek és Krisztusnak élnek a szegényeken keresztül!

A „lehetetlenség szentje”

Honnan ez a bámulatos eredmény? — kérdezzük Galambos atyát. *Szent Ritától!* — feleli a legnagyobb természetességgel. Hát igen, Szent Rita († 1457) a lehetetlen ügyek égi pártfogója. Először szűz akart maradni, majd egy erőszakos emberhez kényszerítették szülei; ott is helytállt; lett belőle szent édesanya; gyermekei halála után meg apáca. Ezen a zegzugos életúton tudott Szent Rita mindig egyenesen járni. Ő igazán megérti az emberi gyöngeségekben, szerencsétlen helyzetekben fulladozók segélykérését. Az egyházközség is Szent Ritáról van elnevezve. Talán sehol az országban nem tisztelik úgy e névről is ritka Szentet, mint itt a környéken.

Még az egyik protestáns főmérnök is néki tulajdonítja, hogy sikerült az elmúlt napokban az Egyházközség egy nagy ügye. A szomszédos telken u. i. *gumigyár* volt, a főváros tulajdonában. Megostromolták a külvárosiak Szent Rita égi trónját, s a főmérnök úgy tudta intézni dolgait, hogy a gumigyárat átszállították másfelé (csupán a leszerelés 180,000 frt.-ba került!), és a telket házastul együtt megkapta a fővárostól az Egyházközség.

Lesz most már nagyobb helyiség kultúrháznak, irodáknak, a kis napközi-otthonosoknak is. Talán még templom is kitelik idővel a telekből. Ott áll majd Isten háza magasra emelt torony-ujjaival a zsibárusok asztalai és sátrai felett.

Krisztus a budai romházakban

Ez meg itt Buda, éspedig az ostrom alatt megtépett II. kerület. A házak nagyrésze ma is még tátong a hatalmas belövés- és bombanyomoktól. Egyik bérpalota ledőlve, a másik most emelkedik fel poraiból. Az emberek is „ledőltek”. Sehol az országban annyi állásvesztett, szerencsétlen és kifosztott ember. Itt dült legtovább a háború, itt robbantak az utolsó napok szervonatai, fegyverraktárai, hogy utánuk százan temetődjenek az óvóhelyek s pincék törmelékei közé. Jár-e Krisztus ezen a vidéken?

Igen, jár. De — érdekes — egyáltalán nem abban az arányban, ahogy a csapások súlya után az ember elvárná. Cseppet sem áll, hogy a leszegényedett középosztály — errefelé legnagyobbbrészt régi középosztálybeliek laktak és laknak ma is — az Egyházban látná egykori pozíciójának mentsvárát. A szenvedés itt is édesgeti az emberek szívét Istenhez, de csak annyira, amennyire ma országszerte észlelhető a vallásos megújulás. A mult ellenben itt kísért áldatlan hordalékaival együtt. A plébános például alig tud errefelé családokat látogatni. A családok szegénylik elesettségüket, a 3—4—5 szoba helyett a szoba-konyhás romos lakás egyszerűségét. Inkább „nincsenek otthon”, ha jön hozzájuk a pap. Egy újfajta keménységgel veszik körül magukat, a jobbra váró álmodozással. Ez is „misszió” hát, teljesen új módszerek kellene hozzá!

A villák órányékában

Az *országúti (Margit-körúti)* ferences-plébánia óriási kiterjedésű. Ide tartozik voltaképpen az ugyancsak ferences vezetés alatt álló *Pasarét* meg a szintén ferencsendiektől irányított hűvösvölgyi *Szentföld* is. Azoknak külön Karitász-szervezetük van, külön lelki (házapostol) rendszerük, csupán jogilag tartoznak ehhez a plébániához. 24.000 ember van ezen a nagykiterjedésű plébánián. Mi most csak a belső, közvetlen a plébánia és a körúti szüzmáriás templom körüli körzetekről beszélünk.

A *templom*. Kopott, a bombák nyomai éktelenkednek rajta. Egyik angyal szárnya az oltáron — régi barokk angyal — letörve. Nem baj, —

jegyezte meg valaki — ma biz az angyaloknak is sokszor gyalog kell járni. Az angyalokat ezúttal a *Karítász-hölgyek* képviselik, akik a szegényeket felkutatják, ellenőrzik, lajstromozzák és gondozzák. Meg a *harmadrendiek*, — 150 új taggal — akik azonban nem mind ezen a vidéken laknak.

Ki hinné, hogy az egykor pazar rózsadombi villák ma nyomorgó családokat takargatnak. Van egypár „új gazdag” is, ezek azonban távol tartják magukat az egyházközségi élettől. Főleg nagyon sok az *öreg szegény*. Mintha a főváros valamennyi öregje itt lagnék. Ezek az öregek nagyrészt gyermekek nélkül vannak! „Súlyosan beteg, — olvassuk az egyik Karítász ellenőrzőlapon — hátgerincsorvadása van, teljesen legyengült. Teljesen munkaképtelen. Nincsen senkije, aki támogatná.” S Mária nővér figyelmeztet, hogy az illető: „özvegy”. Valóban rászorul a támogatásra! És a gyermekei? Az övé és a többi nyomorba jutott, állását veszített, az életből elriasztott öregé? Az a természetes, hogy az öregeket saját gyermekeik ápolják. Nem kellett a gyermek, vagy elég volt belőlük egy, a kettő már sok volt. E sorok írója egyik szomszédos gimnáziumban tanított s osztályában 30 gyerek közül 20 egyke volt. Most ezek az egykés és egysés elaggott szülők várják számadásukat, ahogy közelednek sírjaik felé. A keresztény szeretet nem nézhet az egyéni bűnökre és a nemzetellenes pusztításra akkor, amikor végveszélyben van valaki. Meg kell menteni az életnek, mert „jobb így lenni, mint sehogy sem lenni”. De mennyivel szebb lenne gyermekekkel megáldva lenni, akiket a Gondviselés a természetes istapolóknak rendelt az öregkor idejére.

A dicsó és sokszor megírgyelt rózsadombi villák árnyékában tehát ez húzódik meg. Csak a Szeretet tud kevés fényt vinni ezekhez az emberekhez...

Családmentés, házapostolok

Vannak aztán másféle emberek is erre felé. Akik bátran nekivágnak az életnek. Házmesterek, munkások, gyermekbefogadó tisztviselők. Ezekből szerveződik meg a *házapostolok* intézménye. Eddig 250 beszervezett ilyen házapostol van. Gyűlésük minden második csütörtökön. Ők a kerület lelke! Ők tartják nyilván az igazi rászorulókat, a házasságrendezést kívánó együttélőket, a betegeket és szegényeket. Ők verik a harangot missziókra, egyházközségi ünnepélyekre. Hozzák havonként a házak lakóitól a „megajánlásokat” (havonként 2—3000 forintot). Egyáltalán ők tesznek mindent, ami történik az egyházközségben. Hitükben erősek, a katolicizmus javát teszik. Még a protestánsokat is ráveszik, hogy segítsék az elesetteket. Az egyik protestáns család pl. havi 30 forintot ajánl meg rendszeresen.

Csak ott nem gyűtenek, ahol a kiírás figyelmeztet: „Itt nagyon szegények laknak, nem lehet gyűjteni.” Ide azonban már vinni kell valamit. Ekkép a házapostolok valamely formában behálózják a mindenrendű-rangú hívők egész táborát. Némelyikük egész villacsoportot vállal, hogy gyűjtsön, amit lehet. Van, aki babot ad, van, aki lisztet. Egyik módosabb család havi két mázsa tüzelőt tudott adni rendszeresen. Az amerikai segély megszüntetésével is még teljes ellátásban részesítenek 30 családot az egyházközségben, azelőtt pedig 270-et. Ezenfelül most is tudnak összegyűjteni még annyit, hogy 100 család rendszeresen kap heti szerszomságot.

Az anyagi megsegítésen kívül a lelkit sem hanyagolják el a házapos-tolok. Az ő érdemüknek tudható be, hogy ma már tizenkét 31-es csoport végzi a szentóra-ajátatosságot. Eredeti és a helyi viszonyokból folyó ötlet volt a „*családi napok*” megrendezése. Fent a *Svábhegyen*, az Erzsébet-nővéreknél minden vasárnap „rekollekciós” nap van. Felkerekedik a család s megy, zarándokol fel az Alkony-utcai intézetbe. Papástul, mamás-tul, gyerekestül. Reggel aztán szentmise, majd napi három „elmélkedés” van a nap folyamán. A táj tündéri, a levegő is magaslati; kirándulásnak is jól elmenne ez a tábori misés, közös ebéd hangulatában feloldódó lelki-nap. Talán első ilyen irányú kezdemény, hogy a családtagokat ne szá-kítsuk el egymástól — még a lelkigyakorlat címén se!

Ezen a vidéken a munkás nemigen jutott szóhoz. Ma már azonban megnyilatkozik, éspedig szabadon és fesztelenül. Hitvallóan. Gyónni jön az egyik javakorbeli, kétkézi dolgozó. „En 20 éve nem gyóntam, atyám, — mondja — de most elgyűttem, mert támadják Egyházamat.” A szorongatás idején megtalálja az Egyház kezét az a munkás, aki tudja, hogy legfőbb kincse, a hit, veszélyben forog. Bebiztosítja magát, gyó-nik, áldozik, hogy senki tőle el ne rabolhassa azt, akit éppen az üldözés szelője revelált neki.

Igen, a fejlődés útja ezen a háborútól legjobban megtiport vidéken is kettőben van: a *szegényekkel és dolgozókkal* való törődésben és a *több-gyermekes családokban*. S ha az Egyház ezt a kettőt megtalálja, talán nem nagy kár a rombadőlt Rózsadombért és az elárvult Margit-körútért...

Dr. Kisdi Gergely.

A Szegedi Apostoliskola

Szeged, a katolikus Alföld metropolisa, nem egy evangéliumi eszmét termelt már ki falai között. A Délvidék katolikus végvára ez a város, a szanaszét szóródó tanyák középpontja, a megújuló katolicizmus egyik kirepítő fészke. A lokális hagyományok szaga érzik azon a remek teren is, amelyet — egyelőre még — egyedül ez a város őrizget újkeletű „főiskolájában”. Ez az iskola valóban az, amit címében hordoz: „*Hitok-tató és Apostolképző Főiskola*” a szegedi Jézus Szíve Népleányai fenn-tartásában és gondozásában.

Főiskola — kollokviummal

Hogy főiskolai jellege kidomborodjék, már a felvételi szabályok ki-kötik, hogy csak középiskolát végzett vagy — ritkább esetben — ezzel egyértelmű műveltségi szinten álló nők lehetnek hallgatói. De a főiskola egész rendje, módszere, négy féléve, kollokviumai, lecke könyve, tan-anyaga, mind azt hirdeti, hogy itt valami egészen komoly kezdeménnyről van szó. Jelen félévben 14 professzora van a Főiskolának, s mintegy 30 elsőéves hallgatója. Tanulmányi szigor őrökdi a leadott anyag lelkiismeretes számonkérése felett, *Veni Sancte* év elején, *félévi zárás*, stb. Megüt bennünket az egyetem illata, ahogy lapozzuk a Szabályzatot.

Mindez nem baj; ha „főiskola”, hát hadd legyen igazán az! Sőt ezzel a komoly fellépéssel sikerül maradandót alkotniok a Szegedi Hittudo-mányi és Bölcséleti Főiskolákról kikerülő (nagyreszt jezsuitákból álló)

tanári karnak. Ha egyszer látja a hallgató, hogy itt szakasztott olyan alaposan képezik ki, mint az egyetemen, talán még alaposabban, — akkor nem sajnálja azt a sok szurkolást sem, amely megelőzi vizsgáit. Elvégre itt még *oklevelet* is adnak a kezébe a két év (négy félév) sikeres elvégzése után. Ezzel az oklevéllel még kenyér is kerülhet a kezébe.

Apostoliskola — lelkiességgel

De nemcsak kenyérből él az ember, még a tanyákra készülő fiatal hitoktatónó sem! A Főiskola címében levő utalás, — „*Apostol*-iskola”, — meg a *Xavéri Szent Ferenc* égi védnöksége alá helyezett egész intézmény: a leglelkében hordozza a jövőendő misszionálás csiráit. Nemcsak az iskolapadokra gondolnak itt az előadó tanárok, hanem az *egyesületi életre*, a *vándor igehirdetésre*, *beteglátogatásokra*, *búcsújárásokra*, a *népi élet* szakrális megnyilvánulásaira s mindenre, ahol alkalommal, alkalom nélkül hirdetni lehet az Evangéliumot. Ha Franciaország és a megfigyelők szerint Németország is ma már szállóigeszzerűen „misszióterület”, — az bizonyosan a Nagy Magyar Alföld is.

Errefelé házalnak buzgón a világvégét hirdető jehoviták, a Tisza-tájon csatangolnak a fanatikus hitű ádventisták, baptisták, reszketősök, szombatosok és üzenethordozók, mind megannyi hamis lélekkufár, a szekták bárgyú tanításaival. Elér-e a sokszor 40—50 km-re lakó egy-két papnak a keze a fehérfalú tanyák magáramaradt népéig? Aligha; valósággal *hithirdetők* kellene ide, akik ottrekednek egy-egy tanyaközpontban, nagyobb településen, s onnan helyből árasztják a szeretet és hit melegét drága magyar népünkre! Egy kissé hasonlatosak lesznek a kínai katekétanókhöz, akik teljesen pogány környezetben, a vicsorgó buddhák pagodái tövében ütik fel sátrukat s lesznek az Igének messzehintett magvai. Áldott, felséges és történelmetcsináló munka!

Talán 1946 október idusán, amikor Németh Béla jezsuita tanár, a Kollégium rektora megnyitotta a Főiskolát, nem is gondoltak arra az első növendékek, hogy ezt a dátumot többé aligha fogja elfeledni a magyar katolicizmus. Új korszak kapujában állunk, a *világi apostolok* sorompóba kell hogy álljanak! E Kollégium szelleme intézményesíteni és sudárba akarja szökkenteni ezt a ma még alig megmozdult gondolatot. És pedig a főiskolai jelleg külső keretein kívül magának a *tananyagnak* választékos feldolgozásával és elrendezésével is.

Tanítás és élet

Komoly *hittudományt* kapnak itt a hallgatók, *lelkipásztorkodástan*nal és *erkölcstudománnyal* kiszélesítve. S minthogy a néppel akar a hallgatóság később együtt élni, a *vallásos néprajz* világát is feltárják a ma már országos hírű Bálint Sándor működése nyomán. Megkapja a hallgatóság a *hitvédelem* és *aszketika* mellett az *egyházjog* és *egyház történet* főbb mondanivalóit is. Amit e téren a *társadalomismeret*, *pedagógia*, *kateketika*, *liturgia* nyújthat, az is a növendékek birtokába megy át. A teljesen *gyakorlati tantárgyak* (szónoklattan, egyházi zene, ének, egyesületek vezetése) apróra váltják a súlyosabb tantárgyak mondanivalóit. Szombatonként aztán *gyakorlati bemutatók* vannak (ének, népi tánc, játékok, Szív-gárda, stb.); ez az óra aztán átvezet már magába az életbe. Így lesz fok-ról-fokra élő élet a betűből, rátermettség, kiiskolázás, felkészülés a teológia kincseiből.

Két tantárgyból kell bővebb ízelítőt adnunk. Az egyik a *lelkipásztorkodástan*, a másik a *vallásos néprajz eszközei*. Ilyen egészen új feje-

zetek vannak itt: Búcsújárás lelke, szervezése, rendezése. A búcsújárók kezelése. Teendők zárandoklás közben és a helyszínen. A primícia mint a család és mint az egyházközség ünnepe. Lakodalom, lakodalmas szokások. Jámbor szokások ápolása, prolán elemek kiküszöbölése. Házassági évforduló. Viszálykodó házastelek. Szolgálatok a családi béke érdekében. Kötelességek a halottak körül. A halott öltöztetése és ravatalozása. Virrasztás, halotti tor, végrendelkezés. Késői keresztelések. Az egyházközség liturgikus, kulturális és szociális közössége. Alkalmi munkások, cselédek, diákok lelki gondozása. Családok tervszerű és rendszeres gondozása, stb. S a lelkipásztori munkák magasabb egységbefoglalása.

A terv szép, lehet vele korszakot csinálni; minden az emberektől függ! Az előadóktól és a hallgatóktól! Ha csak kicsiny töredékében is sikerül megvalósítani ezt a merész álmot, akkor is nagyon sok történet. Megalapították és megmentették Isten Városát azon az ingatag talajon, melyet Széchenyi nagy magyar parlagnak hívott!

Palánkay Tibor S. J.: Két gyűrű egy boldogság. Budapest, Korda 1947. 171 l., ára 12 forint.

Palánkay könyve a mai idők egyik legégetőbb kérdésére, a tiszta és eszményi keresztény házasság előkészítésére vet világot. Kimutatja, hogy az eszményi, boldog házasság még az emberi tökéletlenségek ellenére sem elérhetetlen ábránd, nem a leányszobák elmélázásainak, a fejlődő és új családi fészkek után vágyódó fiatalember képzelőtehetségének légvár-építménye, hanem valós cél, amelyet körültekintő okossággal és önfegyelmességgel el lehet érni.

A tárgy kifejtésében lélektani következetességgel jár el. Csak annyi elméleti megalapozást hoz, amennyi okvetlenül szükséges, s a kérdést inkább a gyakorlati oldalról fogja meg. Mindenegyben tanácsát a lelkipásztori életből vett példákkal támasztja alá, ami az olvasót meggyőzheti a mondottak valóságáról. Mindenre kiterjeszkedik, amit a házasságra készülő fiataloknak tudniok kell. Pedagógikus tapintattal vezeti őket lépésről-lépésre, megvilágítja a házasság lelki, jellemnevelési s anyagi feltételeit, nem hallgatja el a nagy célért hozandó áldozatokat sem a jelenben, sem a jövőben, feltárja a nehézségeket, a külső és belső akadályokat, bölcs tanácsokat ad a bonyolult esetek megoldására, a jövőben boldog házasság szempontjából felmerülő kételyekre, végül pedig költői lendülettel, de mégis a valóságnak megfelelően vázolja a lélek kitérésének, szűkebb célhoz jutásának boldogságát, ami nem más, mint két léleknek kölcsönös jutalma, akik életüket Isten elgondolása szerint és kegyelmének felhasználásával a sírig tartó egyesülésre kötötték össze. Boldogságuk hasonlít a „via unitiva” céléréséhez, s annak földi visszténye.

A szerző a kérdésben tapasztalt szakember. Művéből kitetszik, mily sokan fordultak hozzá tanácsért, akiknek az élet egyik legfontosabb problémája megoldásában segítségre szorított. Kíváncsi volna, ha a könyv minden serdülő ifjú és leány könyvtárában helyet foglalna és annak elveit alaposan áttanulmányoznák. Sok kiábrándulástól és csalódástól óvnák meg magukat a jövőben és elejét vehetnék a szerencsétlen házasságoknak.

Az engesztelés forrásánál

Vannak fizikusok, akik szerint az *entrópia* vet majd véget egykor a világnak. Az energiák fokozatosan hővé alakulnak át. Az erőkülönbségek megszűntével megáll a mozgás és langymelegbe fullad a világ. Ez lesz-e a mindenség átmeneti halála, nem tudjuk, — de hogy az *erkölcsi világban* már ma is ezzel a jelenséggel állunk szemben és haladunk a végső entrópia felé — alig lehet tagadni. A szeretet fokozatosan kihűl a szívekben. Az Üdvözítő szavai jutnak az eszünkbe: *Amikor majd sokak szívében kihűl a szeretet, akkor jő el a vég.* (Mt. 24, 12.) Tulajdonképpen nem is tudunk már igazán szeretni, sőt azt sem tudjuk, mi az igazi szeretet. Mert amit ma ezzel a névvel szoktunk jelölni, nem az.

Az engesztelés pedig a szeretet legizőbb formája.

Tékozlás tér és idő felett

A jelenkor világfolyamatainak legmélyebb rúgója kétségtelesen a társadalmi kérdés, a szociális igazságosság. Főnséges evangéliumi program! Illetőleg annak csupán a fele. Mert a *jog és igazságosság* csak kiindulópont, alap, amelyre az *irgalom és szeretet* égbeszőő tornyát kell emelni. Ugyanígy az emberi személyiség méltósága, a *szabadság* csupán előfeltétel. Arra szolgál, hogy önként visszaadjuk Istennek és megvalósítsuk a keresztény életeszményt, a *szabad szolgálatot*. Az emberek közötti *egyenlőség* szintén az Evangéliumból csörgedezik elő, még akkor is, ha sok keresztény megféledezett erről. Azonban ez is csak a feleút, melyet be kell fejeznie a nemes keresztény *alázatnak*. A mai ember azonban csak jogot, igazságosságot, szabadságot és egyenlőséget ismer. Mindez nem más, mint az egyén szuverenitásának biztosítása. Tehát valamennyi gyökerében önzés: *Én... Én... Én!*

Az engesztelés alapállása pedig: Te... Te... Te!

A mai embernek mindig ceruza van a kezében. Számol. Tud adni is, de csak a megfelelő ellenérték fejében. Pénzt ad, hogy örömet kapjon, mosolyt ad, hogy mosolyt arasson, szolgálatot ad, hogy elismerést kapjon. Ad „hozomra” is; ha kell, várni is tud, — de ilyenkor a kamatokat is behajtja. Minden adakozás befektetés. Uztet. Csúpan egy van, amivel szörnyen fukar: az *idő*. Hogyne, hiszen számára ez a minden. Mulandó kis életének egyetlen mértéke. Már pedig korunk teljesen az *élet*, éspedig a földi élet igézetében áll. Ez hite, vallása, misztikája és filozófiája.

Az engesztelés pedig ezzel szemben az idő és az élet önfeledt tékozlása.

Isten stílusa mindig az, hogy ahol elárad a bűn, ott túlárad a kegyelem, és amikor az evilágiság paroxismusát éljük, akkor engesztelő és vezeklő lelkekkel árasztja el Egyházát. Most is ez történt, hogy miközben a világ mindjobban az önzés karjaiba, vetette magát (akár élvezet, akár erőszak formájában), a Gondviselés fokozatosan az engesztelés nagy gondolatát állította a hívők elé. Először forrását és tüzes kohóját tárta föl és megmutatta *Jézus legszentebb Szívét*, azután Lourdesban és Fatimában a *Szűzanya szeplőtelen Szívéből* hangzott el a fölszólítás: Engeszteljenek! Majd XI. Pius pápa *Miserentissimus Redemptor* c. enciklikájában az összes híveket figyelmeztette az engesztelés szükségességére. Jelenleg uralkodó szentséges Atyánk, XII. Pius pápa a háború borzalmi között ismételt szöveget intézett a világ katolikusaihoz és az engesztelésre szólította föl őket. Ezt a nagy üzenetet tolmácsolja itthon Magyarország hercegprímása és minden alkalmat megragad, hogy a hívek lelkét fogékonnyá tegye az Egyház eme nagy ügye iránt.

Ezek előrebocsátása után tegyük föl a kérdést: *mi az engesztelés lényege?* Egy mondatral felelhetünk: *Krisztus megváltói művének folytatása.*

Az emberiség azonban nem akarta befogadni a Megváltót. Visszautasította közeledését, üldözte hívogatóját és keresztre feszítette jótevőjét.

A szív drámája

Álljunk meg itt és kulcsoljuk imára kezünket, mert a szeretet földi történetének páratlan pillanata, a szív drámájának utolérhetetlen jelenete tárul elénk. Az a szív, mely igazán szeret, nem vonul vissza, sértett büszkeséggel, ha visszautasítják, hanem új lehetőségeket keres. Jézus legszentebb Szívében is e pillanatban egyetlen vágy lüktet viharosan: Megmenteni mindenáron a szerencsétlen emberiséget! A szeretet extázisában és e Szív kohójában nyílik meg a másik lehetőség: *A világ nem akart az Ő isteni sorsában részesülni, hát akkor Ő merül el egészen a bűnös világ sorsában!*

Ezen a ponton el kell hagynunk a fogalmi gondolkodás nyelvét. A szeretet víziókban beszél. Ime, most Krisztus összegyűjti a világ valamenyny bűnét és belesajtolja a keresztre. A gyalázat fájának minden forgácsa, minden atomja át van itatva bűnnel. Azután magára veszi és viszi föl a Golgotára. Így ment föl egykor Izsák a Mória hegyére s közben kérdezte: — *Atyám, itt a fa és itt a tűz, de hol az áldozati állat?* Jézus viszont így suttog a keresztré súlya alatt: — *Atyám, bakok és tulkok vérében nem leled kedved, íme, most én lépek helyükbe.* Ott fönn a bűnös világ ormán teljesen egyesül gyalázatunk fájával. Egész kifeszült testével, kitért két karjával leplezi, takarja. Szinte halljuk a legszentebb Szív lázas lüktetését: — *Atyám, ne a bűnt nézd, hanem engem!* A megváltás előtti pillanatokat éljük, az utolsó szörnyű bűnt most szögezik bele a keresztre, az áldozat pedig így imádkozik: — *Atyám, bocsásd meg nekik, nem tudják, mit cselekszenek!* Az első kiontott vér egykor bosszúért kiáltott föl az égbe, az utolsó csepp a megváltatlan földön bocsánatért eseng.

Ha föl tudjuk fogni e perc irtózatossúlyát, akkor halálraváltan, rekedt torokkal hörögjük: — Emberek megálljatok! Hiszen itt egy újabb eredeti bűn következik, amelyhez képest az első semmiség! S a világ valamenyny bűne ehhez képest semmiség! Mi lesz ennek a megtorlása, ha már az első bűn nyomában is annyi átok hömpölyög!

Valóban az ég elsötétül, a sziklák kőkemény szíve meghasad. Az Atya letekint a sötétségbe borult földre. E pillanatban nem lát mást, mint egyszülött Fiának halvány testét derengeni a homályban s e testen öt frissen kinyílt bíbor virágát, a szeretet misztikus rózsáit. Az egész bűnös föld fölött e pillanatban egyedül a szeretet

csodája világít. A mi szemünkben valamennyi bűn együttvéve nem nyom annyit, mint ez az utolsó: Krisztus meggyilkolása. Az Atya szemében azonban valamennyi bűn, beleszámítva ez utóbbit is, nem nyom annyit, mint Krisztus önfeláldozása. *A szeretet győzött a bűn fölött. Isten megengesztelődött.*

A mi engesztelésünk

Ezek után kerülhet sor a *mi* engesztelésünk kérdésére. Azt mondtuk róla, hogy Krisztus megváltói művének folytatása. Ez közelebbi megvilágítást igényel.

A természetes és természetfölötti világ fölséges harmóniába olvad. Ez utóbbiban Krisztus az út, igazság, élet és a mindennapi kenyér. Mármost e természetfölötti világ is úgy van berendezve, hogy bár minden élet Krisztustól jön, mégis ezt az életet emberek közvetítik számunkra, minden igazság Krisztus kinyilatkoztatásából származik, de apostolok, hithirdetők ajka hozza hozzánk. Ő az élet kenye, de papok fölszentelt keze osztja. *Tehát természetfölötti életünk alaptörvénye is a szolidaritás.*

Krisztus tehát vitálisan és organikusan él és működik Egyházában. *Én veletek vagyok a világ végezetéig*, ezek a szavak nemcsak az Oltárszentségre vonatkoznak. A többi szentségben is Krisztus közeledik: Péter kereszttel, Apolló kereszttel, valójában mindegyik által Krisztus kereszttel. A szószéken egy névtelen pap prédikál. Ővé a hang, a stílus, a fogalmazás, ővé a temperamentum. De mindezek köntösében Krisztus szól hozzánk. *Aki titeket hallgat, engem hallgat.* Az isteni Üdvözítő feledhetetlen éjjeli imádságai szintén tovább élnek az Egyházban. Szerzetesek kelnek föl minden éjjel s ugyanazokat a zsoltárokat zengik, mint egykor Krisztus. Helyesebben most is Krisztus imádkozik bennük és általuk. *Ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, közöttük vagyok.*

Jézus általunk engesztel

És mi van Krisztus engesztelő szeretetével? Az már nem él tovább az időben? Szívének legszentebb szorongásai, mint megannyi misztikus virág, már csak préselt virágként élnek a liturgia megemlékezéseiben? Elképzelhetetlen. Viszont Ő maga megdicsőült állapotában már nem szenvedhet. Mit tesz tehát? Az utolsó vacsorán kenyeret és bort vesz a kezébe és testévé, vérévé változtatja, így aztán, bár el kell mennie, *szentségileg* tovább is közöttünk maradhat. Azóta pedig napról-napra emberszíveket vesz a kezébe és a maga legszentebb Szíve képmásává konszekrálja őket. Bennük és általuk, jóllehet megdicsőült állapotában már nem szenvedhet, — *kegyelmileg* megsokszorozza önmagát. Szentséges Szívéhez hasonult emberszívekben folytatja áldozatos szeretetének nagy művét. *Az engesztelő hívekben tehát Jézus él tovább, szentséges Szívével kegyelmileg egybeforrott emberszívekből Jézus engesztelő szeretete árad.*

Tapintsunk most már rá a kérdés gyökerére. Főntebb láttuk, hogy jóllehet más mód is lett volna, Krisztus az engesztelő szeretet útját választotta és áldozattá lett. Más oldalról meg tény az, hogy a keresztség Krisztusba öltöztet, „alter-Christus”-sá tesz. Mi következik ebből? *Ha Krisztus a jelen üdvrendben engesztelő áldozat*

s a keresztség által az ő élete a mi életünké válik, akkor a keresztség szentsége áldozati állapotba helyez bennünket. Mivel pedig minden későbbi kegyelem a keresztségi kegyelem fokozása, ezért mindegyik az áldozattá válás magasabb fokára képesít. A lelki élet normális kibontakozásának tehát el kell jutnia egyszer arra a pontra, hogy Krisztus engesztelő szeretete a lélekben is tüzet fog és tevékenyvé válik.

Eucharisztias engesztelés

Ha fölteszük a kérdést, mi növeli bennünk leginkább a keresztségi kegyelmet, habozás nélkül mondhatjuk: a jól végzett gyakori szentáldozás. Ott az Úr Jézus szent testét és kiöntött vérért vesszük magunkhoz. A szentségi jelenlét alatt legszentebb Szíve dobog szívünkben. Engesztelő szeretetének ritmusa a mi ritmusunkká válik s vérenek tüzes párjától megittasulva fölkiáltunk az Apostollal: *Menjünk és haljunk meg mi is vele! Abban a pillanatban tehát, amikor az Egyház újra a gyakori szentáldozást szorgalmazta, az engesztelő szeretet új étosza kezdődött, melynek forrása az Úr Jézus szentséges Szíve.*

Ha a mondottakat nyugodtan végiggondoljuk, akkor magától összeomlik az a nehézség, hogy *Krisztus megváltói művét nem lehet folytatni*. Mert Krisztus érdemei vagy végtelen értékűek, s akkor a mi engesztelésünk fölösleges, vagy az ő érdeme sem elégséges, akkor hogyan tehetné azzá a mi gyarló igyekezetünk? A mondottak alapján világos, hogy Krisztus engesztelése végtelen értékű, a végtelenhez pedig semmit sem lehet hozzáadni. *Az engesztelő lélek nem is akarja növelni Krisztus érdemeit.* Csupán alázatos kehellyé válik, amelyben újra buzogni kezd Krisztus kiöntött vére, vezetőkké válik, amelyen keresztül Krisztus érdemei csordulnak tovább a történelemben. Azt mondja az Apostol, Péter kereszttel és Pál kereszttel, de mindegyik által Krisztus kereszttel. Így is mondhatnók: Péter szenved és Pál szenved, de mindkettőben Krisztus szenved. Az Ő erejéből és kegyelméből van engesztelő értéke a mi áldozatainknak, mert valamennyien egy testnek vagyunk tagjai, ahol minden mindenkié.

Mindenki — másokért!

Azt is mondhatná valaki: *a magam bűneit sem tudom kiengeztelni, hogy engeszteljek másokért?* Az ilyen léleknek alázatosan rá kell eszmélnie, hogy a kereszténység még csukott könyv előtté. A pogány szociológiának is az volt egyik jelszava, hogy mindenki gondoskodik önmagáról és akkor mindenkiről gondoskodás történik. De mi lesz akkor a gyermekekkel és szerencsétlenekkel? Ő nem! A kereszténység szelleme éppen az ellenkezője: gondoskodik mindenki másokról és akkor senki sem marad gondoskodás nélkül. Mert mindig lesznek szerencsétlenek, akik a maguk terhével sem boldogulnak, de ugyanakkor Krisztus nyomában folyton támadnak hősök, akik a maguk terhe mellett másokért is tudják viselni a keresztet. Szeretetből, engesztelésből!

Az engesztelés irányulhat *nagy csapások, történelmi katasztrófák* megszüntetésére, amennyiben ezek Isten haragjának ostorai. Azzal, hogy az engesztelő lélek mintegy magára veszi a kollektív

bűnt és megvezekelt érte, Isten is megszünteti a kollektív büntetést. Vonatkozhat az engesztelés a bűnösnek kijáró *büntetésre* is, amelyért eleget tesz, hasonlóan a régi vértanúkhöz, akik érdemeiket szintén a bűnösök javára fordították. Az engesztelés azonban első sorban a *bűn és kegyelem* vonalán mozog. Krisztus egykor keresztre feszített testével mintegy az egész világ bűneit takarta el Isten tekintete előtt, valamiképpen ehhez hasonlóan az engesztelő lélek is a bűnös elé áll, s áldozatos szeretettségével Isten kegyes tekintetét vonja magára. Utat épít a kegyelem számára Isten és a bűnös között. *Az engesztelés tehát elsősorban Isten hosszútűrésére tekint s a megterés és bűnbánat kegyelmét esdi ki.*

A keresztény lélek élete nem más, mint Jézus Krisztussal mind szorosabban azonosuló élet. Ha tehát hű marad a kegyelemhez, előbb-utóbb benne is kivirágzik a szeretet titka. Először a reá szakadó keresztek ajánlja föl, később maga is vállal önmegtartóztatásokat másokért, a bűnösökért. *Az engesztelés tehát az önző Én végső legyőzése, a keresztségi kegyelem normális kibontakozása.*

P. Halász Pius S. O. Cist.

A családfelajánlás liturgiája

Semmit nem kíván úgy az Úr Szíve, mint az önátadást. Szent Margit leveleiben, látomásaiban, naplójában folyton ez bukkan elénk: ajánljatok fel a családokat, szerzeteket, városokat, népeket, királyokat, országokat... Ezek között talán legkedvesebb az Úr Szívének a *családok* felajánlása. Hiszen minden a családban kezdődik: hivatás, sors, élet. Minden társadalmi mozdulatnak, országos gondolatjárásnak első lépése a családban esik meg. S különösen ma, amikor legtöbb országban az isteni kultusz visszaszorul a templomokba és családokba, égetően fontos, hogy a család szíve Jézus Szíve legyen! Mert még a templomokat is felgyújthatják, — melyik században üszkösödött ennyi templom, mint a miénkben? — de a családot lerontani a családtagok akarata nélkül nem lehet. Élő szívekből, testkövekből, ragyogó szemek lámpásaiból állnak továbbra is Jézus templomai, amíg állnak a katolikus családok.

Új áhitatot?

S ha már így van, honnan érthető, hogy a családok átadása Jézus Szívének egyáltalán nem sodorja úgy magával a lelkeségre vágyó népeket, mint azt az ember eleve elvárná? Onnan, hogy mint sok dolgot, a családfelajánlást is meg kell „reformálni”! S mindmáig nincs megreformálva! Helyesebben: a családfelajánlást *fejleszteni* kell, mint az Egyház nagyon bölcsen fejlesztette az évezredek folyamán minden áhitatgyakorlatát, első helyen a liturgiát. Hozzá kell szabni a családfelajánlás mozgalmát a mai idők üteméhez, hangjához, lelkéhez! Egyik fülünket ott kell nyugtatnunk Jézus dobogó Szívén, a másikat azonban — amit *Prohászka* nem győzött hangoztatni — rajta kell felejtelnünk a kor ziháló mellkasán. A zörejeket leszámítani, az egészséges ritmust megérteni, megmérni és megszeretni. Mármost ennek a két szívnek — Jézusénak és a korszaké-

nak — együtt kell dobognia, egymásra hangolódnia. Időben átélni az időtlen istenséget, „kenyérillatú csók”-ot adni a végtelenségnek, ez mindenkor a mindennapi jelentése annak, hogy az „Ige testté lett és miköztünk lakozék”.

Ha mármost gyakorlatilag is meg akarnók fogalmazni, hogy hát családfelajánlás, most aztán merre? — erre bizony elég tétova feleletet tudunk csak adni! Könnyebb észrevenni valamiről, hogy idejémult, mint eltalálni hozzá az idő szavát. Könnyű mondani, hogy valami új kellene, s nehéz már pontosan körvonalazni, hogy is fessen az az új valami. Áll ez még inkább akkor, ha olyan tisztulatban és békétlen korszaknak vagyunk a nézői és szenvedői, mint a mai. Egyébként is, ha azt akarjuk, hogy a jézusszívés gondolat megint legalább annyira legyen úrrá, mint a századfordulón, aztán haladja is meg azt jól: akkor sok mindent rá kell bízunk az időre és a tömegekre. A kollektívumra, amely a liturgia legősibb formálója. Meg az egyéni kezdeményekre, amelyekben szintén a közösség szólal meg sokszor.

Mégis vannak már ilyen hangok, amelyeket szorgalmasan jegyezhetünk, mint a népdalgyűjtők egy-egy ittmaradt ősmagyar pentatonikus skáláját. Majd aztán meglesz ennek a mozgalomnak is a maga *Bartókja*, aki művészi fokra viszi, azaz országosan kedvelt dalokba, vagyis áhítatgyakorlatba önti a tőlünk jegyeztetett ősi és új hangokat.

A gyökerek

Először hát tisztelni kell a hagyományokat a családi ájtatosság terén. Sajnos, a legrégibb időkből nincsenek ilyen téren határozott emlékeink. De ha az 1629-ben kiadott *Hajnal Mátyás* jezsuita elmélkedő könyvecskéjét átvizsgáljuk, felfedezzük, hogy ez a korai Jézus Szíve-elmélkedő könyv családos főnemeseeknek (Ngs. Kapi Klára asszonynak, Nyáry István „szerelmes házastársának”) íródott, „mind a maga ájtatosságára, mind egyéb ájtatos és Istenfélő személyek kérésére”. Itt tehát a nádorispán házában családi lelkikönyvet ad ki egy Szent Szív-ihlette pap, nyilván nemcsak magános imára, hanem a családi közösség megszentelésére is. Ugyanezt kellene elmondani *Nádasi* jezsuita működéséről és másokéről.

A régi jezsuiták idejéből ki kell emelni még a *budai Szent Anna-templom* nagy népájtatosságait, majd az 1831-ben *Pinkafőn* alapított Jézus Szíve-társulatot. A legújabb idők fejleményei (*jezsuiták, Jézus Szíve Népleányai* buzgólkodását, *Imaapostolság, Jézus Szíve Szövetség*) köztudomásúak. Vannak természetesen ezek között is szempontok és eredmények, melyek ma is megállják helyüket (különösen *P. Biró* lelki hagyatéka!), de ha át akarjuk őket menteni, a fejlődést nem tagadhatjuk meg tőlük.

Két társulatra kell még rámutatnunk a régi időkből. Az egyik a jezsuitáktól népszerűsített barokk *Agóniás-társulat*. Ma már könnyen elnézünk az ilyen „jó halál” társulaton; azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy azok a szerzetesek nyilvánosan ostorozták magukat, hogy példát adjanak a híveknek. A hívek meg követték is a keresztet vivő, derékig meztelen és vértócsáiktól pirosló barátokat, hogy megmenekedjenek egy-egy pestistől, guga-haláltól, himlőtől. Ekkép az agónia családi áhítat is volt, hiszen családtagjaikért — élőkért és elköltözöttékért — zokogott az ének az utcákon, házakban, szerte a városokban és falvakban.

A másik már tisztára középkori áhítatforma volt, névleg a *Krisztus Testéről Szóló Társulat*, melynek Zsigmond császár és neje is tagjai voltak. Ez is, mint az ú. n. *kalendás társulat* (a hónap elsején, *kalendae*-ján jöttek

össze) is, sok más társulattal karöltve a laikus nép gyakorlata volt, ha nincs is kikutatva mindmáig, mennyire volt szerepük a családi megszentelés terén.

A családi önfeláldozáshoz nem volna nehéz valóban találni még ősbibb gyökereket! Talán vissza lehetne vezetni ezeket a gyökereket az egyetemes Egyházba az *ókeresztény időkig*, — s ki ne lelkesednék manapság a katakombák áhítataiért? Éppen a modern dogmatörténet derítette ki, hogy az *Eucharisziát*, a szentáldozat utáni maradványokat, hazavitték; otthon megáldoztatták a betegeket, úton az utasokat, börtönben a foglyokat, bányákban a rabszolgákat. Ne is beszéljünk olyanokról, akiknek — főleg Keleten — volt engedélyük, hogy állandóan maguknál hordozhatták a Legszentebbet. Ez a gondolat már elvezet bennünket egyenesen a „kenyértörés közösségéig”, mindjárt az első pünkösdi utáni napokig. Ekkor „naponként egy szívvel-lélekkel időztek a templomban” az első hívek még, de „házaikban végezték a kenyérszegést”. (Ap Cs. 2, 46.)

Családi áhítatot sürgetünk? Egy kissé a legősibb kereszténység emlékeit idézzük, amikor az áldozatra templomba mentek a népek, de aztán otthon, családonként tartották szeretet-lakomáikat: Eucharisziával, agapéval, eulógiával. Ma azt szeretnők, hogy a templom Eucharisziája után fellobbanna ismét a családokban a szeretet lángja, Jézusnak közösséget megszentelő Szívével.

Az új hajtások

Lássuk mármost, hogy a legújabb áhítat-formákból miket lehetne szervesen beleilleszteni a családfelajánlás liturgiájába.

1. Napjainkban kezd ismét népmozgalommá lenni a P. Paláncay Tibortól s a Jézus Szíve Szövetségtől terjesztett *szentóra*-gondolat. Miként az Isten Városa I. számában megírtuk, a szentóra-gyakorlat kell hogy megelőzze a felajánlást. A család ünnepélyes, több rokon, család, ismerős, szomszéd társaságában történő felajánlása legyen egyrészt megkoronázva a családfelajánlással; másrészről éppen a családfelajánlás ünnepélyessége s évenként megtartandó emléknapja biztosítsa a havi (esetleg heti) szentóra állandósult szerepét!

2. A másik elem még liturgikusabb. Az Egyház Vízkeresztkor áldja meg a hajlékokat, de megáldhatja az új otthon megnyitásakor, sőt bármikor is. Mármost a *házszentelés* régi és új gyakorlata a legszínompásabban és legemlékeztetőbben társulhat a családfelajánláshoz. Iktassunk ide egy példát, éspedig a *Maria-Laach*-i apátság liturgikus könyvéből:

A házszentelésre a szülők meghívják szorosabb baráti ismerőseiket. Elimádkozzák a Miatyánkot, a pap szentbeszédet tart és a család anyanyelvén kb. ilyen imát mond:

„Mindenható Isten, aIázattal könyörgünk Hozzád e házáért, minden lakójáért és felszereléséért. Áldd meg, szenteld meg és ruházd fel minden jóval! Adj számára bőséget az ég harmatából, gazdag aratást a föld erejéből! Irgalmad valósítsa meg minden kívánságukat, minden reményüket! Beléptükkor áldd meg és szenteld meg e házat, miként Ábrahám, Izsák és Jákob házáat megáldottad! Engedd, hogy e ház falai között lakozzanak anyyalaid és örizzék meg mindazokkal együtt, kik benne laknak!”

Majd a család gyermekestül — ezek gyertyát és szenteltvizet

visznek! — a szülőkkel és a vendégekkel bejárja a ház minden helyiségét. Utána közös vacsora.

3. Papok kezdik újabban ismét felkarolni a *családlátogatást*. Nincs az a pogány család, — az ilyen be sem engedné a papot! — amely e tisztelő vagy lekipásztori látogatás után visszautasítaná a papnak azt az ötletét, hogy most pedig felajánlja a családot Jézus Szívének. Rendszerint úgyis talál Jézus Szíve-képet még a legdurvább családban is. De ha nem, vigyen magával, úgyszintén gyertyát is. Talán az ilyen, „előzetes” felajánlásnak maradandóbb emléke és termékenyítőbb szerepe lenne, mint a gyarló papi elbeszélgetésnek vagy rábeszélésnek. S ha a családfő vagy feleség nem is mondja a felajánlás imáját, a gyermekekkel együtt bizonyára el lehetne mondani. Hogy is mondta az Apostol? *Opportune, impertune...* Alkalmas időben meg alkalmatlanban...

4. A régi időben nagyon el volt terjedve családjainkban a *közös esti imádság*.

A budapesti Béke-téri plébánián látható egy hatalmas olajfestmény. Lengyel festő alkotása. Arról szól, hogy munkája végeztével jön haza a népség az mezőről, gereblyével a vállán, kapával a hónalja alatt. Leborul az útszéli Szűz Mária oltárkája előtt. Szinte odahallja az ember az esti harangszót is. Mécses ég a kép előtt, s a zsámolyon ott pompázik zöld selymében a birtok grófkisasszonya. Megszeppent gyermek fogódzik anyja ruhájába. Egyszóval ott van a régi világból minden, természetesen a régi idők vallásossága is. Így volt régen. De újabban is felkarolják a családi közös imát. Egyik alföldi városunkban körkérdest intéztek a közös ima megléte felől a többszáz főnyi, nem is kifejezetten templomi néphez. S kiderült, hogy kb. 60—65 %-ban még ma is mondanak valamiféle közös imát este; ha mást nem, az étkezés előtti vagy a lefekvés előtti imát a gyerekek.

Mindannyiszor, ahányszor kiállunk a családi közös áhítatért, a családfelajánlás malmára hajtjuk a vizet. Ez is közös ima, de a legszebb! Az, ami az ünneplő ruha a hétköznapihoz viszonyítva.

Természetesen még nagyon sok újabb vagy felújított népi, divatos vagy elszigetelt családi vallásos szokást lehetne felsorolni, melyek mind alkalmasak arra, hogy előkészítsék, emelkedetté tegyék a családfelajánlást. Mindezzel a szokással arra akarunk utalni, hogy a felajánlásnak nem szabad valami zárt, elhatárolt gyakorlatnak lenni, hanem termékenynek és termékenyíthetőnek. Az egyéni buzgalom találékony remeklésének. A család leglelkéből fakadónak. Személyes élménynek. Itt és most megfogantnak, Krisztus Szíve iránti szeretetből kibuggyant családi ünnepek!

Állandó részek

Minden liturgia ősi mintaképe és forrása a szentmise. A szentmisében vannak változó és állandó részek. Legyenek hát a családfelajánlás szertartásában is!

Az *állandó rész* két mozzanatból tevődik össze. Az egyik áhitat-gyakorlati, a másik szociális.

Az *áhitatgyakorlat* mindeddig roppant egyszerű volt. A pap elmondta a családfelajánlási imát, amelyet minden imakönyvből jól ismerünk. Esetleg még hozzávette *Alacoque Szent Margit* önatadó imáját vagy *XIII. Leó* emberiség-felajánló hódolatát, esetleg az engesztelési, *megkérlelő* imákat. Távol áll tőlünk ezeknek a szép imáknak bírálata, csupán hangsúlyozzuk, hogy a családfelajánló imának — mondjuk úgy: a felajánlási „kánonnak” — olyannak kell lennie,

mely a Szent Szív dogmatikáját és a Szent Margit-féle leghitelesebb megnyilatkozást magában foglalja. Ugyanakkor legyen szép és emelkedett, még ha ez a szépség determinálná is egy-egy korszak ízléséhez. Elég nekünk, ha a saját nemzedékünk családjait meg tudjuk ihletni bensőséggel, az utánunk jövőt lássák utódaink . . .

Változó részek

Míg a szentmisében az állandó részekben, addig az ilyen szentelmény számba menő áhítatnál a „környező” elemeken van a hangsúly. Érthető, hiszen itt nagyrészt „ex opere operantis”, azaz a résztvevők áhítatától, közreműködésétől függ a kieszközölt kegyelmek mértéke. Épp ezért tanácsos volna, hogy a családfelajánlást — papi asszisztencia mellett — *maguk a családtagok* végezzék. Ők az igazi *operans*-ok, csak úgy, mint a házasságnál a vőlegény és menyasszony. Mindenképen furcsa, hogy a felajánlást a pap végzi, a családtagok meg jól-rosszul utána mormolják az imákat.

1. Már most a *családfő* felajánlásán kívül hadd halljuk imádkozni a *családanyát* is. Ugyancsak volna a mai időkben mondanivalója Jézus oltára előtt! Meg az *öregeket* és a *gyerekeket*! Legyen nyilvános gondkitergetés ez a felajánlás. És egy kis program is, amelyet nem baj, ha az egész család hall. Az sem nagy eset, ha később aztán arra hivatkozik a férj: ugy-e asszony, hogy megfogadtad a felajánláskor, stb. Az élet számtalan ilyen emlékeztetővel bővelkedik a házassági esküre vonatkozólag is.

2. Hála Isten, ha szétszórta is, de sok szép *családi imával* dicsekedhetünk. Első helyen vannak a Római Miskönyv könyörgései (Szentcsalád ünnepén, nászmisén). Fájdalommal kell azonban azt is megállapítanunk, hogy magáról a családról nincsen fogadalmi mise. Egy általános, minden közösségre alkalmas megemlékezésen kívül nincs semmi, ami a már megalapított, gyermekekkel ékeskedő családjért szólna. Ha nincs, majd lesz bizonyára; hiszen az Anyaszentegyház legégőbb gondját éppen a családmentés képezi mostanában.

3. Énekünk is van szép számmal Jézusról. A közismert Jézus Szívénekek mellett a mellékelt *családi Jézus Szíve-himnusz*t is felhasználhatjuk.

4. *Imakönyveink* (pl. Sík Sándor: Dicsőség! Békesség! 703—722. II.) és *szertartáskönyveink* (esküvő szertartása, gyermek és anya megáldása) is nyújthatnak támpontot a felajánláshoz. Csekély változtatással nagyon bensőséges és vagy a mai idők méhében fogant vagy az egyházi gyakorlattól megszentelt gondolatokból igazán gazdagon válogathatunk. Aki a liturgiával még szorosabb kapcsolatot akar, az megtalálja a módját, hogyan lehet az *egyházi év* csodálatos változatosságát a családfelajánlásra kiaknázni (pl. nagybőjtben lilával legyen díszítve oltárkánk is, stb. . .).

5. Ami a *cselekményeket* illeti, itt is azé a pálma, aki minél egyszerűbb s a liturgikus mozdulatokhoz hasonlóval rögzíti a felajánlást. A *lakásfeldíszítés*, *oltárkaállítás*, *ismerősök meghívása*, utána *szereztelakoma* (agape): kedves és lélekforrástóító kellékei a felajánlásnak. Az is nagyon tanácsos volna, hogy a toulouse-i „aranykönyv” mintájára a Jézus Szíve Szövetség *törzskönyvébe* való beírás ott a helyszínen történjék.

Természetes, hogy ezeken kívül még sok más szempont és ötlet lehetséges, amely valóban — az egyéni kezdemény termékeként — ércnél maradandóbban vési a szívekbe a legszentebb Szív nagy napját és kegyelmeinek áradását.

A szociális lélek hódolata

Nem azzal lett-e sokféle jelentéktelen ájtatossággá a felajánlás ragyogó eszméje, hogy képviselői elsikkasztották belőle annak társadalmi mondanivalóját? A kérdést hagyjuk válasz nélkül, s lás-

sunk dolgunk után, hogyan lehetne a családfelajánlást szociális jelleggel felruházni. Feltételezzük, hogy soraink olvasói ismerik annyira Jézus Szívét, hogy most nem kell külön kifejttenünk: aki Jézust szereti s testvérét nem szereti, az nem méltó Jézus ígéreteire.

1. Amikor Jézus azt kérte Szent Margittól, hogy a *városok, falvak, királyok és családok* hódoljanak neki, ezzel azt is akarta mondani, hogy a társadalmi gondolat új jelét akarja az égre tűzni. A szeretetét, az európai pártoskodásba keveredett XIV. Lajos udvarában; s 17. században elpolgárosodott vallási lanyhulás helyett új társadalmi-vallásos kovászt kínálgat az örökké gondos isteni Bölcsesség. Tudni kell tehát először is, hogy nem elég csupán a saját családomat felajánlanunk, hanem a felajánlást hullámgyűrűen továbbítanom *ismerőseim, rokonaim, szomszédaim* felé. Azok felé, akikért elsősorban vagyok felelős! Ez nem is olyan nehéz dolog. Ha szép a családfelajánlás külsőleg is, az azon résztvevők önként fogják megkivánni, hogy náluk is legyen ilyen szép kis ünnepély. Különösen a *gyermekes* családok örülnek ennek; talán a gyermektelen családok is észbe kapnak, hogy mennyivel szebb az ilyen felajánlás fehér ruhás kisbabákkal, koszorús kisleányokkal, stb... Ime, máris apostolkodtunk családfelajánlásunkkal a nélkül, hogy erőltettük volna a dolgot.

2. De aztán legyen valami *érezhető áldozat* is egybekötve a családfelajánlással. S ezért sem kell ebben az ínséges világban messze menni. Faluban egy-két házzal odébb, városban a kültelken, de magában abban a házban is bizonyára van olyan család, amelyik rászorul az istápolásra. Ember elmondani nem tudja, mit szenvednek, küzdenek ma főleg a sokgyermekes családok! Már a régebben kötelező „szemérmetségén” is túlvannak, elfogadnak azok mindent, — ruhát, élelmet, pénzt — ha a gyerekeknek szánjuk. Hát adjunk, éspedig derekasan valami használható dolgot a nálunknál szegényebbeknek. Még ha pogány is a család. Azt sem kell mondani, hogy miért adjuk. Csak segítsük őket; tudják ők úgyis, ha nem mondjuk.

3. Milyen szép volna, ha meghívnánk egy *szegényt* is a felajánlás szertartására s az utána következő agapéra. Mily tömördek kincse számíthatnánk az égben, ha családfelajánlás alkalmával elfogadnánk állandó gyámolításra egy sokgyermekes családból legalább egyet. Havonkint, a *havi megújítás alkalmával* juttatnánk neki aztán, amit tudunk; igen, még pénzt is. Az egyéni-családi megsegítésnek aztán oly végtelen skálája nyílik itt meg előttünk, amelynek csupán fokait is több oldalon lehetne elmondani. Bizzuk mindannyiunk jó szívére.

Ha így nézzük a családfelajánlást, — *népáhitatnak* régi és új gyökerekből, meg a *szociális szeretet* alkalmának — be más lesz annak gyümölcse! A földön béke és boldogság a családokban, az Égben a végtelen felségű Szív, körötte mindazok, akiket megmenttünk, akiket segítettünk . . .

D. Pannonius.

Családfelajánlásra

Szövegét írta: Hajdók János

Zenét szerzette: P. Szabó Polikárp, O.F.M

Jé-zus csa-lád bol-dog-sá-ga, Szi-ved e-lé já-ru-lunk,
U-ram Jé-zus; te is-me-red Csa-lád bu-ját, ő-rő-mét,

An-gya-lok-nak vi-gas-sá-ga, Légy ki-rá-lyunk, or-vo-sunk.
A but könyvekből vin-ni vé-led, Sa-dod Szi-ved ő-rő-két.

Légy a-pá-ink e-rős vá-ra, É-des-a-nyák re-mé-nye,
Im-már mindig ma-radj vé-lünk, Egymást ben-ned sze-res-sük,

Kis-de-de-ink nagy-ba-rát-ja, Csa-lá-dunk-nak új fé-nye.
Sha-al-ko-nyul: nyug-vó-he-lyünk Szent Szi-ved-ben ke-res-sük.

Ami Hitlernek útjában volt . . .

1933 júliusában Münchenben a pályaudvarra befutott egy római ifjúsági zárandokvonat. A katolikus „Neudeutschland” diákegyesület tagjai ugráltak le a vonatról, telve örömmel, lelkesedéssel, meleg ragaszkodással a Szentatya iránt, aki ismét barátságosan fogadta őket és áldásával küldte őket vissza hazájukba. A hazai fogadtatás azonban hamar lehűtötte lelkesedésüket. A pályaudvar homályában minden oldalról egy másik ifjúsági tábor tagjai tűntek fel és a hirtelen kifejlődő dulakodásban próbálták leszedni a fiúkról a jelvényeket, ingüket, elvették zászlójukat, stb. Másnap a rendőrség tiltakozott az ismeretlen rendzavarók fellépése ellen. Egyéb nem történt. Legalább is nem a Neudeutschland (röv. ND) javára. Ellenben sorra kobozták el otthonaikat, „váraikat”, míg végre a többi katolikus ifjúsági egyesülettel együtt ezt a 15 éves, hatalmas működéssel rendelkező egyesületet is feloszlatták. A nemzetiszocialista állam nem tűrt meg a Hitler-Jugend mellett más egyesületet.

Elindul egy mozgalom

Az első világháború előtti Németországnak nem voltak diákegyesületei. A diákságnak nem volt szabad szervezkednie — így kívánta ezt a régi tradíció. A háború végén elmosódtak a gátak és az ifjúság is szervezkedni kezdett. Tömörülni akartak. Főleg a németek szeretik az egyesületeket és így misem természetesebb, mint hogy a katolikus diákság is várta a pillanatot, amikor egy célért lelkesedve, közös erővel veheti fel a küzdelmet éppen a háború utáni hónapokban a mindjobban feltörő erkölcsi lazaság, világnézeti eltévelyedés, fatalizmus ellen. Ifjúsági vezetők és diákok közösen tárgyalgattak a tervről, míg végül is elküldték a kölni páter *Ludwig Esch*-t Hartmann kardinálishoz, hogy számoljon be neki tervükről: egy katolikus diákegyesület megalakításáról. Hartmann bíboros éppen a készülő körlevél kefélenyomatát nézegette, amikor P. Esch az ifjúság tervével betört hozzá. Csak hallgatta a fiatal jezsuita lelkes szavait, aztán elővette a nyomdából felküldött levonatot, egy részt törölt belőle, majd leült, megfogalmazta az új szöveget és 1919 július 31-én mindenki olvasta a *diákság kiáltványát*, éspedig a legfőbb egyházi hatóság jóváhagyásával, sőt ajánlásával ellátva. Cél az volt, hogy a kat. diákságot megszervezzék; a közös táborban Krisztus szellemében teljesen katolikusnak, tetterre és áldozatra késznek nevelje önmagát.

A ND megalakulása bombaként hatott a német ifjúságra. A háború véres napjai, melyeket a nagyobb diákok saját bőrükön is megtapasztaltak, komolyakká tették őket. Jellemző, hogy ez a komolyság az egyesület egész történetén végigkíséri őket. De e mellett óriási lelkesedés fűtötte őket: és ennek a magja az volt: a haza elesettségén egy mélységesen felfogott és megvalósított katolicizmussal kell segítenünk. Az egyesület *jelvénye* a PX Krisztus-monogrammm lett, jobbra és balra az N-D betűkkel.

A kölni kezdeményezést országszerte nagy lelkesedéssel fogadták.

Karácsonykor már 103, egy év múlva 200 helyen alakult meg az egyesület, közel 20.000 diákkal.

A mozgalom megmozgatta az ifjúságot nemcsak a katolikus vidékeken, hanem a protestáns területeken is. A szórványvidékeken egymásután alakultak helyi csoportok, körök. Mindenütt megindult a tevékenység, éspedig az öntevékenységek. Októbertől kezdve *lapja* is volt a ND-nak, mely irányelveket, gyakorlati tanácsokat adott a lelkesedéssel kezdett, de természetesen sokszor el-elakadó csoportoknak. A lap témákat vetett fel a megbeszélésekhez, könyveket ajánlott olvasásra, keresztyén önévelésre (*Keppler, Dunin-Borkowski, Förster*), és — ami jellemző a németekre — még az őszi folyamán saját énekkönyvet adtak ki az összejöveteleken használható részben már új énekekkel.

A „vándorlás”,

ének, túra és tábor kezdetétől fogva igen jelentős szerepet játszott az ifjúság körében. Főleg a túrázásnak (*Wandern*) jutott komoly szerep. Ez nemcsak sportot és sörözést jelentett a menedékházakban. A Wandern a ND programjában megszűnt úri sport lenni és az ifjúság céltudatos nevelőeszköze, látókörtágítója lett. Rövid idő alatt megszervezték a legkülönbözőbb helyeken a szállás kérdését. Építettek új, saját menedékházakat is, de más ifjúsági egyesülettel szövetkezve, valamint több kolostor, nagyobb plébánia bevonásával egész túrahálózatot építettek ki.

Minden vidéki csoportnak kötelességévé tették, hogy gondoskodjék megfelelő szállásról, hogy bármikor betérhessen náluk egy éjszakára a városi ifjúság. Míg az egyesület zárt összejövetelein a célszerűség és tervszerinti önévelés kérdése uralkodott, addig a túrákon épp ennek az ellentéte jutott érvényre. Szabadon élvezik a városi diákok Isten gyönyörű természetét, korlátok és rákényszerített formák nélkül tombolhatja ki magát. A túrán érzi a fiú igazán, mit jelent saját ifjú erejével valamit tenni, egy célt elérni, érezhető erőlködéssel, látható eredménnyel. A közösségi érzés, az ifjúság nagy találkozási öröme a harmadik szempont, amely állandóan csalogatja a fiúkat a kirándulásokra. Iskolánál és egyesületi otthonnál jobban hozza őket össze a túra.

A középkori romantika felélesztéséhez nagyban hozzájárult, hogy a ND néhány év múlva már több régi német vár birtokában volt, többet pedig kizárólagosan bérelt. Az itt lefolytatott tanácskozások, a várkápolnában tartott éjfél-i lovagszolgálatok képezik a ND történetének legszébb és legérdekesebb részét.

A fejlődés külső jelzőkövei voltak a *Bundesthingek*, a szövetségi tanácskozások, *Köln, Fulda, Normannstein vára, Freiburg i. Br., Normannstein, Hirschberg vára, Wewelsburg*, stb. Az ifjúság legkiválóbbjai jöttek össze ilyenkor Németország legkülönbözőbb vidékeiről és egymással, sokszor elég viharosan, megvitatták az ifjúság új életcéljait és egészen új életstílusát.

A helyi csoportok felszaporodása mindjárt kezdetben szükségessé tette, hogy több kerületre tagozódjék a mozgalom. A ND-szövetség *tartományokra, megyékre és csoportokra* oszlott. Minden csoport egy megye, ez viszont a tartomány alatt állt, a tartományok együtt képezték a *ND-Bundot*.

Szervezet

1. Alapvető kérdésekben a legfőbb hatalom a szövetségi *Thing* (*Bundesthing*) tanács kezében volt. Ebben szavazati joguk volt a szövetségi, tartományi és megyei vezetőségnek. A szövetségi elnököt és titkárt a

tanács előterjesztésére a püspöki karral egyetértésben a kölni érsek nevezte ki.

2. A *szövetségi vezetőséget* ezek alkotják: az elnök, a titkár és hat megbízott, akiket a tanács évenként választ, lehetőleg a tartományok figyelembevételével.

3. A folyóügyeket a *szövetségi hivatal* intézte, melynek tagjai a szöv. vezető, titkár, a két mozgalmi lap szerkesztője és a szakcsoportok vezetői.

Mint látjuk, a központi vezetésben a világi elem többségben volt. A megyei és helyi vezetésben azonban egyformán oszlott meg a papi és világi vezető között. A papi vezetőt ugyan az egyházi hatóság nevezte ki, de a csoportvezetők ajánlása alapján.

Minden csoportnak volt *ifjú csoportja* is, melynek vezetését a nagyobbak irányítják, ebből kapja az új tagokat.

A jelvényt csak bizonyos próbaidő után viselhették a fiúk.

*

A ND külső keretei, története nagyban emlékeztetnek a hazai cserkészlet történetére. Mindkét mozgalomnál megtaláljuk az örök ifjúsági diákromantikának a szépségét, a természetben való járás-kelést, az öntevékenységet, önnevelést, a nagyobbak nevelői tevékenysége a fiatalabb és egykorú társak javára, stb. Németországban nem volt ismeretes az angoleredetű cserkészlet. Voltak ugyan katolikus vonalon is még más egyesületek, így a Quickborn, Jungborn, Deutsche Jugendkraft, de cserkészletet és Mária-kongregációt — a jezsuita kollégiumoktól eltekintve — nem találunk.

A minden katolikus szervezetet felrúgó náci uralom a ND-ot is feloszlatta. A ND azonban olyan eszmét testesített meg, amely kiállja a megpróbáltatás nehéz esztendeit. A középkor ideológiájától megtermékenyített, mégis szívvel-lélekkel a mai idők áramában álló ifjúsági katolikus mozgalom rövid pár év alatt hagyományt hagyott maga mögött.

Fritschi Ádám S. J.

Új könyvek

Dr. Sztrilich Pálné Csapody Hedvig: Egy marék boldogság. (Budapest, Korda, 1947. 99 l., ára: 8.50 forint.)

Az emberi élet legnagyobb veszedelem, ha a nehéz körülmények között kihagy a lelki erő. Ezért hálával kell fogadnunk minden olyan kezdeményezést, amely a csüggedtekbe lelket akar önteni. A széleslátókörű és mélyen gondolkodva érző írónő eme célt műve utolsó mondatában ki is fejezi: „És ez a könyv csak azért íródott, hogy segítsen nekem, Neked és Mindnyájunknak építeni.” Célját teljesen el is érte. Aki a könyvet figyelmesen, átgondolva és a benne tartalmazottakat mintegy átélve végigolvassa, azzal a tudattal teszi le, hogy belőle „lelket kapott” és világosabban látja a napi élet problémáinak megoldását.

A gondolatok elsősorban a férjes nőt, az „asszonyt” érintik, akinek kezében fut össze a család minden gondja, de talán legbensőségesebb az öröme is. Az ő hivatása a család összetartása, az életküzelmekről fáradtan hazatérő férj megnyugtatója, a gyermek első nevelése és gondozása, a háztartás egyensúlybentartása. De hogyan tegye meg, ha fáradt és ezernyi gondja van? Ezt világítja meg a könyv bölcs és természetfeletti életbeállítottsággal megrajzolt pillanatképek alakjában. A feleség és anya minden életmozzanata előkerül, de

nem egyoldalúan, csak az eszményi helyzetben, problémák nélkül, hanem úgy, ahogyan azt a való élet adja. A könnynek igen nagy érdeme, hogy az olvasót meghagyja a reális világban és a megoldásokkal olyan utat mutat a magasabb eszmény felé, amit mindenki végigjárhat. Rávilágít arra, hogy az életben nemcsak rossz és kellemetlenség van, hanem jó, nemes és öröm is, és ez utóbbiak az előbbieket telvényírdjéből nyerik táplálékukat, csak érteni kell felhasználásukhoz.

Zaymus Gyula: Pásztortáska. Elbeszélések. (Budapest, Korda, 1947. 360 l., ára: 16.— forint.)

A szerző minden könyve és minden írása érdekes, hol könnyeket csal az olvasó szemébe, hol meg felvidíttja humoros ötleteivel. Művei szerkezete nem bonyolult, nem keresi a mesterséges helyzeteket és beállításokat, nem is vész el a részletekben, hanem világos és határozott tervvel indul neki minden meséje, hamarosan megélenkül az élet, megjelennek a szereplők s attól kezdve érdekesfeszítően bontakozik ki a regény vagy elbeszélés tartalma, célzata és egész felépítése. Ezek azok a vonások, melyek megkapják az olvasót s ezek biztosították a szerző minden írásának a megérdemelt sikert. Jelen munkájában is a való életet ábrázolja, apró emberi örömök és bánatok, gondok és sikerek jelennek meg minden sorában. Egészen életközeli ez az írása is. Pásztortáska nevet adta e művének, mert ebbe gyűjtötte össze számos elbeszéléseit, kezdve az ifjúkoriakon át egészen a legutóbb megírtakig. Elvezet ez a kötet Hamburgba, bemutatja a falusi kislány szemléletén át a pesti életet, megjelenik a színen a grafológus, előttünk élnek a kislakások emberei, asszonyai, gyerekei. Bájosak leírásai a természet változásairól, a tavasz üde pompájáról, a nyár érlelő heveről és az ős pompás színeiről. Kedvesen és meghatóan jelenik meg az édesanya alakja és emléke, mint pl. az Örökmécesben. Ez a csendes eszmélődés annyira jellemzi a szerző minden írását. Nem idegen világ jelenik meg a maga különöségeivel, hanem a megszokott emberek, házak és tájak mutatkoznak be minden darabjában e műnek. Ezért üdvözöljük a könyvet és alakjait mint ismerősöket, mint az életben is szívesebben vagyunk azokkal, akik közel vannak szívünkhöz, mint olyanokkal, akiket akkor látunk először, mikor élénk bukkannak.

Dr. Halász Pál: Boldogasszony Anyánk! (Bp., Korda 1947. 30 l. Ára: —.80 Ft.)

Ez a füzet a Boldogságos Szűz tiszteletére készült, hogy a következő Mária-év ajtatosságaira minél szebben és lelkesebben zengjen a Nagyasszony dicsérete hazánk minden katolikus templomában. Az imádságok alakja és felépítése nem a régi szokásos, hosszas monológ, hanem dramatizált, vagyis váltakozó. A füzet tartalma így alakul: először is éneket közöl ünnepélyes szentségkitételre; az egymást követő imádságszakaszok tartalmát e szavak köré csoportosítja: a Szűzanya köszöntése, könyörgés, engesztelés, önmagunk felajánlása, oltalomkérés, vágyódás az Úr Jézus után, befejező könyörgés és szentségi áldás. A váltakozó imádkozásmód, a mindíg haladó ajtatossági gyakorlat kedves és igazán megkapó.

Van der Meer—Verseyh Nagy E.: De Walcheren Péter konvertita naplója. (Bp., Korda 1947. Ára: 12.50 Ft.)

Akik a katolikus vallásba beleszületnek és annak eszményeitől teltett szellemben nőnek fel, gyakran nem is veszik észre már, hogy ezzel Istennek mekkora jótéteményében részesültek. Aki azonban átélte az Isten nélküli ember keserves egyedüllétét és annak riadt magánosságától menekülve, hosszas harcok után eljut a hit világosságához, az jobban tudja értékelni a hitnyújtotta szellemi javakat. Ez történik Van der Meer Péterrel is, aki protestáns családban és országban nő fel, akit meg se kereszteltek már, és aki előtt amsterdami egyetemista korában a katolikus vallás nem létezett és osztozott azok véleményében, kik a katolikusokat őskori maradványoknak tekintették. Ebből a mélységből emeli ki őt a kegyelem és lesz belőle az isteni erőszak rabja, térden

álva Isten felé sodródó, zokogó gyermek, ki a keresztségben Istentől születve, mint a gyermek a tündérmesét, tágranyílt szemmel és reszkető ajakkal issza magába az örök Igazság ígét. A konvertita de Walcheren Péter naplója apoteózisa az isteni Kegyelemnek.

Bognár Elek: A szavalás, színjátszás és rendezés művészete. (Bp., Korda 1947. Sajtó alatt.)

Bognár nevét ismeri a katolikus művészvilág. Legújabb könyve méltó a jeles színész és rendező nevére. Tudásának javát nyújtja a mai közönségnek, amely — úgy látszik — a nagy színházak elsekélyesedett művészkedésének idején szívesebben látogatja műkedvelőink, bábszínjátszóink s egyesületi ünnepély-csinálóink műsorait. Nos, Bognár könyve elsősorban ezekhez szól. Kézikönyvet kapnak, amelyben eligazodhatnak, hogyan kell a színpadon ülni, állni, járni, mit csináljunk a kezünkkel játékközben, stb. Némajáték és összejáték, öltözködés és maszkírozás titkaival ismerkedünk meg, de a díszletezés és világítás technikájával sem marad a szerző adós. A sűgéről, konferálóról, hangverseny-rendezőről külön fejezet beszél. Márton Lajos rajzai remekül támasztják alá a szerző gondolatait. Hogy a könyv még érdekesebb legyen, elhunyt nagy színészek életrajzával, vidám történetekkel, sőt „kulisszatitkokkal” is megismerkedünk. Bognár Elek könyve a színpadi pódium nevelésének első katolikus szellemű tankönyve!

Dr. Solyom Sándor: Ismerd meg magadat! II. kiadás. (1946. 176 l.) — A Titokzatos élet. (1947. 200 l. Budapest, Stephaneum-nyomda. Kötetenként 15.— Frt.)

Különös, szép és izgalmasan érdekes könyvek dr. Solyom könyvei. Eddig megszoktuk, hogy az író gondolatról-gondolatra vezetni mondánivalóit, s íme most egyszerre egészen más műfaj előtt állunk. Adatot, helyesebben idézetet-idézetre halmoz; egy-egy fejezete szinte önálló tanulmánynak is beillenek, ha az idézetek pontosabb lelőhelyeit is felsorakoztatná. S mégsem az idézetek hallatlan szorgalomra — 20 év munkájára valló — csoportosítása a fontos. Hanem az írónak idézetekbe, sokszor dramatizált párbeszédekbe öltöztetett mondanivalója. Forró és egyenetlen ez a mondanivaló, meghökkenítő, elgondolkoztató és magával sodró. Talán a francia askétikus irodalomban találunk csak ehhez hasonlót. Úgy beszélni a magunk dolgáról, hogy folyton Dantét, Goethét, Milton, Madáchot, Prohászkat, Trikált, Szent Ágostont, s a gondolat annyi kisebb-nagyobb mesterét halljuk: csak keveseknek sikerült eddig! Klasszicizmus és modernség ölelkezik egy sajátságosan egyéni zamatú, lángoló és követelő stílusban. **Ismerd meg magadat!** — ez is szokrateszi örökség. De e gondolatcsoportot úgy rendezni, hogy voltaképpen az egész katolikus askétika kerekedjék ki belőle, ez már az író műve mindenestül. Azok, akiket fásulttá tesz hitbuzgalmi irodalmunk gyarló és szintelen nyelve, Solyomnál megtalálják a lelki témákat rendre mind, azonban egészen új hangszerezésben! (Imádság, gyónás, szentek, szenvedés, olvasmányok, az otthon, stb.) Akit meg az életizű hitvédelem érdekel, az a **titokzatos élet lapjait forgassa.** Címlapja is — színskiz előtt titkos írást olvasó ifjú — szokatlanul érdekes. Tartalma pedig az élet titkával, lényegével, rejtélyeivel foglalkozik, az „ütvészítőkről” és az „életszerelemről” szól. A könyv közepe a legértékesebb, amely az ember származását igazolja, s kitergeti a majomelméletek csodabogarait. Aztán egyre magasabb régiókba emelkedik a költők megszólaltatásával, míg eljut „Napkelet Csillagáig”, ahol a „kitártkarú Atya az égi diadal-kapuban” várja az élet kérdéseivel küszködő vándort. A könyvek nagy sikere méltán kíséri nyomom az új mondanivalókat!

Jörgensen J.: Sienai Szent Katalin. Fordította: Dr. Implom Lajos O. P. (Bp., Korda 1947. 432 l. Ára: 40.— Frt.)

Ki ne ismerne a konvertita dán írónak, Jörgensennek nevét? Asszisi Szent Ferenc c. könyve széles e hazában közkézen forog. Ez a most frissen megjelent műve annak párja. A szerző még 1918-ban fejezte be, a háború véres összeomlása előtt. Hány könyvtárt bejárt,

hány levéltárban böngészett, hány tudóssal és szakértővel értekezett, míg roppant nagy anyagából kiválogatta fejezeteit. Sőt ott lakott hosszú időn át Siena ódon falai között, 200 méterre a szent leány szülőházától. Eleinte egyáltalán nem gondolt ennek a ritka erejű, hatásos fellépésű, pápákat, királyokat, polgármestereket tanáccsal ellátó szűznek megrajzolására. Egyenesen félt tőle Jörgensen, ahogy az Előszóban bevallja; túlságosan erőszakosnak, tettekre késznek érezte. De ahogy tanulmányában előrehaladt, úgy szerette meg fokról-fokra, míg aztán e könyvben, ennek a szent szeretetnek lírai hangja mindannyiunk közkinccse lett. Jörgensen abban is eredetét alkotott, hogy a Függelékben utalt jegyzetek tanúsága szerint szaktudósnál alaposabban áttanulmányozta az egész korszakot, a XIV. század zegzugos világát, de ugyanakkor a XX. század szellemét, gondjait s bajait is szemeltartotta. Roppant műveltségének dokumentuma e könyv, egészen jörgenseni műfaj, művészi és misztikus, egyéni és közösségi erejű egyszerre; olyan, mint a Krisztussal szívet cserélő, stigmáktól szenvedő, ugyanakkor a rákosok sebeit gyógyító s az Egyház terheit vállain érző Szent Katalin. — Benedek Katalin címlapja s 18 rajza a Szent életének főbb mozzanatait szemléltetik nagyon szerencsésen. A Korda újabb kiadványainak legjelentősebb remekműve ez a fordításában is zengzetes szép Jörgensen-könyv. Ajánlani nem kell, önmagát ajánlja.

Szent Margit élete. Sik Sándor bevezetésével. Középkori magyar kódex-szöveg nyomán. (Bp., 144 l.)

Az, hogy a régi Rákóczi-féle szöveg „nyomán” kapjuk meg Szent Margit legendáját, cseppet sem jelenti, mintha az eredeti szöveg bármiben kárt szenvedett volna. Egypár helyesírási és kiejtési megelavult szótól eltekintve, nagyközönségünk is ugyanazt a szöveget olvashatja, amelyet a középkorban a Nyulak-szigetén másoltak, s amely csak egypár tudósnak számára hozzáférhető a múzeumokban. Szent Margit élete, halála, csodái, „újabb csodái” következnek itt sorra, ahogy a szaktudomány szerint a középkori domonkos Margit-legenda fejlődése ezt magával hozza. Megkapjuk a margitszigeti apácák névsorát, a szó- és névjegyzékben pedig a szövegekben előforduló neveket és fogalmakat világítja meg Baros Gyula.

Gyónók Kalauza. Összeállította: Dr. Császár József. (Bp., Korda, 208 l. Ára: 12.—Frt.)

A cím után ítélve a P. Bús-féle *Lelki tükörre* gondolnánk. Ezt azonban nemcsak a könyv terjedelme, hanem egész beosztása, mondani valójának gazdagsága is kizárja. A „lelki tükör” mindössze egy pont a 35 közül. Ellenben sikerült tolmácsolásban halljuk a nagy parancsolat, a szeretet titkát egész terjedelmében. Isten, önmagunk, felebarátunk, sőt ellenségeink szeretetével kezd, majd a bűnt is voltaképpen a szeretet elleni támadásnak minősíti. Természetesen a Tízparancsolat, egyházi Ötparancsolat, böjti előírások sem hiányozhatnak; de mindez körgyűrű módjára hullámozza körül a Szeretet parancsát. Nagyon bölcsen hozza ezután a szerző a bűn fogalmát, lényegét, a beszámíthatóság, bűnök és alkalmak tanulságait. De magát a szentgyónást is annak öt pontjával részletesen ismerteti. Művét a szentáldozás megmagyarázásával és előkészítésével koronázza meg.

Liturgikus elmélkedések. Szalézi Művek. I—VII. füzet. (Füzetenkint 64 lap. Egy-egy füzet ára: 1.80 Ft.)

Ez a hihetőleg 12 füzetre tervezett elmélkedés-sorozat első hét kötete. Egy-egy füzet 31 elmélkedésből, az egész 210 elmélkedésből áll. Az elmélkedések beosztása Szent Ignác módszerére emlékeztet. „Zárándokolj lélekben...”, „Csatlakozz Szűz Máriához...”, „Olvasd el a mai szentmise evangéliumát...”, „Képzeld el...”, „Helyezkedj Isten jelenlétébe...” és ehhez hasonló gondolatok vannak az Előkészület c. elmélkedést bevezető sorokban. Így köti meg a tiszteletreméltó szerző az elmélkedő képzeletvilágát. Aztán következik az elmélkedés három pontja. Nem a proházkai szabad gondolatáramlás régióiba emelke-

dünk, hanem a hivatásszerűen, programmszerűen elmélkedők kapják napi táplálékukat. Mégis előrehalad az elmélkedés. Az elindított gondolatok viszont eléggé vázlatosak ahhoz, hogy jó elmélkedés kerekedjék ki az imádkozó lelkében. Végül a Jófeltétel (propositum) zárja be az elmélkedést. S itt külön ki kell emelni, hogy számtalanszor felebaráti szeretet gyakorlására utalnak e könyvek, mint ami az imádság mellett leginkább jellemzője az elmélkedő léleknek. „Liturgikus” elmélkedések ezek; mert nyomon követik az egyházi év titkait és ünnepeit. (A VII. füzet Jézus Szíve-ünnepéig jut el.) Ekkép a legerencsésebben kapcsolja egybe a Szent Ignác-féle pontokat, csoportosításokat az örökké új Egyház mondanivalójával. A könyv borítólapjain pedig hasznos útbaigazításokat kapunk az elmélkedés technikájáról és eszközeiről.

Igy élt Édesanyánk. Összeállították hálás gyermekei. (Bp., Korda, 118 l. Ára: 7.50 Ft.)

Vége egy valódi magyar édesanya és hozzá még parasztmamái — ez az első benyomásunk, ahogy a könyv olvasásába fogunk. Édesanya — Nagy Józsefné, Ruzsits Ilona — a Rába-vidék egyik igénytelen falvacskájából. Gyermekei vannak, háztartása van, sok a gond és törődés az evilág bajaival. Közben naponként el tud menni a szentegyházba, hogy Istennel kezdje a napját! Szűz Máriához úgy ragaszkodik, hogy a tréfakedvelő, civilruhás öreg pap sem tudja kezéből kivenni a vásárfia Mária-szobrot. Igen, úgy érezzük, az ő kezéből és szívéből soha semmi — csapás, küzdelem, ínséges évek, emberek bánatalma — nem tudta kilopni az Eget! Önmaga helyett három gyermeke is egyházi pályára lépett. „Gyermekei bizalmunk most is feléje fordul ügyes-bajos dolgainkban — írja a könyv szerzője az 1930-ban elköltözött mamáról. — Itt van ő mindig közelünkben...” Igen, ilyen anyák kellenek szent édesanyák a magyar föld minden táján, akikre gyermekeik úgy néznek fel, — még ha papok, apácák is — mint egy szentre.

Vajda Marietta: Rozmaringos kertem. Gyermekversek, játékos jelenetek, színdarabok 4—12 éves gyermekek számára. II. átdolg. kiadás, 21 dalbetéttel. Tanügyi Könyvesbolt, Nyíregyháza. (Bp., Korda bizomány. Ára: 14.— Ft.)

Bájos, napsugaras jelenetek, versek, játékok. Mamák hányszor panaszkodják, hogy nincsen olyan kis „házi-óvónéni” könyvecske, melyből haszonnal taníthatnák csemetéiket papa-köszöntésre, játékra, gyermekdalokra, rögtönzésekre. De ha ismernék e művet, azonnal elállna panaszuk! A könyv minden darabja kiállja az őszinte bírálatot. A népi hang is elég erősen van képviselve benne. A népviseleti ruha hangsúlyozása egyáltalán nem kirívó az amúgyis népiesen, zamatosan gördülő versikék olvasása után. Nagyon talpraesettnek mondható az „utánzó mozgásokhoz” és „játékos tornákhoz” való utasítás is. Az „Alkalmi jelenetek” (tavasz tündére, virágvásár, kézfogó, Jancsi huszár, Mikulás, stb.) betanítása is igen könnyű a magyarázati nyomán. A „kis játékok” címen 13 kisgyermek-színdarab van, „Az iskolakerülők” pedig háromfelvonásos és tanulságos színpadi darab. Könnyedség, termékeny jószág és bensőség, kacagtató kedély, vallásos indítás csendül a könyv minden sorában.

Dr. Rajz Mihály füzetei. (Dicsértessék a Jézus Krisztus! A Mester itt van és hív téged.) (Bp., Korda 1946—1947.)

Két füzet, tömeges terjesztésre szánva, népszerű hangon megírva. A Mester a gyakori gyónásról és áldozásról szól, a Dicsértessék meg Jézus nevééről s ennek a névnek szépséges egység-jelképéről. Ez utóbbi gondolatvilága elnyúlik egészen a protestáns-katolikus egységig. Olyan ez a két füzet, mint a jó mag, melyet szórniunk kellene tanyák, falvak és külvárosok tömegeinek, akik ritkán hallják a legtöbb igazságokat, s a templomot csak kívülről ismerik. Könnyed hangja, élőbeszéd jellegű előadásmódja emelik ki a hasonló lelki röpiratok tömkelegéből.

Müller Lajos S. J.: A Jézus Szíve-tisztelet története. (Bp., Korda, 424 l. Ára: 14.— Frt.)

A hatalmas művet az teszi időszerűvé, hogy ebben az évben van Alacoque Szent Margit születésének 300. évfordulója. A könyv gerincét valóban Szent Margit élete, szerepe, jelenései és a nyomában felvirágzó Szent Szív-kultusz teszi. Ezt megelőzően azonban Müller atya már két „korszakot” is felvesz a tisztelet történetében. Érthető, hiszen a Jézus Szíve iránti buzgalom voltaképpen mindig megvolt, visszamegy egészen Szent János apostolnak az evangéliumban is leírt jézusi vonzódásához és a kálváriahegyi jelenetig. Különösen a középkorban, Szent Katalin, Suso Henrik, Mechtild és Gertrud misztikájában mély nyomai vannak ennek. S érdekes, hogy a magyar kódex-irodalomban is mennyi utalást — köztük a ma is édesdeden hangzó Szent Bernát-himnusz — találunk Jézus Szívről. Ne is beszéljünk Hajnal Mátyásról, aki külön könyvet írt a Szent Szívről. B. Colombière és Szent Margit korszaka aztán mint nap az égen, ragyog a Szent Szív mindmáig a vizitációs nővérek és a jézustársasági atyák legszentebb örökeként. Sorra hódolnak a városok és államok, a szerzetesrendek mind a két nemből, míg aztán napjainkban — a „negyedik korszakban” — sem itthon, sem a külföldön nincsen az Egyháznak buzgó tagja, aki ne lenne egyszerre Jézus Szívének is tisztelője. Müller atya hallatlan szorgalmú tudós volt; ez a műve koronázza be élete művét. Müller atya már az égből, közvetlen közelről nézhet ebbe a Szívbe, mi pedig hálásak vagyunk, hogy kézenfogott bennünket s felmutatott a „századunk nagy jelére”.

Dr. Halász Pál: Végtelen felségű Szív! (Bp., Korda 1947. 31 l. Ára: —.80 Frt.)

E kiadvány is a váltakozó imádság jegyében készült, de Jézus Szíve imáadására és engesztelésére. Az imák tartalmát és gondolatmenetét a következő szavak jelzik: hódolás, hálaadás, engesztelés, könyörgés, szeretetnyilvánítás, ígéret s a befejező könyörgés után szentségi áldás. Minden sora a kiadványnak megkapó és mély, fölemelő és hit-erősítő.

Endrefalvy Ottó: Igazság és élet. Katolikus hitvédelem. (Szalézi Művek. 102 l. Ára: 10.— Frt.)

A katolikus hitvédelem talán soha annyira nem volt időszerű, mint napjainkban. Ma megint be kell bizonyítanunk, századszor is, hogy „van Isten”, „van lélek és szabadakarat és kinyilatkoztatás”, a „kinyilatkoztatást őrzi az Egyház”, stb. Ezekhez az igazságokhoz azonban ismerni kell az ellenfelek állásfoglalását is. A könyv szerencsésen foglalja össze a legtöbb materialisták, ateisták és más irányok tanait melyeket nyomban meg is cáfol. Még egy-egy „ellenvetésre” is szakít helyet, melyet ügyesen és találóan válaszol meg. Sok a mondanivaló az aránylag kis munkában, amit szerencsés tördelése is előnyösen segít elő. Népszerű hasonlatai (pl. a test és lélek mint a hangszer és a művész) találóak és nem egyszer eredetiek. Joggal ajánlhatjuk tankönyvnek is, továbbképző tanfolyamokra és magánolvasásra is.

Vassy Pál: Szerelem, jegyesség, házasság. (Bp., 1947. 88 l. Ára: 3.— Frt.)

„Leányoknak szól”, hirdeti a könyv már a címlapon. A szerző véleménye szerint ugyan tömegterjesztésre van szánva, mégis jóval több igénnyel lép fel, semhogy csak a „tömegnek” szólna. Erős, realis színekkel rajzolja meg a mai leány helyzetét, a „viharzósnát”, a munkahelyek és munkatőnőkkö visszaéléseit a női tisztasággal szemben. „Van visszatérés!” — hirdeti egyik címében, s ezt a kimenekítést meg is rajzolja, hogyan történjék. Sikerült vázlatát kapjuk záradékol a jegyesség és a házasság eszméinek. A ma már szinte túlbuzgó jegyes-irodalomból lírai hangja, a városi élet veszélyeit ismerő pedagógiaja és a függelékben csatolt gentry-gondolat megpendítése emeli ki. Bár jutna el azokhoz a népi tömegekhez, amelyek ezeket az igazságokat alig-alig hallják.

